

Täysistunto

Tiistai 17.9.2024 klo 14.00—17.41

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 17.41.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (14.00—16.01) ja puhemies Jussi Halla-aho (16.01—17.41).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tiedoksi, että asiakohdat 6 ja 7 vaihtavat järjestystä keskenään.

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 37, 38/2024 vp.

2.2. Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat

Ympäristövaliokunta on 13.9.2024 valinnut varapuheenjohtajakseen edustaja Pinja Perholehdon.

3. Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 2024

Kertomus K 16/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään yksi tunti. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittely, ministeri Mykkänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Keskustelu

14.01 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyse on siis valtioneuvoston eduskunnalle antamasta vuoden 2024 ilmastovuosisikertomuksesta. Kertomus on annettu valtioneuvostosta kesäkuussa ja kuvaa tilannetta siten kuin ilmastopolitiikan toimeenpano oli keväällä 2024.

Tuloksista hyvin karkeasti kiteytetysti voi todeta, että ne ovat rohkaisevan kaksijakoisia. Hyvää on se, että fossiilisten päästöjen lasku on kiihtynyt ja myös maaperän ja metsien hiiltä sitova nielu on hieman toipunut näissä tuoreimmissa arvioissa, mutta sitten kaksijakoisuuden toinen puoli on se, että maaperän ja metsän hiiltä sitovan nielun määrä ei suinkaan ole sillä tasolla, jota tarvitsemme EU-velvoitteiden ja myös ilmastolain tavoitteiden toteuttamiseen.

Ilmastovuosisikertomuksesta on säädetty siis kansallisessa ilmastolaissa, ja kertomus annetaan eduskunnalle vuosittain. Ensimmäinen vuosikertomus annettiin vuonna 2019. Kertomuksessa raportoidaan tiedot kasvihuonekaasupäästöjen ja nielujen kehityksestä sekä arvioidaan toimien riittävyttä sekä lisätoimien tarvetta. Ilmastovuosisikertomus sisältää myös tiedot keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ja maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toteutumisesta. Lisäksi kertomuksessa raportoidaan sopeutumis suunnitelmaan sisältyvien toimien riittävydestä ja toteutumisesta. Esitetyt vuosien 2005—2022 päästötiedot ovat peräisin virallisesta kasvihuonekaasuinventariosta, ja vuoden 2023 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen toukokuussa julkaisemiin pikaennakoihin. Tavoitteiden saavuttamisen, toimien riittävyden ja lisätoimien tarpeen arvioinnissa käytetään skenaariotietoja. Ilmastovuosisikertomuksessa on käytetty Perusskenaariot energia- ja ilmastotoimien kokonaisuudelle kohti päästöttömyyttä -hankkeen tuloksia, jotka julkaistiin kesäkuussa, eli niin sanottuja PEIKKO-skenaarioita.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt ilman maankäyttösektoria ovat vähentyneet jopa 42 prosenttia vuosien 2005—2023 välisenä aikana. Vuonna 2023 Suomen kasvihuonekaasupäästöt fossiilisista lähteistä laskivat 11 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, ja teollisuuden energiantuotannon muodostamalla päästökauppasektorilla päästöt vähenivät yhdessä vuodessa jopa viidenneksen eli 19 prosenttia, siihen vaikutti erityisesti kivihiilen ja turpeen kulutuksen lasku edellisestä vuodesta. Niin sanotulla taakanjakosektorilla — joka muodostuu pääsääntöisesti liikenteestä, maataloudesta, rakennusten erillislämmityksestä, työkoneista, jätteiden käsittelystä — päästöt ovat myös vähentyneet, mutta selvästi hitaam-malla tahdilla kuin teollisuuden ja energiantuotannon päästökauppasektorilla. Maankäyttösektorin eli maaperän ja metsien hiilinielun tilanne oli vuonna 2023 pikaennakkotiedon mukaan pieni nettonielu toisin kun toissa vuonna, eli tilanteessa oli paranemista. Arvio maankäyttösektorin nettonielun tai nettopäästöjen suuruudesta tarkentuu seuraavassa päästötjulkistuksessa joulukuussa, joten tälle ennakkotiedolle ei liian voimakasta painoa kannata antaa.

Nykytoimiskenaariossa esitetty päästövähennystahti fossiilisten päästöjen kokonaisuuden osalta tulee vuodelle 2030 asetetussa tavoitteessa lähelle ilmastolain mukaista 60 prosentin päästövähennystavoitetta, mutta eroa siihen jää kurottavaksi vielä noin 1,3 miljoonaa hiilidioksiditonnia vuoden 2030 tasossa. Tämä ero vuoden 2030 tavoitteeseen on kyllä lähellä mittausvirhettä taakanjakosektorin osalta: emme pysty kovin tarkkaan arvioimaan niin pitkälle päästöjä.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Ilmastolain hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää vuonna 2035, että päästöt ovat enintään nielujen tasolla, ja maankäyttösektorin nettohiililukehitys näyttää viimeisimpienkin tietojen perusteella huomattavan paljon heikommalta kuin mitä tähän tavoitteeseen tarvitaan. Nykytoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarve on noin 19 miljoonan tonnin vuosiluokkaa vuoden 2035 tasossa. Siinä on siis meidän suuri haasteemme hiilineutraalisuuden osalta tässä maankäyttösektorissa. Hiilineutraaliustavoitteen saavuttaminen edellyttää siis lisätoimia erityisesti maankäyttösektorilla. Ilman lisätoimia on myös todennäköistä, että Suomi ei tule saavuttamaan EU:n LULUCF-asetuksen mukaisia velvoitteita ilman yksiköiden ostoja muista maista — nimenomaan maankäyttösektorilla.

Taakanjakosektorilla päästöt sen sijaan ovat pysyneet EU-tasolla asetettujen kiintiöiden puitteissa viimeisen kolmen vuoden aikana. Nykytoimiskenaarion mukaan lisätoimien tarvetta on taakanjakosektorilla jonkin verran vuoden 2030 EU:n kiintiöihin nähden, tosin edellisen hallituksen käyttöön ottaman päästökauppajoukon huomioiden meidän taakanjakosektorin kumulatiiviset päästöt näyttävät tämän arvion perusteella täyttävän EU-velvoitteet.

Ilmastovuosikertomuksessa tarkastellaan myös ilmastomuutokseen sopeutumista ja siihen liittyviä toimia. Toissa vuonna valmistunut kansallinen sopeutumissuunnitelma edistää Suomen varautumista ja sopeutumista ilmastolain mukaisesti. Kertomus tarjoaa myös katsauksia erityisteemoihin, kuten kulutusperäisten päästöjen kehitykseen sekä kuntien alueiden ilmastotyöhön, ja lisäksi kertomukseen sisällytetään vaihtuvia teemoja, jotka tänä vuonna ovat hiilikädenjäljen käsittely eli siis suomalaisen viennin ilmastoa parantava vaikutus maailmalla sekä ilmastomuutosta ja luonnon monimuotoisuutta yhdistävät kysymykset.

Vuosikertomus tuo esille lisätoimien tarpeen ja sisältää myös kuvauksen näiden jatkovalmistelusta. Hallitusohjelman mukaisesti laaditaan energia- ja ilmastostrategia, jonka yhteydessä hallitus päättää myös päästövelan lyhentämisohjelmasta. Ilmastolain mukaisesti laaditaan myös keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma taakanjakosektoriin keskityen. Lisätoimien valmistelun pohjaksi tehdään päivitetty skenaarioarviot, ja tämä työ on nyt käynnissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan debatti, mutta sitä ennen yksi puheenvuoro: edustaja Kontula. Sen jälkeen aloitetaan debatti.

14.08 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä arvioidaan, että ilmastomuutoksen suhteen Suomen alue kuuluisi taloudellisessa mielessä maailman suojaatuihin. Vaikutuksen kansantalouteen oletetaan olevan vain lievästi negatiivinen seuraavan 50 vuoden aikana. Vuoden 2100 tienoilla Suomen lämpenemisestä seuraava miinus olisi joi-takin bruttokansantuotteen kymmenesosa pienempi kuin lähes missään muualla maailmassa.

Näihin arvioihin sisältyy jo kaikenlaista, esimerkiksi sellaisia seikkoja kuin hyönteisten ja myrskyjen aiheuttamat tuhot metsissä, sähköverkon sääriskit, maanteiden kunnon huononeminen, sään ääri-ilmiöiden aiheuttamat satomenetykset, vektorivälitteisten tautien lisääntyminen, helteistä aiheutuvat terveysongelmat sekä ilmastomuutoksen myötä lisääntyvä masennus. Näistä kunkin vuosittaiset kustannukset Suomelle vaihtelevat kymmenistä miljoonista euroista miljardeihin euroihin. Lisää kustannuksia Suomessa koituu esimerkiksi merenpinnan noususta, rankkasateista ja tulvista, rakennusten lisääntyvistä kosteusvau-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

rioista sekä lumipeitteen ohenemisesta. Toiseen suuntaan vaikuttavat kuitenkin esimerkiksi se, miten ilmaston lämpeneminen ainakin alkuvaiheessa pidentää satokausia, suosii turismia ja pienentää lämmityskustannuksia.

Yksittäinen alue, kotitalous tai toimiala voi ottaa osumaa rankastikin, mutta kansantalouden tasolla homma näyttäisi siis olevan hallinnassa. Vai kuinka?

No, ei aivan. Suomi ei nimittäin ole maailmasta irrallinen saari, vaan pikkuruinen avotalous, jonka asukkaat rakastavat kahvia ja banaaneja ja jonka vienti nojaa ympäri maailmaa kiemurteleviin logistiikkaketjuihin. Tällainen kansantalous ei voi osaoptimoida itseään ulos ilmastotoimista ja luottaa, että kyllä muut hoitavat. Jos maailmalla menee huonosti, se vaikuttaa Suomeen heti. Vertailun vuoksi: viennin supistuessa vuoden 2009 talouskriisissä neljänneksellä laski Suomen bruttokansantuote 7,8 prosenttia, ja nyt siis puhutaan jo keskipitkällä aikavälillä huomattavasti suuremmista riskeistä.

Mikä ikävinä, ilmastomuutoksen kustannusarvioilla on viime vuosina ollut tapana paisua tiedon lisääntyessä. Heinäkuussa julkistetun arvion mukaan jo yhden celsiusasteen lämpötilan nousu voisi pudottaa globaalia bruttokansantuotetta jopa 12 prosenttia. Se on jälleen paljon enemmän kuin aikaisemmin ajateltiin.

Toki kaikki nämä luvut ovat epävarmoja jo siksin, että seurausten kustannukset riippuvat edelleen monin tavoin ihmisten valinnoista, esimerkiksi siitä, miten ilmastotoimia kansallisilla tasoilla tehdään. Iso merkitys on silläkin, miten varaudutaan ja suhtaudutaan meitä odottaviin kriiseihin, missä määrin niiden annetaan eskaloitua esimerkiksi aseellisiin konflikteihin tai suuriin väestösiirtymiin.

Silti jotakin sentään voidaan sanoa. Ainakin se tiedetään, että hillitsemättömän ilmastomuutoksen tuomat yhteiskunnalliset muutokset ovat merkittävästi kalliimpia kuin ilmastotoimien kustannukset ja että mitä kauemmin odotellaan, sitä kalliimmaksi tulee. Suomessa etu- ja jälkipainotteisten toimien arvioitu rahallinen ero on 5–8 miljardia. Lisäksi siirtymään liittyvistä taloudellisista mahdollisuuksista hyötyvät tietenkin ennen muuta ne pioneerikansantaloudet, joissa ratkaisuja etsitään varhain ja määrätietoisesti. Suomi on ehkä vauras, mutta ei koskaan niin vauras, että sillä olisi varaa luistella ilmastotoimista.

Arvoisa puhemies! Edellä olen perustellut, miksi etupainotteinen reagointi ilmastomuutokseen on Suomelle taloudellisesti järkevää. Olen tehnyt näin, koska tällä hetkellä hallituksessa Suomen ilmastopolitiikasta vastaavat ovat selkeästi ilmaisseet, että talous ja erityisesti sen pitkän aikavälin kestävyys on heille prioriteetti. Nimenomaan tästä näkökulmasta nykyinen tekemättä jättämisen linja on siis kestävä.

Henkilökohtaisesti kuitenkin ajattelen, että tämänhetkisessä tilanteessa raha on ongelmistamme vähäisimpiä. Näen, että ilmastotavoitteiden ylittäminen ja yhteiskunnan sopeuttaminen lämpenemiseen ovat tärkeitä pikemminkin eettisenä velvoitteena, osana vastuullista pyrkimystä hillitä ekokatastrofia ja rakentaa vähemmän ympäristövihamielistä yhteiskuntaa. Jokaisella sukupolvella on nimenomaan eettinen velvoite valmistaa kotia perässä tuleville, tehdä kulloistenkin olosuhteiden ja ymmärryksen puitteissa parhaansa sen eteen, että seuraavilla olisi hyvät lähtökohdat elämään. Lisäksi keskinäisriippuvuudet tuottavat meille eettistä velkaa myös yli lajirajojen. Me voimme olla täällä vain siksi, että muitakin on.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Arvoiset edustajat, nyt pyydän teitä, jotka haluatte varata vastauspuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Ja tämän debattikeskustelun aloittaa edustaja Pitko.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

14.14 **Jenni Pitko vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän on ensimmäinen ilmastovuosikertomus, joka kertoo, miten Orpon hallituksen toimet näkyvät meidän ilmastopolitiikassa. Valitettavasti viesti on selvä: hallituksen toimilla ei tulla pääsemään Suomen ilmastotavoitteisiin. Tämä hallitus on ollut kenties historiallisen määrätietoinen sen suhteen, miten ilmastotoimista on luistettu, jo puolitoista vuotta, minkä hallituksen taivalta on kestänyt. Samaan aikaan on kuitenkin ollut aikaa päättää perua jo päätettyjä ilmastotoimia. Tietääkseni mikään muu hallitus ei ole 2000-luvulla lisännyt omilla päätöksillään Suomen ilmastopäästöjä. Te sanotte usein, että ilmastotoimien tekeminen taakanjakosektorilla ja maankäyttösektorilla on vaikeaa, mutta on myös niin, että tutkijat, kansalaisjärjestöt ovat esittäneet — myös täältä oppositiosta on esitetty kerta toisensa jälkeen — tehokkaita ja vaikuttavia toimia, joihin te olette kuitenkin päättäneet olla tarttumatta. Jokainen vaikuttava toimi olisi askel kohti meidän omia ilmastotavoitteita ja pois siitä paineesta maksaa päästövähennyksistä muille EU-maille. Mielestäni nämä rahat kannattaisi käyttää kotimaassa eikä maksaa muille EU-maille. Hyvä ministeri [Puhemies koputtaa] ja arvoisa puhemies, ilmasto ei odota, me kohtaamme sään ääri-ilmiöt nyt, [Puhemies koputtaa] joten olisiko aika ryhtyä toimiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Pidetään minuutin mittaisia puheenvuoroja. — Seuraavaksi edustaja Kvarnström.

14.15 **Johan Kvarnström sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ilmastovuosikertomus on meille päättäjille erittäin tärkeä dokumentti. On tietenkin ilahduttavaa, että tämän vuoden kertomus kertoo, että päästöt, jopa kokonaispäästöt, vähenivät jonkin verran, mutta ne ovat kuitenkin kestävämmällä tasolla, ja esimerkiksi hiilinielut ovat liian riippuvaisia metsätalouden suhdanteista. Lisätoimien tarve on ilmeinen, ja tästä on muistuttanut myös koko eduskunta. Ympäristövaliokunnan mietintö viime vuoden ilmastovuosikertomuksesta oli yksimielinen ja sisälsi lausuman lisätoimien tarpeesta, joten on syytä kysyä, mihin lisätoimiin hallitus on ryhtynyt. Aikooko hallitus päivittää maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa sekä muita ilmastolain mukaisia suunnitelmia? Suomen hiilineutraalisuustavoitteesta vuoteen 2035 on pidettävä kiinni, eikä se tapahdu ilman lisätoimia liikenteen ja maankäyttösektorin päästöjen vähentämiseksi eikä ilman jo sovitusta kiinni pitämistä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

14.16 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keväällä tosiaan eduskunta vaati yksimielisesti hallitukselta lisää ilmastotoimia, ja on erittäin merkittävää, että yksimielisyys lisätoimien tarpeesta löytyi. Hallituksen on noudatettava eduskunnan tahtoa ja valmisteltava lisää ilmastotoimia. Tätä vaatii myös tämä ilmastovuosikertomus, ja tätä vaatii myös ilmastolaki. Jos todetaan, että nykytoimet eivät riitä, niin lisätoimia on tuotava. Hiilinielujen romahtamisen syynä ovat yksinkertaisesti ylisuuret hakkuut. Kaikki maankäyttösektorin toimet hakkuutason laskemisesta metsitykseen ja kosteikkoviljelyyn on tehtävä hallituksen markkinoimien potentiaalisten teknisten nieluratkaisuiden lisäksi. Myös liikenteen päästöt ovat haaste. Bensapopulismen nimissä hallitus kuitenkin on lisännyt eikä vähentänyt päästöjä. Kysyn, ministeri Mykkänen: Oletteko valmiit osallistamaan muiden sektoreiden tapaan metsäteollisuutta ilmastotalkoisiin? Oletteko valmiit keinoi-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

hin, joilla hakkuut saadaan kestäväälle tasolle, jotta me edes potentiaalisesti [Puhemies ko-
puttaa] voisimme olla oikealla polulla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kalmari.

14.17 Anne Kalmari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Peltoteitojen metsitystuki lopetettiin tällä hallituskaudella. Vapaassa markkinassa toimivaa hiilipörssiä, päästökauppaa taakanjakosektorilla ei näy eikä kuulu, ja tänään keskisuomalainen firma Green Carbon Finland haetaan konkurssiin. Miksi te, ministeri, joka olette valmis sosialisoidaan yksityisten metsiä [Eduskunnasta: Ohhoh!] lähes 200 miljoonan euron edestä, ette hyväksy sitä, että maanomistaja voisi hyötyä siitä, kun tekee hyviä ilmastotoimia?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Aalto-Setälä.

14.18 Pauli Aalto-Setälä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos. — Nämä kaikki kauhuskenaariot, mihin tässä viitataan, ovat totta. Me eletään ilmastokriisiä, jonka taloudelliset vaikutukset tähän mennessä, viimeisen viiden vuoden aikana, ovat 170 miljardia. Mutta samaan aikaan tilanne ei ole koskaan niin huono kuin oppositio väittää, ei koskaan niin hyvä kuin hallitus sanoo. Onhan tässä menty eteenpäin kaikilla mahdollisilla riveillä.

Viime vuonna nettopäästöt laskivat edellisvuodesta 21,7 prosenttia ja vuodesta 2005 viime vuoteen verrattuna 42 prosenttia. Myönteistä kehitystä on paljon, mutta samanaikaisesti maankäyttösektorissa on edelleen haasteita, mitä tässä ilmastoraportissa hyvin kuvataan. Mutta tästä puuttuu kokonaan tämä globaali näkemys. Olisi mielenkiintoista kuulla ministeriltä, miltä tämä näyttää muualla. Meillä on yhteinen haaste Euroopassa, ilmastopäästöt ja ilmasto- ja hiilinielut ovat meidän globaali yhteinen ongelmamme. Olisi kiinnostavaa kuulla, missä kokonaisuudessa olemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen.

14.19 Sara Seppänen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomen luonto on korvaamaton. Puhdas vesi, ilma ja metsät ovat meidän kansallisvarallisuuttamme, ja ne ovat erottamaton osa suomalaista identiteettiä ja kansanperinnettä.

Hyviä uutisia, kuten kuulumme: Suomen päästöt vähenivät reippaasti vuonna 23. Suomi ei ole ilmastopahis, Suomi on metsäinen maa ja ilmastohyvis.

Tärkeää on, että suurimmat saastuttajat on saatava paremmin mukaan näihin talkoisiin. Suomen kilpailukykyä huolehtiminen on parasta ilmastopolitiikkaa. Etenkin EU:n sisäinen taakanjako ja sen epäkohdat on korjattava.

Erityisen ansiokasta hallituksen toimissa on, että ilmastotoimien tavoitteisiin pyritään vastaamaan taloudellisesti, ekologisesti, sosiaalisesti ja alueellisesti kestäväällä ja oikeudenmukaisella tavalla.

Arvoisa ministeri Mykkänen, miten EU ja Suomi voisivat edistää suurien saastuttajamaiden mukaan saamista paremmin näihin talkoisiin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

14.20 Joonas Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä todella tarvitse pelkästään tuhkaa ripotella päällemme, monessa asiassa olemme menneet aivan oikeaan suuntaan. Niille tavoitteille, jotka me olemme yhteisesti asettaneet, on ollut paikkansa, ja niin kuin huomaamme tästäkin kertomuksesta, monella saralla todella liikumme oikeaan suuntaan.

Mutta yhtä totta on, että nykytiedon valossa emme tule saavuttamaan itse itsellemme asettamia tavoitteita. Tämä on tosiasia, ja tätä ei tämäkään hallitus karkuun pääse. Se tarkoittaa sitä, niin kuin täällä useammassa puheenvuorossa on todettu, että on huutava tarve lisätoimille. On huutava tarve niille toimille, joita Suomen täytyy tehdä, ja on totta kai huutava tarve myös globaalisti niille toimille, joita Suomen täytyy edistää, että muutkin saadaan mukaan entistä suuremmilla panostuksilla. Mutta, arvoisa ministeri Mykkänen, kun te kuvasitte hyvin tätä nykytilaa, niin jätitte hieman vähemmälle sen, mitä hallitus nyt meinaa tehdä, jotta saavuttaisimme itse itsellemme asettamat tavoitteet. Toivoisin, että tähän ministeri ehtisi vielä vastaamaan tässä keskustelussa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Hanna.

14.22 Hanna Räsänen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Metsätaloussinsinöörinä täytyy kyllä kiittää siitä, että teillä on hyviä metsiin ja hiilensidontaan liittyviä kirjauksia hallitusohjelmassa. Otan tästä yhden: ”Edistetään metsien kasvua ja terveyttä parantavia toimenpiteitä sekä vahvistetaan oikea-aikaisten ja -suhtaisten harvennushakkuiden tekoa, ja muun muassa turvemaita hyödynnetään osana metsätaloutta.” Hyvä kirjaus sinänsä, mutta nyt kyllä ihmettelen, mitä tämä turvekirjaus tarkoittaa sitten käytännössä. Ainakin tämä metsitystuki lakkautettiin, ja se kyllä heikentää omalta osaltaan sitten turvemaitten hyödyntämistä.

Ja samalla olisin kysynyt toisesta, puurakentamiseen liittyvästä asiasta. Hiilihän on hyvin tallessa siellä puurakentamisessa, ja viime vaalikaudella, itse asiassa aikajänteellä 2016—2023, oli tämä puurakentamisen ohjelma. Ja puurakentamiseen liittyen on myös hyviä hallitusohjelman kirjauksia, mutta mitä ne mahtavat käytännössä tarkoittaa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Tynkkynen.

14.23 Olli Tynkkynen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos tämän ilmastovuosikertomuksen viestin jotenkin kiteyttää, niin se voi olla vaikkapa seuraavasti: nykytoimin Suomi ei ole saavuttamassa päästötavoitettaan taakanjakosektorilla, ei ole saavuttamassa päästötavoitettaan maankäyttösektorilla, ei ole saavuttamassa ilmastolain mukaista vuoden 2030 päästötavoitetta eikä myöskään ole saavuttamassa perimmäistä tavoitetta hiilineutraaliudesta vuonna 2035. Ja nämä ilmastovuosikertomuksen arviot, nekin perustuvat optimistiselle skenaariolle, jossa oletetaan, että Marinin hallitus edelleen olisi voimassa ja jatkaisi entiseen tapansa. Kuitenkin todellisuudessa elämme Orpon hallituksen aikaa, mikä tarkoittaa muun muassa sitä, että yksi jakeluvuorotteen heikennys lisää Suomen päästöjä suuruusluokkaa 4—5 miljoonaa tonnia. Te olette vedonnut siihen, että hallitus antaa ensi vuonna energia- ja ilmastostrategian ja sieltä niitä ratkaisuja löytyy. Mutta onko tarkoitus todella niin, että hallituskauden ensimmäisellä puoliskolla emme saa ainuttakaan esitystä, jolla parannettaisiin tilannetta maankäyttösektorilla tai taakanjakosektorilla? Esipoostako niitä ratkaisuja pitää odottaa?

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

14.24 **Laura Meriluoto vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksessa ollaan jatkuvasti huolissaan siitä, millaisen taloudellisen velan jätämme tuleville sukupolville. Sen sijaan ilmasto- ja ympäristövelan osalta ette osoita samanlaista huolta, vaikka juuri tämän velan vaikutukset ovat tuleville sukupolville niin tuhoisat ja peruuttamattomat. Me tarvitsemme lisää ilmastotoimia kaikilla sektoreilla. Nykyisillä ilmastotoimillanne ja suunnitelmillanne ei tulla saavuttamaan ilmastolain tavoitteita, tämä ilmastovuosikertomuskin toteaa sen tänäkin vuonna yksiselitteisesti.

Kysehän siis ei ole siitä, ettette hallituksessa tietäisi, mitä olette tekemässä tai jättämässä tekemättä, tämä ilmastovuosikertomuskin kertoo sen kyllä selvästi. Te siis tiedätte, mutta passiivisuudestanne päätellen ette piittaa, ette ainakaan riittävästi. Joten jos teitä, ministeri Mykkänen, ja teitä hallituksessa kiinnostaa aidosti tulevien sukupolvien hyvinvointi, kuten toivon, vetoan teihin, jotta muuttaisitte tässä Suomen suuntaa ja teidän oman politiikkanne suuntaa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

14.25 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ilmastokysymys on sekä poliittinen että taloudellinen. Kun puhumme politiikan areenoilla, niin kuin täällä eduskunnassa, niin me olemme saaneet kuulla arvostelua, jossa käytetään termejä ”ilmastohumppa”, ”ilmastoposeeraus”, mutta kun katson talouselämän puolelle, niin siellä vastuullinen talouselämän johto ottaa tämän äärimmäisen vakavasti. Se näkyy konkreettisesti esimerkiksi siinä, että pankit hinnoittelevat luotonannossa rahan sen mukaan, miten yritykset ovat ottaneet huomioon energiapoliittiset ratkaisut ja kestäväen kehityksen. Tämä on äärimmäisen tärkeää. Mutta se sama taho, joka arvostelee näitä ilmastotoimia, pitääkin tietysti näitä yritysjohtajia kyvyttöminä pelleinä, niin kuin olemme viime aikoina kuulleet. [Naurua] Minun mielestäni tässä on sellainen ristiriita tällä hetkellä, että talouden johto ymmärtää, mihin olemme menossa, mutta osa politiikan kentästä on aivan pihalla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kinnari. — Kinnari.

14.26 **Teemu Kinnari kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Pahoittelen, etten heti kuullut.

Tässä käydään tänään erittäin tärkeätä keskustelua. Minä haluan nostaa yhden asian, mikä näissä yhteyksissä aina nostetaan esille, niin kuin tänäänkin edustaja Kivelän johdosta: se oli näitten metsien hakkuiden rajoittamisen näkökulma. Käytin keväällä puheenvuoron, jossa kävin läpi Suomen metsien puuvaroja, jotka 70 vuoden aikana ovat nousseet noin miljardi kuutiometriä, viime vuoden aikanaikin vajaa 20 miljoonaa kuutiometriä. Eli Suomen metsät ovat jatkuva hiilinielu, ja sen päälle lataaminen näistä kaikista muista leikkaustoimenpiteistä ei ole järkevää edes taloudellisesti. Ja sitten jos mietitään, mistä me puhutaan metsien osalta, niin se on yksityisten suomalaisten omaisuutta, 600 000 metsänomistajaa hallinnoi omaa omaisuuttaan, eikä me voida poliittisesti kertoa ja määrätä, kuinka he voivat omaisuuttaan hoitaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

14.27 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen luonto on ainutlaatuinen. Siitä on pidetty huolta menneisyydessä, ja siitä tullaan pitämään huolta myös tulevaisuudessa.

Puhemies! Yrityksille pitää antaa edellytyksiä siihen, että ne muun muassa tutkimuksen, kehityksen ja innovaatioiden kautta löytävät puhtaampia ratkaisuja. Puhtaan siirtymän investointituki, verotuki, on hyvin kannatettava. Toivottavasti se tuo todella paljon kaivattuja investointeja Suomeen. Meillä on tähän paljon osaamista, ja nyt tarvitsemme vain kauppaa ulkomaille ja tämän hyvän Suomeen.

Paljon on puhuttu tiukasta taloudellisesta tilanteesta ja normien purusta. Toivon, että norminpurkuryhmä ottaa tästä koppia ja tätä turhaa kertomusta ei veronmaksajien tarvitse enää rahoittaa.

Puhemies! Me tarvitsemme tervettä järkeä. Meidän pitää suojella omaa elinkeinoelämää, metsänomistajia, maanviljelijöitä ilman, että jokainen ilmastotoimi tuo lisää kustannuksia tavallisille suomalaisille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen.

14.28 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Täällä keskustelussa on otettu esille hakkuut osana ilmastokriisin ja ilmastomuutoksen vastaista työtä, ja valitettavasti täällä on jälleen kerran noussut esille se hyvin yleinen harhakäsitys, että parasta ilmastotyötä on se, kun metsälle ei tehdä yhtään mitään. Siksi haluankin nyt sanoa tässä painokkaasti, että jos haluamme parantaa meidän hiilinielujamme, jos haluamme parantaa meidän ilmastotyötämme, niin meidän metsät pitää hoitaa nykyistä paremmin. On huomattava se, että metsämme kasvavat hitaammin kuin aiemmin, ja yhtenä pääsyyntä on se, että niistä nuoren metsän hoitotoimia ei tehdä ajoissa — kun on istutettu puuntaimia, ei tehdä sitä harvennustyötä ja ei tehdä sitten niitä ensiharvennustöitä.

Haluankin siksi ottaa sen esille, että se, että metsiä lannoitetaan ja ne hakkuut tehdään ajallaan, on sitä työtä, jolla sitä maankäyttösektorin hiilinielun vaikutusta saadaan parannettua. Siksi, puhemies, hämmästelenkin, että Orpon hallitus on nyt poistanut tämän viime vaalikaudella keskustalaisten, ministeri Jari Lepän ja allekirjoittaneen, luoman metsitystuen, jolla saatiin niitä joutomaita ja turhia maita metsille, saatiin puita kasvamaan, koska, puhemies, kasvava puu sitoo sitä hiilidioksidia [Puhemies koputtaa] ja tekee ilmastotyötä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elo.

14.30 **Tiina Elo vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänä kesänä on jälleen rikottu helle-ennätyksiä jo useampaan kertaan, ja massiiviset tulvat runtelevat Keski- ja Itä-Eurooppaa. Ilmaston kuumeneminen etenee, ja Suomen on tehtävä osansa tämän kehityksen hidastamiseksi. Vuoden 24 ilmastovuosikertomuksen viestihän on selvä: Nykymenolla Suomi ei saavuta oman ilmastolakinsa tavoitteita. Myös EU-velvoitteet uhkaavat jäädä saavuttamatta. Tavoitteesta ollaan jäämässä niin päästövähennysten kuin hiilinielujen osalta.

Maankäyttösektorin hiilinielun romahtaminen on ollut tiedossa jo vuosia. Me tarvitsemme hiilinielujen pelastuspaketin, mutta tämän kanssa hallitus jatkaa vetkuttelua. Ministeri Mykkänen, olette myöntänyt, että keskeinen ongelma on metsien liian suuret hakkuut.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Olette myös todennut, että valtiolla on kyllä keinoja metsien hiilinielun kasvattamiseen. Kysymys kuuluukin: miksi ette ota näitä keinoja käyttöön?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

14.31 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toisin kuin edustaja Koponen sanoi, ilmastovuosikertomusta tarvitaan. Me tarvitaan tietopohjaista kehittämistä, ja tämä antaa yhden viitteen siitä, miten me näihin tavoitteisiin päästään, ja nyt näyttää siltä, että tavoitteisiin ei päästä.

Minua huolettää tässä se asia, että kun puhtaan energian saanti on iso pullonkaula hyvinvointiyhteiskunnan ja yleensä yhteiskunnan kehittämisessä ja meillä tullaan tarvitsemaan sähköä monista syistä — sähköistyvät autot, tekoäly tulee viemään valtavasti sähköä ja niin poispäin — niin miten Suomessa pystytään varmistamaan yhtä aikaa tämä puhtaan energian saanti ja nämä isot tekniset ratkaisut, esimerkiksi se, että tekoälyä saadaan tänne yhä enemmän, kun me tässä ollaan näkemässä, että näitä energiainvestointeja aika hitaasti tässä menee liikkeelle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen.

14.32 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu rouva puhemies! Ensinnäkin kiitoksia ministerille ilmastokertomuksen esittelystä. Täytyy kyllä todentaa, niin kuin tässä keskustelussa on tullut esille, että Suomen päästöt vähenivät reippaasti viime vuonna. Päästöt laskivat jopa odotettua nopeammin. Kiitoksia hyvistä toimista. Näyttää siltä, että tämä ilmastohumppa on löytänyt oikean tahdin hallituksen sisällä, ja yleensä tanssiin tarvitaan aina toinenkin osapuoli, eli kiitoksia myös valtiovarainministeripuolue perussuomalaisille siitä, että vihreä siirtymä, puhdas siirtymä, vai oliko se nyt sinivalkoinen siirtymä, vie asioita eteenpäin.

Mutta syvä huoleni, ministeri Mykkänen, kohdistuu juurikin metsien käyttämiseen. Kysynkin teiltä: oletteko te lisäämässä suojelua, metsiensuojelua, varsinkin tuolla pohjoisessa Suomessa, missä metsäteollisuus on investoinut huimasti? Ja toinen kysymys, minkä edustaja Räsänen, Hanna, esitti: hyvät kirjaukset puurakentamisen edistämisestä, missä ovat toimet?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen.

14.33 Rami Lehtinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Näiden ilmastovuosikertomuksien johtopäätöksistä voidaan olla montaa mieltä, mutta fakta on se, että Suomi ei ole maailman mittakaavassa iso syyllinen päästöjen määrään. Siksi ilmastopoliitikamme ei saa nojata pelkästään siihen, että Suomi pelastaa koko maailman, vaan meidän on myös ajateltava talouttamme. Järki tässä on pidettävä mukana.

Jos ilmastopoliitikkaa olisi tehty, kuten vihreät haluaa, niin Suomessa ei olisi ydinvoimaa. Sähköntuotanto olisi lähinnä tuulivoiman varassa, ja se näkyisi välittömästi myös kansalaisten kukkarossa. Käsittämättömäksi aikaisemmat tavoitteet tekee se, että puhdas ydinvoima on yksi ilmaston kannalta puhtaimmista energiantuotannon muodoista. [Tuomas Kettunen: Entä turve?] Tarvitsemme ydinvoimaa siirtymäkauden ajaksi entistä enem-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

män, ja kysynkin, arvoisa ministeri Mykkänen: miten jatkossa turvataan ydinvoiman käyttö?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela, Minja.

14.34 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen passiivisuus ilmastotoimissa on monella tavalla haitallista. Se on haitallista inhimillisesti, se on haitallista taloudellisesti ja se on haitallista eksistentiaalisesti. Hallitus on perunut useita ilmastopoliittisia toimia. Esimerkiksi hiilinielujen romahdus on ollut tiedossa jo monta vuotta, ja siltikään sille asialle ei tehdä mitään, ja tämä on yksi esimerkki hallituksen passiivisuudesta.

Tämä hallituksen ilmastopolitiikan kunnianhimottomuus on myös taloudellisesti järjestöntä, koska nämä ilmastotuhojen kustannukset tulevat olemaan huomattavasti korkeammat kuin ilmastomuutoksen hillitsemisen kustannukset. Pahimmillaanhan Suomi joutuu ostamaan saamattomuutensa vuoksi nieluyksiköitä muilta EU-mailta, eli meidän pitäisi pitää omista metsistämme parempaa huolta. On myös niin, että tämä ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii lisätoimia kaikilta sektoreilta, mutta aivan erityisesti me tarvitaan nyt sitä nielujen vahvistamista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

14.35 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ilmastotoimissa on kysymys myös yhdenvertaisuudesta ja oikeudenmukaisuuden toteutumisesta. Olisi tärkeää huolehtia siitä, että kaikki suomalaiset pysyvät kestävyysmurroksessa mukana. Yhä useampi suomalainen haluaa tehdä ilmastoystävällisiä valintoja arjessaan, kun kysymys on esimerkiksi liikkumisesta tai kotien lämmittämisestä, mutta valitettavasti hallituksen toimet vievät nyt kehitystä toiseen suuntaan ja näitä toimia ei riittävästi mahdollisteta. Viittaan tässä nyt esimerkiksi joukkoliikenteen hintojen kasvuun, joukkoliikenteen tuen vähenemiseen sekä energiaremonttien tuen karsimiseen, puhumattakaan sitten tästä liikkumisen sähköistämisen vähemmästä edistämisestä, missä hallitus nyt kunnostautuu.

Kuinka ministeri näkee, että kuinka tärkeää olisi pitää kaikki mukana tässä kestävyysmurroksessa?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Myönnän vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministerille puheenvuoro, ja sitten menemme puhujalistaan, että ehditään sitäkin jonkin verran. Ja nämä henkilöt, jotka nyt saavat vielä puheenvuoron, ovat edustaja Bergbom, edustaja Lohikoski ja Pitko. — Bergbom.

14.36 Miko Bergbom ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mikäli kuulin oikein, niin vasemmistoliitosta todettiin, että nämä hiilinielujen romahdukset ovat olleet tiedossa jo monta vuotta ja siltikään hallitus ei tee asialle yhtään mitään. Muistutan, että meillä on tässä monta vuotta juuri takautuvasti ollut Marinin hallitus, jossa myös vasemmistoliitto oli mukana. Eli jos te oikeasti asiasta olisitte välittäneet, olisitte varmaan hallituksessa asialle jotain pyrkineet silloin tekemään. Nyt näyttää siltä, että tässä salissa on vain tarkoituksena poseerata Mannerheimintiellä makaaville ilmastoasiantuntijoille.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Mutta sitten tuo metsäsektori: Toivoisin, että eduskunnassa ei demonisoitaisi metsäsektoria, koska se on myös merkittävä työllistäjä ja verotulojen kerääjä Suomen valtiolle, ja siitä hyöttyy koko suomalainen hyvinvointiyhteiskunta. Ottakaa huomioon myös se, että jos Suomessa lopetetaan hakkuut hiilinieluihin vedoten, niin ne hakataan jossain muualla, koska se globaali kysyntä ei siitä tule vähenemään, että Suomessa lopetetaan hakkuut. Silloin ne hakataan todennäköisesti maissa, missä ympäristöstä ja metsästä huolehditaan huomattavasti huonommin kuin Suomessa. Eli tämä on myös syytä ottaa huomioon. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

14.37 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen ilmasto-toimilla ei ikävä kyllä saavuteta ilmastolain tavoitteita, ja tämä on kyllä surullinen uutinen meidän lapsillemme. Päinvastoin ohjelmassaan ja budjettiesityksessään valtioneuvosto on perunut useita edellisen hallituksen ilmastotoimia. Rikkomalla ilmastolakia valtioneuvosto vaarantaa perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen, oikeuden elämään, terveyteen sekä puhtaaseen, terveelliseen ja kestäväan ympäristöön.

Nyt vaarannetaan erityisesti saamelaiden oikeuksien toteutumista, sillä ilmasto kuumeenee arktisilla alueilla nopeammin kuin muualla maailmassa. Rikkoessaan omaa ilmastolakiaan Suomi rikkoo myös alkuperäiskansojen oikeuksia.

Ilmastotuhojen kustannukset tulevat olemaan huomattavasti korkeammat kuin ilmastomuutoksen hillitsemisen kustannukset. Hallitus, joka vetoaa usein tekevänsä mielestään hyvää talouspolitiikkaa, [Puhemies koputtaa] voisi ehkä tähän asiaan kiinnittää huomiota.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja vielä ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Pitko.

14.39 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä salissa on kuultu, että Suomi ei ole ilmastopahis ja meidän oikeastaan kannattaisi kääntää katse suuriin saastuttajamaihin. On hyvä muistuttaa, että Suomi on yksi saastuttajamaista — emme toki suuri sellainen, mutta ei se vapauta meitä vastuusta kantaa moraalista vastuuta kokoamme vastaavan verran. Päästöt yhtä suomalaista kohti ovat valitettavasti maailman kärkiluokkaa. EU-maiden vertailussakin olemme keskiviivan huonommalla puolella, eli per henkilö päästämme ilmakehään päästöjä enemmän kuin keskimäärin EU-maat.

On tietenkin tärkeää myös vaikuttaa kansainväliseen ilmastopolitiikkaan, se on tietenkin selvä. Pelkästään omaa napaa ei tässäkään kannata tuijottaa. Valitettavasti kuitenkin hallitus on leikannut merkittävästi kansainvälistä ilmastorahoitusta ja kehitysyhteistyörahoitusta. Se vähentää meidän painoarvoa myös ilmastoneuvotteluissa ja muissa ympäristöneuvotteluissa sekä meidän mahdollisuuksia viedä esimerkiksi suomalaista vihreää teknologiaa ulkomaille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri, viisi minuuttia. [Kai Mykkänen: Anteeksi, montako?] — Viisi.

14.40 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin yksi sellainen tosiasia, jonka haluan korjata, on se, että kun täällä useat edustajat ovat sanoneet, että tämä hallitus olisi tehnyt päätöksiä, joilla liikenteen päästöjä lisätään, ja että

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tämä olisi jopa ainoa hallitus, joka on päätöksillä lisännyt päästöjä, niin ei tämä ihan niin helppoa ole ollut edellisilläkään hallituksilla. Edellisen vaalikauden alussa, siis 2020:n tassossa, liikenteen uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoite oli 20 prosenttia, ja edellisen hallituksen päättäessä vuonna 2023 se oli 13,5 prosenttia. Edellinen hallitus joutui erinäisistä syistä tekemään vaikean ratkaisun, että merkittävästi lähes puolitettiin uusiutuvan osuus, ja vastaavasti fossiilisen osuus liikenteessä kasvoi.

Tämä hallitus on myös joutunut olemaan varovainen siinä, paljonko tätä kalliimpaa jaetta velvoitteella laitetaan, mutta sinänsä myönteistä, rohkaisevaa on se, että nyt tämän ilmastovuosikertomuksen luvuissa myös viime vuonna liikenteen päästöt laskivat, vaikka jakeluvelvoite pysyi tässä vakiona toissa vuoteen nähden. Ja nyt ensi vuodesta lähtien, itse asiassa ensi viikolla eduskuntaan annettavilla lakiesityksillä, jakeluvelvoitteen taso tulee nousemaan joka vuosi. Kun edustaja Tynkkynen viittasi Orpon hallituksen vaikutuksiin liittyen meidän perusskenaarioihin, joita VTT on laskenut ja joihin tämä ilmastovuosikertomus perustuu, niin vuosina 27—30 tällä annettavalla lailla tullaan nostamaan jakeluvelvoitteen taso 34 prosenttiin sisältäen uutena myös vetypolttoaineiden erillisvelvoitteen ja biokaasun paremman aseman, jolloin sinänsä se kumulatiivinen ero ei tule johtamaan siihen, ettemmekö täyttäisi päästökauppakompensaation avulla myöskin taakanjakosektorin tavoitetta, kuten oli edellisenkin hallituksen suunnitelma tältä osin.

Mutta siis sinänsä se on väärä viesti, että tämä hallitus olisi lisännyt liikenteen päästöjä. Tänä aikana jakeluvelvoite ei laske, viime kaudella se laski. Lisäksi olemme jo päättäneet polttoainejakeluiden päästökaupan käyttöön otosta vuonna 2027 ja todella jakeluvelvoitteen tasojen tarkistamisesta suomalaista uusiutuvaa polttoainetta ja synteettistä polttoainetta lisäävään suuntaan silloin vuosikymmenen loppupuolella erityisesti.

Mitä tulee muihin päätöksiin, on aivan totta, että nimenomaan nielukysymykset ovat keskiössä — sen moni täällä tunnisti, kuten sanoin esittelypuheenvuorossanikin. Uskon, että suomalainen metsänhoitoketju löytää tason, jossa saamme arvonalisää, hyvinvointia enemmän kuin tällä hetkellä ja pystymme pitämään hakkuutasot kestävämpinä myös nielun osalta. Ei välttämättä kyse ole edes dramaattisista hakkuumääräeroista, jotka sitten taas nieluun vaikuttavat merkittävästi. Mutta tätä työtä tehdään, ja tietysti aivan keskeistä on, mihin vaikkapa edustaja Kurvinenkin viittasi, metsän kasvuun vaikuttaminen, myös harvennushakkuiden ohjeistukseen, kiertoaikoihin, vaikuttaminen, ja tätä tietysti maa- ja metsätalousministerin johdolla valmistellaan. Tämä, kuten muutkin lisätoimet polttoaineiden päästökaupan lisäksi ja jakeluvelvoitteen lisäksi, tullaan kokonaisuutena valmistelevaan energia- ja ilmastostrategiassa, jonka yhteydessä myöskin päästövelan lyhentämisohjelman lisätoimipäätökset ratkaistaan ja tuodaan eduskunnan arvioitavaksi. Tämä tulee tapahtumaan ensi vuoden ensimmäisellä puoliskolla.

No täällä edustajat Räsänen, Lyly ja muutamat muutkin, Lehtinen, viittasivat isoihin teollisuuden energiakysymyksiin, ja muutenkin Räsänen viittasi siihen, missä ne teot ovat. Jos mittakaavaltaan kaksi suurinta tekoa päästöissä on, niin kyllä se on se sähköistymisen kirittäminen. Meillä viime vuonna päästökaupasektorin päästöt vähenivät yhdessä vuodessa sen verran kuin on 80 prosenttia koko Suomen henkilöautoliikenteestä. Jos Kilpilahden öljynjalostamo ja Raahen terästehdas siirtyisivät vuotta aikaisemmin vetyprosessiin, niin se tiputtaa siltä vuodelta päästöjä enemmän kuin jos me lopetettaisiin koko henkilöautoilu Suomesta. Minä en tarkoita, etteikö henkilöautoilua pidä muuttaa kestäväksi, se pitää pelastaa päästöiltään. Mutta nimenomaan tällä puolella sillä, että me muun muassa tänään aloitettiin työryhmätyöskentely puhtaan säätövoiman huutokauppamekanismiksi, jotta

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

meillä on tasaisesti puhdasta sähköä saatavilla, ei vain tuulisina päivinä, sillä, että me rakennetaan ydinvoiman rahoituspakettia, josta täällä kysyttiin, ja tehdään ydinvoimalain uudistusta, autetaan Helsinkiä ottamaan käyttöön ydinkaukolämpöä, voi olla mittakaavassa isompi vaikutus päästöihin kuin sillä, mitä me teemme vaikkapa liikenteessä tai maataloudessa yhtenä vuonna tai toisena.

Toinen sellainen potentiaali on sitten tämä hiilidioksidin talteenotto ja kiertotalous. Se on merkittävästi vuodessa edennyt. Nyt metsäteollisuusyritykset aidosti ovat valmistelemassa investointeja, muuten usein kansainvälisten rahoittajien tukemana, että otetaan miljoonia tonneja talteen hiilidioksidia, osin varastoidaan, osittain tehdään synteettisiä tuotteita. Tämä oli muun muassa keskiössä eilen, kun hallitusten yhteiskokouksessa Tukholmassa kävimme myös energia- ja ilmastoasioita läpi.

Ja kansainvälinen puoli: Erityisesti edustaja Aalto-Setälä otti esiin sen — erittäin tärkeä. Siinä suhteessa tärkeintä on, että EU saa tehtyä päätöksen vuoden 2040 tavoitteista ensi vuoden aikana. Me olemme toinen maa Tanskan lisäksi, joka on ottanut kantaa 90 prosentin nettopäästövähennystavoitteen puolesta edellyttäen samalla teknologianeutraliteettia, ydinvoiman hyväksymistä vihreän vedyn lähteeksi ja niin edelleen. Mutta ajamme voimakkaasti sitä, että EU yhdessä on ilmastojohtajana ja johtaa sitä teknologista murrosta, joka tulee tulevaisuudessa olemaan se oleellinen puoli.

Täällä edustaja Kontula aluksi sanoi ”tekemättä jättämisen linja”. Kun katsoo tätä, että me ollaan tosiaan hyvällä tiellä, yli puolittamassa päästömmme vuoteen 2030 mennessä — en itse uskonut siihen 20 vuotta sitten — niin sen takia tämä tekemättä jättäminen on minusta vähän samanlainen toivottomuuden mittakaavassa kuin jos 60—70-luvulla olisi köyhyyden vähentämisestä tässä salissa sanonut, että ei mitään tehdä. Usein se muutos on hidas, mutta kyllä se on yllättävän nopea toisaalta, jos katsoo energiasektorin muutosta. [Anna Kontula: Nyt meillä ei ole aikaa!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten mennään puhujalistaan. Meillähan on tunti tähän varattu, eliikkä tasalta sitten vaihdetaan aihetta. — Edustaja Kallio.

14.46 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Sain eilen tekstiviestin: ”Moi! Metsänhoitotyöt aloitettu taimikonhoidolla kuviolla 12, terveisin metsuri Samu K.” Harvoin tulee yhtä hyvälle mielelle, kun saa viestejä. [Antti Kurvinen: Ilmastosankarin viesti!] Toki kun vaimolta tulee, niin olen vielä ilahtuneempi sitten niistä. — Ja seuraavaksi on vuorossa ensiharvennuksia siellä.

Arvoisa puhemies! Niin tämä kuin kaikki muutkin vuosikertomukset kertovat menneestä, ja varsinkin näinä aikoina kertomuksessa tehty ennusteet ovat kovin usein julkaistaessa menneet jo vanhaksi. Jotta vuosikertomuksen perusteella voidaan tehdä jatkossa parempaa ja tehokkaampaa ilmastopolitiikkaa, on kertomuksesta pystyttävä ottamaan opiksi. Todennettuja toimenpiteitä on kyettävä tehostamaan, heikosti toimivista toimenpiteistä tulee luopua, ennusteita on tarkennettava ja uusia toimenpiteitä tulee uskaltaa ottaa käyttöön.

Vuosikertomus kertoo myös muille kuin meille kansanedustajille niistä toimista, joita hallitus on tehnyt ja tulee tekemään ilmaston hyväksi. Tämä kansalaisille suunnattu tieto on erityisen tärkeää, jotta ihmiset voivat kokea toimet perustelluiksi ja oikeudenmukaisiksi. Ilmastotoimista päätettäessä oleellista on tietää, kuinka paljon tekemistämme toimista vaikuttaa kotimaassa ja kuinka paljon ulkomailla. Tämä huomioiden ilmastovuosikerto-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

mus ei sisällä tietoa Suomen ilmastokädenjäljestä maamme ulkopuolella. Tältä pohjalta ministerille kysymys: antaako ilmastovuosikertomus todenmukaisen kuvan Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen tasosta ja sen ennakoidusta kehityksestä, ja onko vuosikertomuksessa tai sen liitteissä mainittu kaikki hallituksen siihen kohdentamat sopeutustoimet ja olisiko syytä tarkentaa vuosikertomuksen sisältöä tältä osin?

Arvoisa rouva puhemies! Vuosikertomuksessa todetaan, että merkittävät liikenteen päästövähennykset vaativat fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämistä ja biopolttoaineiden käytön lisäämistä. Keskeisin väline uusiutuvien polttoaineiden käytön lisäämisessä on jakeluvelvoitelaki. Voidaan olettaa, että mitä enemmän uusiutuvia polttoaineita saadaan markkinoille, sitä nopeammin niiden hintaa saadaan alemmaksi. Biokaasu on yksi jo pitkään esillä ollut keino saavuttaa liikenteen päästövähennystavoitteet, mutta sillä on myös useita muita positiivisia tekijöitä. Biokaasun tuotanto ei kuitenkaan ole kehittynyt toivotulla tavalla. Päästövähennystavoitteiden saavuttamisen lisäksi biokaasulla voidaan parantaa Suomen lannoite- ja energiaomavaraisuutta, sekä oikein toteutettuna se voi antaa suomalaisille maataloille uuden tulonlähteen.

Elintarviketeollisuusliitto, MTK, Bioenergia ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kaasuyhdistys ry, Kierrätysteollisuus ry, Suomen Kiertovoima ry ja Suomen Lähienergialiitto ry julkaisivat elokuussa tänä vuonna yhteisen Biokaasuvisio 2030 -julkilausuman. Sen tavoitteena on neljän terawattitunnin biokaasun tuotanto Suomessa vuonna 2030. Tällä hetkellä biokaasua tuotetaan vuositasolla noin yksi terawattitunti. Teknis-taloudellinen tuotantopotentiaali olisi jopa noin kymmenen terawattituntia vuodessa. Visiossa mainittu neljä terawattituntia tarkoittaisi arvioiden mukaan yli 5 000:ta työpaikkaa.

Edelleen visiossa todetaan, että hyödyntämätöntä potentiaalia on runsaasti etenkin maatalouden sivuvirtojen hyödyntämisessä ja myös pienemmissä laitoksissa. Biokaasun tuotannon kannattavuus on kuitenkin edelleen heikkoa, mikä jarruttaa investointeja ja erityisesti pienemmän mittakaavan laitoksia. Pienempien laitosten toteuttaminen olisi erityisen tärkeää itäisessä Suomessa, missä ei ole vastaavia maatalouden keskittymiä kuin Länsi- ja Lounais-Suomessa. Tällä hetkellä biokaasuinvestoinnit eivät painotu tasapuolisesti koko Suomeen.

Hallitusohjelman mukaan kotimaisen biokaasun käyttöä erityisesti raskaassa liikenteessä voidaan lisätä. Hallitus on kuitenkin omilla toimillaan — voi sanoa näin — heikentämässä biokaasun tuotannon ja käytön edellytyksiä. Näitä toimia on muun muassa jakeluinfraan liittyvässä asetuksessa, jakeluvelvoitelainsäädännössä, polttoainejakelun päästökaupassa sekä liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien jakeluinfraohjelmassa. Näiden kaikkien osalta biokaasun asemaa on mahdollista parantaa merkittävästi hallitusohjelman kirjausten mukaisesti.

Tähän liittyen joitain kysymyksiä ministerille: Mihin toimenpiteisiin hallitus on ryhtynyt tai ryhtymässä biokaasutuotannon ennakoitavan toimintaympäristön luomiseksi? Mikä on hallituksen pitkän aikavälin suunnitelma investointien toteutumiseksi, jotta biokaasutuotannon koko potentiaali saadaan hyödynnettyä? Ja kuka hallituksessa ottaa vastuun näiden asioiden toteutumiseksi? Kenellä hallituksessa ja hallinnossa on omistajuus biokaasutuotannon aidossa edistämisessä?

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi yksi oleellinen kysymys, joka varmasti kiinnostaa meitä kaikkia täällä salissa ja myös kansalaisten keskuudessa ja jota on täällä jo vähän si-vuttukin: onko hallitus aikeissa ostaa päästöyksiköitä muista jäsenmaista, ja mitä konkreet-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tisia lisätoimia hallitus on valmistelemassa maankäyttösektorille sekä muille sektoreille?
— Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Asell.

14.51 **Marko Asell sd:** Arvoisa puhemies! Uusi ilmastolaki astui voimaan heinäkuussa 2022 Marinin hallituksen kaudella. Laissa asetettiin Suomelle kunnianhimoinen ja maailmalla paljon positiivista huomiota herättänyt tavoite olla hiilineutraali vuonna 2035. Lakiin on kirjattu myös, miten tähän tavoitteeseen pääsemisen etenemistä seurataan. Yksi näistä välineistä on ilmastovuosikertomus, jonka valtioneuvosto antaa eduskunnalle vuosittain.

Ilmastovuosikertomus antaa eduskunnalle ja kansalaisille arvion siitä, miltä asetettujen ilmastopolitiikan tavoitteiden saavuttaminen näyttää uusimman tieteellisen tiedon valossa. Vuosikertomuksessa arvioidaan myös lisätoimien tarve. Ilahduttavaa tässä ilmastovuosikertomuksessa on, että kokonaispäästöt vähentyivät 11 prosentilla vuodesta 2022. Huolestuttavaa on se, että pelkkä päästöjen vähentyminen ei riitä. Maankäyttösektorin tilanne on edelleen hälyttävä, vaikka metsien hiilinielu kasvoi hieman edellisvuosiin verrattuna. Hiilineutraaliustavoitteen sekä EU:n velvoitteiden saavuttaminen edellyttää sekä hiilinielun vahvistamista että erityisesti maankäyttösektorin ja liikenteen päästöjen vähentämistä.

Huolestuttavaa tämän uusimman ilmastovuosikertomuksen tiedoissa on se, että siinä ei vielä näy nykyhallituksen toimien tai toimimattomuuden vaikutus. Ilmastovuosikertomus 2024 perustuu vuoden 2022 vahvistettuihin tietoihin sekä vuoden 2023 pikaennakkotietoihin. Marinin hallituksen käynnistämien toimien suunta oli oikea, mutta mihin sitä kääntää Orpon hallitus?

Arvoisa puhemies! Ilmastovuosikertomuksessa 2024 todetaan lisätoimien tarve. Näiden sijaan Orpon hallitus tekee päätöksiä, jotka eivät kasvata hiilinieluja vaan päästöjä. Orpon hallitus alentaa uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitetta ja tekee joukkoliikenteen käytöstä kalliimpaa korottamalla arvonlisäveroa. Se hidastaa liikenteen sähköistymistä korottamalla sähköautojen ajoneuvoveroa ja poistamalla muun muassa kunnissa linja-autoliikenteen sähköistämiseen käytetyn rahoituksen.

Orpon hallitus vastaa metsien hiilinielujen lisäämistarpeeseen laatimalla vanhojen metsien suojelukriteerit, joilla ei suojella edes jo suojelun piirissä olevia vanhoja metsiä. Se lopettaa turvemaiden päästöjä vähentävän kosteikkoviljelyn tuen sekä metsitystuen. Hallitus kieltäytyy päivittämästä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaa ja rikkoo lupauksensa olla sitoutunut noudattamaan ilmastolakia poistamalla laista kuntien velvoitteen laatia ilmastosuunnitelma. Jos Orpon hallitus pureutuisi tällaisella innolla myös ilmastomuutoksen edellyttämiin lisätoimiin, ei meillä olisi syytä olla huolissamme ilmastovuosikertomuksesta 2025.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koponen, poissa. Ehditään vielä yksi: edustaja Kivelä.

14.55 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! ”Valtioneuvosto rikkoo passiivisuudellaan ilmastolakia.” Näin toteaa kuusi suomalaista ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöä, jotka ovat päättäneet viedä valtioneuvoston oikeuteen sen riittämättömien ilmastotoimien johdosta.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Ilmastovuosikertomus jälleen, tänäkin vuonna, kertoo meille, että tarvitsemme lisää ilmasto- ja ympäristötoimia saavuttaaksemme ilmastolaissa asetetut tavoitteet: hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä ja sitä edeltävät välitavoitteet. Ilmastovuosikertomus ei jätä epäselvyyksiä. Hallituksen nykyisillä ilmastotoimilla ja -suunnitelmilla ilmastolain tavoitteita ei tulla saavuttamaan. Hallituksen nykylinjalla me emme tule saavuttamaan vuoden 2030 kokonaispäästövähennystavoitetta, me emme tule saavuttamaan liikenteelle asetettua 2030-päästövähennystavoitetta. Me emme tule saavuttamaan myöskään maankäyttösektoria koskevia eurooppalaisia sitoumuksiamme, joiden mukaan sektorista ei saa aiheutua laskennallisia päästöjä vuosien 21—25 aikana. Olemme jäämässä kauas tästä tavoitteesta.

No, mitä tekee Orpon hallitus? Orpon hallitus jatkaa ympäristölle haitallisten tukien myöntämistä. Se tukee sadoilla miljoonilla euroilla puupolttoaineita ja polttoturvetta. Se tukee lentoliikennettä. Hallitus alentaa fossiilisten polttoaineiden veroa ja samanaikaisesti kasvattaa sähköautojen ajoneuvoverotusta. Se haluaa perua kuntien velvoitteen laatia ilmastosuunnitelmat ja poistaa niitä koskevat vuosittaiset määrärahat. Sen sijaan, että Orpon hallitus ryhtyisi lisätoimiin ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, se tekee juuri päinvastoin.

Aivan erityisen hälyttävää hallituksen toiminta on maankäyttösektorilla. Hiilinielu on pienentynyt Suomessa trendinomaisesti jo 15 vuoden ajan. Hiilinielujen suoranaisten romahdus on ollut yleisesti tiedossa jo pitkään. Toisin kuin hallituksesta halutaan antaa ymmärtää, nielujen romahdus ei ole seurausta Venäjän puuntuonnin loppumisesta. Se on seurausta pidemmän tähtäimen kehityksestä. Hallituksen on korkea aika asettaa ilmastotavoitteet metsäteollisuuden lyhytnäköisen voitontavoittelun edelle.

Ilmaston kuumeneminen on aiheuttanut puuston kasvun hidastumista. Samaan aikaan hakkuumäärät ovat aivan liian korkeat. Metsien vuotuisen hakkuun arvioidaan mallilaskelmien perusteella pienentävän Suomen metsien hiilinielua noin 1—2 hiilitonnia jokaista metsästä korjattua hiilitonnia kohden useaksi vuosikymmeneksi eteenpäin. Ympäristöministeri Mykkänen on todennut, että tosiasia on, että nieluvaje on niin mittava, että on erittäin vaikea löytää sellaisia realistisia toimia, joilla vaje saadaan kurottua tavoitetasolle.

Näin paha on tilanne, josta nyt löydämme itsemme. Milloin hallitus kantaa ilmasto- ja ympäristövastuun, joka sille kuuluu jo ihan lainkin mukaan? Me emme voi jättää metsiä pelkästään markkinoiden armoille. Hakkuumääriä on säänneltävä parhaan tieteellisen tutkimuksen valossa siten, että hakkuut saadaan kulloinkin kestäväälle tasolle ja metsäkato pysähtymään. Metsien kiertoaika on pidennettävä, metsänhoitotoimia tulee kohdistaa suoraan metsien hiilinielujen ylläpitämiseen. Maankäyttösektorin ilmastotoimille on osoitettava riittävästi rahoitusta, ja metsänomistajille on tarjottava kannustimia metsien hiilinielun vahvistamiseksi.

Arvoisa puhemies! Säästötoimissaan hallitus näyttää unohtaneen sen ilmastoraportissa-kin erittäin selkeästi todetun seikan, että ilmastotuhojen kustannukset tulevat olemaan huomattavasti korkeammat kuin ilmastomuutoksen hillitsemisen kustannukset. Mitä varhaisemmassa vaiheessa negatiiviseen ilmasto- ja ympäristökehitykseen puututaan, sitä edullisemmaksi se tulee. Maailmantalouteen arvioidaan nykytoimilla aiheutuvan peräti 19 prosentin tulonmenetys seuraavien 26 vuoden aikana. Tämä arvio tulee kasvamaan, jos päästövähennystoimia ei tehdä. Kustannukset aiheutuvat pääosin lämpötilan noususta, ja pelkästään EU:ssa ilmastotuhot voivat supistaa bkt:tä peräti seitsemän prosenttia vuosisadan loppuun mennessä. No, tietenkin elinkelpoinen planeetta ja lajien mahdollisuus tulevaisuuteen ja siten ekokriisin hillitseminen ovat ennen kaikkea itseisarvo ja eettinen kysymys,

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

mutta on myös totta, että vihreän siirtymän edistämisen avulla on tuottavuutta ja hyvinvointia lisääviä vaikutuksia. Taloudenkin näkökulmasta vihreä siirtymä on siis sekä edellytys että myös mahdollisuus Suomelle. Ilmastolaissa linjatut tavoitteet saavuttamalla paitsi säilytetään maapallon elinolosuhteet myös turvataan ylisukupolvinen perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen, oikeus elämään, terveyteen sekä puhtaaseen, terveelliseen ja kestäväan ympäristöön. Ilmastomuutoksen hillitseminen kuuluu valtion velvollisuuteen suojella ihmisoikeuksia.

Lopulta, jos taaksepäin katsova hallituksemme on todellakin haluton ryhtymään riittäviin toimiin ilmastokriisiin puuttumiseksi, me oppositiossa yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa teemme kyllä kaikkemme, jotta tämä oikeus toteutuu. Osoitan tukeni ympäristö- ja ihmisoikeusjärjestöjen aloittamalle ilmasto-oikeudenkäynnille hallitusta vastaan, ja toivon, että sen lopputulema asettaa hallituksen siihen vastuuseen, jota se omatoimisesti on haluton kantamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri käyttää minuutin mittaisen puheenvuoron?

15.02 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen: Arvoisa puhemies! Muutamiin asioihin:

Ensinnäkin täällä edustaja Kallio perusteellisesti kävi läpi biokaasun tilannetta, ja tämän osalta täytyy sanoa, että myönteinen asia on se, että EU-notifikaatiomuutosten takia olemme tänä vuonna pystyneet merkittävästi tukemaan uusien biokaasulaitosten investointitukia useamman vuoden tauon jälkeen. En syytä edellistä hallitusta, etteikö se olisi halunnut tukea, mutta silloin tosiaan EU:n notifikaatiot pitivät tämän jäissä. Uskon, että meillä on nyt aidosti viriämässä polttoainejakelijoiden isommilla hartioilla tekemiä biokaasuinvestointeja ympäri Suomen merkittävämmässä määrin kuin pitkään aikaan. Tässä ollaan pääsemässä eteenpäin. On tärkeää myöskin viedä sitä työtä eteenpäin.

Ehkä samalla totean, että kun katsotaan — edustaja Kivelä tässä kävi läpi perusteellisestikin eri päästökyksymysten haaroja — kyllä meidän maankäyttösektorimme nielussa väijäämättä iso kysymys on se, että 20 vuotta sitten toimimme jopa joka viidennen motin puuta Venäjältä. Se lähti laskemaan puutullien takia finanssikriisin jälkeen ja nyt loppui kaksi vuotta sitten tunnetusti kokonaan. Tämän saman 15 vuotta on meidän nielumme heikentynyt nykyisten arvion mukaan. Se on keskeinen tekijä, ja toki siellä on muitakin tekijöitä, mutta me joudumme tässä vaikeutetussa ympäristössä toimimaan. Mutta on aivan selvää, että tarvitaan toimia, joilla me lisätään maaperän hiilensidontaa ja lisätään metsien hiilensidontaa, ja niistä keväällä tullaan myöskin eduskuntaan erikseen keskustelemaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Hyvä, kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.03.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.48.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Palaamme asiakohtaan 3. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Koskela, Minja, olkaa hyvä.

16.48 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Valitettavasti tilanne on se, että hallituksen nykyisillä ilmastotoimilla ja ilmastosuunnitelmilla me emme tule saavuttamaan ilmastolain asettamia tavoitteita. Hallitus on itse asiassa perunut useita ilmastopoliittisia toimia, ja tällä passiivisuudellaan hallitus myös rikkoo ilmastolakia. Esimerkiksi hiilinielujen romahdus on ollut tiedossa jo monta vuotta, ja sille ei olla tehty yhtään mitään. Tämä on yksi esimerkki hallituksen passiivisuudesta.

Hallituksen ilmastopolitiikan kunnianhimottomuus on myös taloudellisesti järjetöntä, sillä ilmastotuhojen kustannukset tulevat olemaan huomattavasti korkeammat kuin ne kustannukset, jotka aiheutuvat ilmastomuutoksen hillitsemisestä. Pahimmillaan tilanne tulee olemaan se, että Suomi joutuu saamattomuutensa vuoksi ostamaan nieluyksiköitä muilta EU-mailta, eli se tarkoittaa käytännössä sitä, että meidän pitäisi pitää omista metsistämme parempaa huolta ja nielut kunnossa.

Ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii lisätoimia aivan kaikilla sektoreilla, mutta aivan erityisesti maankäyttösektorilla, ja me tarvitsemme näiden nielujen vahvistamista. Hiilinielu on pienentynyt trendinomaisesti jo noin 15 vuoden ajan, eikä tätä kehitystä voida pysäyttää pelkästään kehittämällä hiilidioksidin talteenottoteknologiaa. Sitä voi käyttää pienenä osana ilmastomuutoksen hillinnän työkalupakkia, mutta ensisijaisesti katseen tulee olla metsien kunnioittavassa kohtelussa ja hiilinielujen vahvistamisessa.

Arvoisa puhemies! Ilmaston kuumenemisen lisäksi eksistentiaalinen uhka on myös luontokato. Lähes 12 prosenttia suomalaisista lajeista on uhanalaisia, ja Suomen luontotyypeistä jopa 48 prosenttia on todettu uhanalaisiksi. Uhanalaistumiskehitys on kiihtynyt Suomessa metsien uudistamisen ja hoidon, ojituksen, pellonraivauksen, rakentamisen ja vesien rehevöitymisen vuoksi.

Stora Enson aiheuttama raakkutuho osoitti, että monessa tilanteessa suositukset eivät enää riitä, vaan tarvitaan sitovaa lainsäädäntöä. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on jättänyt lakialoitteen siitä, että herkkien vesistöjen rannoilla oleville metsille asetetaan 30 metrin suojavyöhyke, jonka alueelta metsää ei siis saa hakata. Ja lisäksi ehdotamme raakkuvesistöjen läheisyyteen 50 metrin suojavyöhykettä.

Arvoisa puhemies! Yleisesti Suomen tulee asettaa ilmastopolitiikkansa vastaamaan puolentoista asteen tavoitetta, ja on suojeltava luontoa, vähennettävä päästöjä ja lisättävä hiilensidontaa ilmakehästä kasvattamalla hiilivarastoja ja kasvattamalla hiilinieluja. Se on lopulta kaikkein tärkein tulevaisuusteko, jota tässä salissa voimme edistää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.52 Jenni Pitko vihr: Arvoisa puhemies! Me olemme ihmiskuntana valtavan työn edessä, jos me haluamme pitää tämän maapallon elinkelpoisena, rajoittaa ilmakehän lämpenemistä ja estää luonnon ekosysteemien romahtamisen. Itse ajattelen, että se on meidän tämän päivän päättäjien tärkein tehtävä. Erityisesti nuoret vaativat globaalisti päättäjiltä toimia. Mikä on hallituksen viesti niille ihmisille, jotka ovat ilmastomuutoksesta huolissaan? Toistaiseksi se on ollut hiljaisuus. Jopa niitä ilmastotekoja, joita on kansalaisten keskuudessa otettu suurella suosiolla vastaan, on tällä kaudella peruttu. Esimerkiksi sähköautojen verotuet, energiaremonttituet ja metsityksen tuki on peruttu säästösyistä ilman, että

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tilalle on tuotu mitään uutta keinoa. Lisäksi hallitus on päättänyt muun muassa joukkoliikenteen alvin nostamisesta, millä ei ole pelkästään ilmastovaikutusta vaan myös ihmisten arkea vaikeuttava vaikutus.

Hallitus aikookin tuoda uusia toimia eduskuntaan energia- ja ilmastostrategiassaan ensi vuonna, mutta miksi vasta sitten? Hallitus on hidastellut siinä vaiheessa jo kaksi vuotta, ja voi valitettavasti hyvin käydä niin, että silloin päätettyjä toimia ei ehditä enää toimeenpanna.

Arvoisa puhemies! Hiilinielut ovat tunnetusti Suomen ilmastopolitiikan murheenkryyni. Metsät ovat Suomen taloudelle ja suomalaisille tärkeitä, ja onkin tyypillistä, että tässä salissa on taas puhuttu paljon metsistä, ja totta kai se on hyvä niin. Me kaikki jaamme sen tiedon, miten tärkeää metsäpolitiikka on suomalaisille ja Suomen taloudelle.

Hallitus toisensa jälkeen on kuitenkin Suomessa jättänyt tekemättä ne metsiä koskevat päätökset, joilla Suomen hiilinielut saadaan sille kasvu-uralle, jota ilmastotavoitteeseen pääsy vaatii. Nykyinen hallitus ei ole toiminut sekään, ja joitakin edellisen hallituksen päättämiä keinoja on myös peruttu, kuten kosteikkoviljelyyn tai siihen metsityksen tukeen liittyen.

Täällä on sanottu, että oppositiosta tai ilmastopolitiikan kannattajilta tulee esityksiä metsien hakkuiden lopettamisesta ja että tämä ei olisi oikea suunta. No, kukaan ei tietenkään ole ehdottanut metsien hakkuiden lopettamista vaan pikemminkin niiden sopeuttamista ilmastotavoitteisiin sopiviksi. Jos olisimme rehellisiä, niin itse asiassa meidän pitäisi myöntää, että metsien hakkuiden lopettamisella me saisimme valtavat hiilinielut ja Suomen hiilivarastot kasvamaan, mutta tätä ei ole kukaan esittänyt. Mutta fakta on se, että mitä vähemmän me hakkaamme meidän metsiämme, sitä nopeammin hiilinielut kasvavat juuri sillä aikavälillä, millä me tarvitsemme eniten hiilinieluja, eli kun emme ole vielä saaneet meidän päästöjä laskuun. Toki pitkällä tähtäimellä se tarkoittaisi sitä, että hiilinielut myös kääntyisivät laskuun, mutta silloin meidän päästömme olisivat jo alhaalla.

Itse ajattelen, että meidän kannattaa tehdä metsissä sellaisia toimia, jotka lisäävät Suomen hiilinieluja ja myös auttavat meidän metsäteollisuutta nostamaan puun jalostusarvoa. Itse asiassa pienemmällä hakkuumäärällä me voidaan päästä samoihin kansantalouden vaikutuksiin, jos me tekisimme hartiavoimin töitä sen eteen, että jalostusarvo kasvaisi. Tämä olisi win-win-tilanne kaikkien kannalta.

Ilmastopolitiikan toimimattomuudesta koituu Suomelle mahdollisesti suuret kustannukset, jopa miljardiluokan kustannukset, mikäli me joudumme ostamaan päästöyksiköitä muilta EU-mailta, jotta saamme meidän EU-velvoitteemme täytettyä. Onko tosiaan niin, että me käyttäisimme mieluummin nämä miljardipanostukset EU-maksuihin sen sijaan, että me maksaisimme vaikka sille suomalaiselle metsänomistajalle hiilensidonnasta?

Arvoisa puhemies! Näyttää siltä, että rahan käyttäminen ilmastotoimiin on tälle hallitukselle erityisen vaikeaa johtuen toki näistä korkeista säästötavoitteista, mitä hallituksella on julkiselle taloudelle. Siksi ihmettelenkin, miksi se kuitenkin samalla tässäkin tilanteessa jatkaa rahan lappamista ilmastolle haitalliseen toimintaan.

Haastavasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta hallitus on tehnyt fossiilisiin tuontipolttoaineisiin 170 miljoonan euron veronalennukset. Miten tämä on linjassa niin ilmastopolitiikan kuin Suomen haastavan taloudellisen tilanteen ratkaisemisen kanssa? No, ei millään tavalla. Hallitus ei myöskään koske ympäristölle haitallisiin tukiin, vaikka niitä karsimalla parannettaisiin sekä valtiontalouden että ympäristön tilaa. Kuten sanoin, me olemme globaalisti valtavan työn edessä, ja kyllä meillä Suomessakin on aika paljon työtä tehtävää-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

nä, että me pääsemme niihin itse asettamiimme tavoitteisiin, eli Suomen voimassa olevan ilmastolain tavoitteisiin. Me otamme ympäristövaliokunnassa vastaan ilmastovuosikertomuksen ja järjestämme huomenna julkisen kuulemisen, jossa saamme lisää tietoa tästä asiasta. Toivon, että Suomessa pääsemme ripeästi myös liikkeelle kohti sitä uraa, missä Suomi hoitaa omat velvoitteensa ilmastopolitiikan suhteen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

16.58 Sara Seppänen ps: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Ilmastovuosikertomus 2024. Hyviä uutisia: Suomen päästöt vähenivät reippaasti vuonna 2023. Kasvihuonepäästöt laskivat 11 prosentilla vuonna 23, ja tämä sen ansiosta, että Suomi on onnistunut erityisesti siirtymisessä puhtaaseen sähköntuotantoon. Päästökauppasektorin päästöt laskivat viime vuonna 19 prosenttia eli jopa odotettua enemmän kaikissa päästöluokissa. Laskua edellisvuoteen oli myös liikenteessä ja maataloudessa, jotka ovat sektorin suurimmat päästölähteet. Lisäyksenä positiivisiin uutisiin on tieto siitä, että maankäyttösektori palasi pieneksi hiilinieluksi viime vuonna.

Hallitus tekee töitä sen eteen, että Suomessa tuotetut innovatiiviset puhtaat ratkaisut ovat sekä käytössä että viennissä ja yhä tehostamassa päästövähennystoimia. Tarvitsemme monipuolista, hajautettua ja omavaraista energiantuotantoa. Laajapohjainen ja kotimaisuuteen tähtäävä energiantuotanto tukee työllisyyttä, talouskasvua ja kotitalouksien ostovoimaa sekä on myös ekologisesti kestävä. On pidettävä huolta, että siirtohinnottelu pysyy kurissa, sähköverkkoyhtiöt pidetään kotimaisessa omistuksessa, ydinvoiman tulee toimia sähkötuotannon selkärankana, ja lisäksi turvetuotannon säilymisestä on huolehdittava.

Suomi on arktinen pitkien etäisyyksien maa. Autoilu on täällä välttämätöntä. Ja kiitos tämän hallituksen toimien, polttoaineveroa on alennettu ja jakeluvelvoitetta kevennetty. Suomen tiestöstä ja liikenneverkosta huolen pitäminen on ilmastoteko. Kaupungeissa tulee pystyä ajamaan autolla, ja autottomat keskustat -hankkeisiin ja kaupunkibulevardeihin tulee saada tolkkua.

Suomalaisella kuluttajalla on valtaa. Kotitalouksien ja yksittäisten kuluttajien käyttäytymisellä on vaikutusta esimerkiksi hiilijalanjäljen pienentämiseen. Kotitalouksien hiilijalanjälki oli noin 60 prosenttia Suomen kaikista kulutusperäisistä päästöistä vuonna 2019. Kotitalouksien kulutusmenojen hiilijalanjälki on kuitenkin tuosta pienentynyt 40 prosentilla vuosien 2000 ja 2021 välisenä aikana. Yksittäinen kuluttaja voi valita nettikaupan halpatuotteen sijaan kotimaassa tai Euroopassa valmistetun tuotteen. Tämän osalta tietoisuutta kuluttajien suuntaan tulisi lisätä siitä, mitä esimerkiksi Kiinassa valmistettujen halpatuotteiden ilmastovaikutukset ovat, sekä siitä, mitkä vaikutukset näiden halpatuotteiden rahtaamisella ovelta ovelle yksittäisinä paketteina kuljetuksineen sitten mahtavat olla. Myös lähiruuan ja suomalaisen ruoan kulutuksen osalta on vielä paljon tehtävää. Serbiassa tuotettu soija ei varmasti ole ilmaston kannalta parempi vaihtoehto kuin lähellä tuotettu kotimainen kasvis.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus ottaa huomioon sekä ihmisen sosiaalisen hyväksyttävyyden, taloudellisuuden että alueellisuuden ja kaikkien näiden toimien tehokkuuden.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Oras Tynkkynen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

17.02 **Oras Tynkkynen vihr:** Kiitos, puhemies! Edustaja Koponen aiemmin tämän asiakohdan debatissa esitti näkemyksensä, että ilmastovuosikertomus on turha eikä sitä tarvitse enää rahoittaa. Olen tästä eri mieltä. Paitsi toki ilmastoasioista hyvin kiinnostuneena vaikuttajana myös demokraattina ja kansanedustajana ajattelen, että ilmastovuosikertomus on ennen kaikkea eduskunnan työkalu, joka antaa meille kansanedustajille ajantasaiset välineet arvioida kulloinkin ilmastopolitiikan onnistumista. Viime vuonna, kun käsitelimme silloista ilmastovuosikertomusta, syynättävänä oli edellisen hallituksen ilmastopolitiikan onnistuminen. Ja vähän ihmettelen, jos vaikka perussuomalaisen puolueen kansanedustajilla ei ole halua arvioida edellisen hallituksen toimia, ja uskon myös, että tulevilla eduskunnilla tätä halua riittää.

Ministeri Mykkänen omissa puheenvuoroissaan kertoi oman tulkintansa siitä, missä ilmastopolitiikan tilanne Suomessa on. Jos lukee ilmastovuosikertomuksen, niin saa hieman eri käsityksen. Yksi esimerkki tämän kertomuksen hyödyllisyydestä on se, miten se koostaa yksiin kansiin niitä lukuisia tapoja, joilla nykyinen hallitus peruuttaa ilmastotoimista ja kasvattaa päästöjä. Lähes sivu sivun jälkeen kertomuksesta käy ilmi, miten hallitus on esimerkiksi heikentänyt jakeluvelvoitetta. Se on laskenut fossiilisten tuontipolttoaineiden veroja. Se on leikannut määrärahoja, joilla on aiemmin onnistuttu tukemaan siirtymässä vähäpäästöisiin ratkaisuihin, ja monilla, monilla muilla tavoilla.

Ministeri Mykkänen on usein puhunut siitä, että itse asiassa edellinen hallitus laski jakeluvelvoitetta ja tämä hallitus sitä nostaa. No nyt on kuitenkin ministeriltä unohtunut mainita, että edellinen hallitus teki päätöksen jakeluvelvoitteen väliaikaisesta laskemisesta Venäjän hyökkäyssodan laukaiseman energiakriisin keskellä. Ja vaikka voimme olla eri mieltä siitä, oliko juuri jakeluvelvoitteen laskeminen se toimivin ja järkevin tapa vastata tähän kriisiin, niin jaoimme kuitenkin käsittääkseni tässä salissa laidasta laitaan sen näkemyksen, että suomalaisia kuluttajia piti tukea, kun energian hinnat pomppasivat kattoon. Ja siihen silloisessa kriisissä silloinen hallitus vastasi. Ministeri Mykkänen myös toi esille sen, että vuosina 2027—2030 jakeluvelvoitetta nostetaan reippaasti. Tästäkin häneltä jäi mainitsematta, että tähän tapahtuu nykyisen hallituksen jo päätettyä toimintansa. Eli hän syysää käytännössä seuraavalle hallitukselle ja seuraavalle eduskunnalle vastuuta liikenteen päästöjen vähentämisestä.

Ministeri Mykkänen myös esitti sen tunnetun kannan, että Suomen hallitus tukee EU:n 2040-päästötavoitteen nostamista, mikä on sinänsä hyvä asia, mutta hän listasi tässä omassaan puheenvuorossaan muutaman ehdon tälle tuelle. Jos katsoo sitä valtioneuvoston kantaa, jossa tätä Suomen näkemystä on tarkemmin kuvattu, niin niitä ehtoja on vielä paljon, paljon enemmän. Ja tästä herää ymmärrettävästi jatkokysymys: onko siis todella niin, että hallitus ei tue EU:n 2040-päästötavoitteen päivittämistä, jos kaikki nämä hallituksen listatut ehdot eivät täyty?

Edustaja Seppänen debatin aikana esitti toiveen, että suurimmat saastuttajat pitäisi saada talkoisiin, ja tästä on hyvin helppo olla samaa mieltä. Usein kuitenkin nämä tällaiset toiveet jäävät ponnettomina roikkumaan ilmaan vailla jatkoajatusta siitä, miten niitä suurimpia saastuttajia oikein halutaan saada mukaan. Suomellakin on erilaisia keinoja tähän, mutta harvakseltaan näitä muita suurimpia saastuttajia talkoisiin houkuttelevat esittävät konkreettisia esityksiä. Ajatellaan vaikkapa sitä, että merkittävä osa ennakoidusta päästöjen kasvusta maailmassa tulee tapahtumaan globaalin etelän nousevissa talouksissa. Suomi voisi vauhdittaa vaikkapa kotimaisen kestävä teknologian käyttöönottoa näissä maissa,

mutta nyt päinvastoin hallitus on leikkaamassa monia niitä määrärahoja, joilla juuri tässä voitaisiin onnistua.

Edustaja Seppänen tuossa juuri edellä kiinnitti nähdäkseni olennaiseen ongelmaan huomiota, eli suomalaisten kulutuksen hiilijalanjäljestä kasvava osa tulee sellaisesta hyvin runsaspäästöisestä krääsistä, jota ihmiset ostavat verkkokauppojen välityksellä. Edustaja Seppänen tarjosi ratkaisuksi tietoisuuden lisäämistä. Itse tarjoan ratkaisuksi eurooppalaisia yhteistyötä, lainsäädäntöä ja tullee. On kestävätilan tilanne, että verkosta voi muutamalla klikkauksella tilata sellaista krääsää, jonka ympäristö- ja inhimillinen hinta on valtava, ja tähän pitää sekä kotimaisen että eurooppalaisen lainsäätäjän nähdäkseni puuttua, ei pelkää ilmastosyistä mutta myös ilmastosyistä.

Edustaja Kinnari esitti näkemyksenä, että poliittisesti ei voida päättää, miten metsiä hoidetaan. Kuitenkin on jo nyt niin, että poliittisesti päätetään hyvin pitkälle, miten metsiä hoidetaan. Suomessa on sellainen laki kuin metsälaki, joka asettaa puitteet metsätalouden harjoittamiselle. Ja on oikeastaan välttämätöntäkin, että me myös poliittisesti lähetetään viesti metsänhoidon suunnasta. Miksi? Sen takia, että muuten niitä poliittisesti päätettyjä tavoitteita ilmastopäästöjen vähentämisestä ja luontokadon pysäyttämistä ei ole mahdollista saavuttaa. Metsätalous on Suomelle ratkaiseva tekijä sekä taloudellisesti että ekologisesti, ja sen takia sen ohjaus on myös välttämätöntä, jotta näihin tavoitteisiin voidaan yltää.

Edustaja Lehtinen totesi, että Suomi ei voi pelastaa koko maailmaa, ja olen tästä ehkä jossain määrin triviaalista havainnosta luonnollisesti samaa mieltä. Itse ajattelen kuitenkin niin, että Suomi voi ja Suomen tulee hoitaa oma reilu osuutensa tästä yhteisestä maailman pelastamisen taakasta, ja sitä me vihreät ainakin ilmastopolitiikan saralla harjoitamme. Sitä on myös niin, että jos toimimme fiksusti, pelaamme korttimme järkevästi, niin samalla, kun vähennämme omia päästöjä, me pystymme myös luomaan uutta vientiä, uusia työpaikkoja puhtaiden ratkaisujen kauppaamisesta muille maille.

Ja edustaja Bergbomin puheenvuorosta aivan lopuksi, kun hän maalaili kuvia keskustelusta, jossa halutaan lopettaa Suomessa hakkuut: Niin kuin edustaja Pitkokin totesi, kukaan ei ole esittänyt, että Suomessa lopetettaisiin hakkuut. Keskustelua on käyty lähinnä siitä, onko hakkuiden oltava nykyisellä hyvin korkealla tasolla, vai pärjättäisiinkö sillä tasolla, joka meillä oli Suomessa vaikka viisi, kymmenen tai viisitoista vuotta sitten.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

17.09 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on täällä lähetekeskustelussa Valtioneuvoston ilmastovuosikertomus 24, jonka antaminen eduskunnalle vuosittain perustuu ilmastolakiin. Sananvaihto aiheesta lämpenee nykyään usein nopeammin kuin itse ilmasto, joten toimikoon tämä minun oma puheenvuoroni sitten kylmägeelinä keskustelun aiheuttamien henkisten vammojen hoidossa.

Vaikka Suomi lakkaisi olemasta kokonaan, niin sillä ei olisi juurikaan vaikutusta maapallon ilmastoon. Lappeenrannan teknillisen yliopiston professori Esa Vakkilainen kummeksui jo vuonna 2018 Suomessa aiheesta käytävää keskustelua ja peräänkuulutti lisää realismia. Hän muistutti, että fossiilisten polttoaineiden käytöstä johtuvista maailman CO₂-päästöistä Suomen osuus oli 0,14 prosenttia eli runsaan promillen luokkaa.

Edellisestä lausunnosta on kulunut jo jokunen vuosi, joten lienee syytä tarkastella nykytilannetta tarkemmin. Tilastokeskuksen mukaan Suomen kasvihuonepäästöt laskivat viime vuonna 11 prosenttia vuodesta 22. Kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria olivat

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

40,6 miljoonaa hiilidioksidiekvivalenttitonnia, mikä on 5,1 miljoonaa tonnia vähemmän kuin vuonna 22. Kasvihuonepäästöt ovat laskeneet 43 prosenttia vertailuvuodesta 90 ja 52 prosenttia vuodesta 2003, jolloin päästöt olivat korkeimmillaan aikasarjan 90—23 aikana.

Nyt oikeastaan seuraavana on se asia, miksi minä tulin tänne puhumaan tästä asiasta. Täällä aika paljon osoitetaan usein väärään suuntaan sormella sitä, mistä nämä päästöt tulevat ja mitkä kunnat niitä aiheuttavat. Minulla on tässä Ilkka-Pohjalaisen uutinen, jossa sanotaan, että Suomen 50 suurimman kunnan päästövertailu ei ole eteläpohjalaisittain iloista luettavaa. Kurikka on päästöjen ylivoimainen ykkönen asiakaslukuun suhteutettuna, ja Seinäjoki sijoittuu kuudenneksi.

Nämä perustuvat tilastoihin, ja toki se varmaan näin on, jos sitä ajatellaan yksisilmäisesti. Eli ilmastosta keskusteltaessa syyllistävä sormi osoittaa valitettavan usein väärään paikkaan joko tahattomasti tai tahallaan. Maatalouden ruoantuotannon ja sitä kautta maaseutujen päästöjä tarkasteltaessa täytyy ymmärtää, että valtaosa suomalaisista asuu kaupunkialueilla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla. Maaseudun tuottama ruoka syödään siis pääasiassa aivan muualla kuin maaseudulla. Tämä on semmoinen asia, mikä itseäni ärsyttää kovasti, että nostetaan esille niitä, että tuolla ja tuolla kunnassa on suuret päästöt. Kuitenkin tilanne on niin, että tämä Etelä-Suomi, pääkaupunkiseutu varmaan suurimman osan syö näistä tuotteista, mitä siellä alueella valmistetaan.

Arvoisa puhemies ja hyvät edustajakollegat! Tosiasia on se, että Suomi tekee ja on tehnyt jo vuosikausia ilmaston puolesta lujasti töitä. Meillä ei ole mitään hävettävää, päinvastoin. Ilmastoasiat ovat maailmanlaajuinen kysymys, eikä niitä ratkaista istumalla Mannerheimintielle, maamme maitotilallisia parjaamalla tai ajamalla suomalaista teollisuutta Kiinaan. Yksi, mikä tähän kanssa liittyy, on se, että nuorten ihmisten ilmastoahdistus on ihan täysin aiheutettu täällä. Ei meidän saa pelotella lapsia ilmastoasioilla. Tämä on ihan käsittämätöntä, että aiheutetaan terveydenhuollolle kustannuksia ja nuorille pahaa oloa sillä, että veivataan näitä asioita täällä, puhutaan liian syyttävään sävyyn näistä asioista.

Edustaja Tynkkynen mainitsi tuossa ihmisten ostavan kiinalaista krääsää, ja minä olen siinä kyllä ihan samaa mieltä, että tämä pitäisi jollakin tavalla saada balanssiin niin, että me ei enää osteta sitä krääsää. Tämä on ihan käsittämätöntä, kun katsoo nykypäivän kulutusjuhliä, että kuinka paljon me hankitaan kaikkea krääsää ja sitten se heitetään pois. Tämä on tosi valitettavaa. Minä olen kesällä rakentanut, korjannut semmoista vanhaa rakennusta. Mielestäni se on myös jonkinlainen ilmastoteko, että yritetään pitää vanhat rakennukset kunnossa. Samalla kun olen vienyt jätteenkäsittelyasemalle roskia ja muuta, niin on se käsittämätöntä katsoa siellä, minkälaista tavaraa nykyään heitetään pois. Siellä menee polkupyöriä ja muita, jotka aikaisemmin olisivat kiertäneet vielä tässä meidän yhteiskunnassa.

Sitten loppuun haluan sanoa vielä, että kun puhuitte metsästä tässä, niin kyllä metsäteollisuus on sellainen asia, josta meidän pitää pitää huoli. Se on kuitenkin Suomen tärkeintä, tämä on vihreän kullan maa, ja meidän pitää huolehtia siitä, että suomalainen metsäteollisuus pärjää ja voi täällä hyvin.

Ja ihan viimeisenä sanon vielä, nyt kun nämä raakut ovat nousseet kovin esille, että kannattaa miettiä sitä, kumpiko on uhanalaisempi, raakut vai suomalaiset henkilöt, miehet tai naiset. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo. Edustaja Elo on poissa. Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

17.17 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Maakuntakaavoissa tuulivoimaloille soveltuvia alueita on todettu olevan vain rajallinen määrä. Suuri osa niistä sijoittuu Pohjois-Suomeen ja siellä etenkin Pohjois-Pohjanmaan alueelle, jonne onkin rakentunut paljon tuulivoimaa ja lisää ollaan koko ajan kaavoittamassa.

Tuulivoimalat jakavat mielipiteitä. Vaikka ne ovat ekologisia, niin ne kuitenkin pilaavat maiseman korkeine, jopa 350 metrisine, tuulimyllyineen laajalta alueelta. Yhden myllyn ympärille tarvitaan hehtaari maata ja tie jokaiselle myllylle. Tämä vaikuttaa maanomistajien ja alueen asukkaiden viihtyvyyteen ja mahdollisen kiinteistön jälleenmyyntiin. Onko tarkoitus, että vain tietyt alueet joutuvat luopumaan arvokkaista maisemistaan tuulivoiman hyväksi? Jopa lähelle Pudasjärven Syötteen arvokasta tunturimaisemaa suunnitellaan uusia tuulivoimapuistoja. Pohjois-Pohjanmaa on edelleen Suomen suurin tuulivoimalamaakunta. Alueella on jo 40 prosenttia maan koko kapasiteetista. Aurinkovoimalat ovat ympäristöään vähemmän häiritseviä, koska jäävät paremmin maaston suojaan.

Arvoisa puhemies! Raskaan liikenteen tulevaisuuden näkymistä: Sähkörekat soveltuvat paremmin jakeluliikenteen käyttöön eivätkä ole vaihtoehto runkoliikenteessä pitkillä matkoilla. Raskaan liikenteen sähkörekkojen akut painavat paljon, ja niillä on myös vaikutusta teiden kulumiseen. Kaupungit ovat siirtyneet yhä enemmän sähköbussseihin, millä on ilmastoon positiivinen vaikutus, mutta painavina ajoneuvoina myös teiden kuluminen lisääntyy. Vetyrekat sen sijaan ovat tulevaisuutta, ja niitä onkin alettu tutkimaan muun muassa Oulun seudun ammattiopiston toimesta, jonne on tilattu vetyrekka vuodelle 2025 tätä tutkimustarkoitusta varten. Oulun yliopiston dosentti Jouni Juntunen on mukana tutkimushankkeessa, jossa selvitetään vetyrekan toimivuutta, taloudellisuutta ja kulutusta Pohjois-Suomen olosuhteissa. Se on arvokasta tutkimustyötä vihreässä siirtymässä. Vedyn tankkausasemia pitäisi myös olla enemmän, että tämän energiamuodon käyttöä voidaan tulevaisuudessa laajentaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, olkaa hyvä.

17.20 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Olemme täällä käymässä keskustelua hallituksen ilmastovuosikertomuksesta, ja täällä on käytetty paljon puheenvuoroja aiheesta, joka tietenkin on — puhutaan tästä ilmaston lämpenemisen torjumisesta — tämän aikakautemme tärkein poliittinen kysymys, joka meidänkin päättäjinä on nyt ratkaistava.

Täällä joissakin puheenvuoroissa kyseenalaistettiin se, onko välttämätöntä, että meillä on tämmöinen ilmastovuosikertomus, jota vuosittain täällä käsitellään, ja pidän sitä erittäin tärkeänä monestakin syystä. Ensinnäkin, kun haluamme tehdä ilmaston lämpenemisen torjumiseksi vaikuttavia toimenpiteitä, jotka ovat tehokkaita ja myös taloudellisesti kohdentuvat järkevästi, niin ilmastovuosikertomus tarjoaa nimenomaan työkalut siihen, että voimme varmistua siitä, että nämä toimenpiteet on järkevästi valittu ja että ne tuottavat sitä tulosta, eli niitä päästövähennyksiä, mitä on toivottu.

Täällä aikaisemmassa puheenvuorossa edustaja Mäenpää ihan aiheellisesti nosti esiin sen, että toisinaan tämä ilmastokeskustelu tuntuu kärjistyvän ja kuumentuvan. Jotenkin mietin, että tämä ilmastovuosikertomus kyllä oikeastaan tarjoaa työkalut myöskin juuri sen ongelman taklaamiseen, koska sen avulla kaikkien on helppo tarkistaa, mikä on se data ja se tutkittu tieto, johon nämä ilmastotoimet perustuvat.

Osassa puheenvuoroista täällä on nostettu esiin kysymys siitä, kannattaako Suomen olla näissä asioissa edelläkävijä, tai myöskin olen kuullut kysyttävän sitä, onko varaa tehdä näi-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tä kaikkia toimia. Ehdottaisin, että tällaista miettivät voisivat katsoa tämän ilmastovuosi-kertomuksen sitä lukua, jossa puhutaan ilmaston lämpenemiseen sopeutumisesta. Siellä ni-mittain on kuvattu hyvin laajasti niitä vaikutuksia, mitä ilmaston lämpenemisellä on yh-teiskuntaan, mikäli emme pysty sitä voimakkuutta hillitsemään. Siellä on lueteltu muun muassa vaikutuksia kokonaisturvallisuuteen ja huoltovarmuuteen, ruoka- ja ravitsemustur-vaan, vesihuoltoon ja infrastruktuuriin. Tälläkin hetkellä kaikki varmaan ovat huomane-neet, kuinka erilaiset sään ääri-ilmiöt ja esimerkiksi ilmaston lämpenemisen vaikutukset vedenkierron muutoksiin globaalisti voivat aiheuttaa joko tulvia tai sitten laajoja kuivu-u-saaltaja. Ja varmasti kaikki olemme samaa mieltä siitä, että mitä vähemmän tällaisia ääri-ilmiöitä tulevaisuudessa esiintyy, niin sen parempi varmaan sekä taloudellisesti että yleis-esti inhimillisestä näkökulmasta.

Täällä on kannettu huolta myös metsätalouden toimintaedellytyksistä ja siitä, vaikuttaako tämä ilmastokeskustelu ja pyrkimys kunnianhimoiseen ilmastopolitiikkaan negatiivi-sesti meidän metsätalouden toimintaedellytyksiin. Haluaisin muistuttaa, että ilmaston läm-penemisellä jo sellaisenaan on laajoja uhkia myöskin meidän metsäteollisuudelle. Onhan helposti nähtävissä, että ilmaston lämpeneminen lisää esimerkiksi metsätuhojen riskiä.

Täällä on nostettu esiin myös monia toimia, joita hallitus tekee ja jotka eivät edistä tätä kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa, ja nostaisin erityisenä esiin esimerkiksi sen, että hal-litus aikoo lakkauttaa ilmastolain velvoitteen kuntien ilmastosuunnitelmien laatimisesta ja poistaa myöskin siihen varatun rahoituksen. Kuitenkin haluaisin kertoa siitä, että esimer-kiksi oma kotikaupunkini Lappeenranta on valinnut jo yli vuosikymmenen ajan olla tällai-nen ilmastoedelläkävijä. Meillä sijaitsee kaupungissamme Lappeenrannan teknillinen yli-opisto, ja vahvasti kaupunkimme on jo kokenut sen, että muutos tämmöisestä perinteisestä metsäteollisuuspaikkakunnasta yhä enemmän ympäristö- ja energiateknologian edelläkä-vijäksi on nimenomaan tuottanut lisää elinvoimaa ja parantanut meidän tulevaisuudennä-kymiä vaikkapa työllisyyden suhteen.

Meillä on tärkeää huomata myöskin se, mikä ilmastovuosikertomuksessa on nostettu esiin, että ilmastomuutos ja luonnon monimuotoisuus kietoutuvat monella tapaa yhteen. On ihan selvää, että näitä molempia haasteita pitää pystyä ratkaisemaan yhtäaikaaisesti. Tie-dämme, että ilmastomuutos pahentaa luontokatoa, ja tiedämme myöskin, että luonnon monimuotoisuus puolestaan parantaa meidän mahdollisuuksiamme hillitä ilmastonmuu-tosta sekä sopeutua ilmaston lämpenemisen vaikutuksiin.

Aika paljon tulee kansalaisilta palautetta siitä, että kun edistämme tätä energiamurrosta, niin kuinka pystymme varmistamaan, että samanaikaisesti ei haitata luonnon monimuotoi-suutta tai oteta riskiä siitä, että luonto kärsii. Esimerkkinä usein nousee esiin se, että liiken-teen sähköistämiseen ja niihin kriittisiin raaka-aineisiin — joita tarvitaan esimerkiksi ak-kuihin — liittyvä kaivostoiminta aiheuttaa vakavan uhkan ympäristölle ja luonnolle. Moni sitten ikään kuin toivoo, että emme tekisi tätä siirtymää siksi, että nämä riskit koetaan liian suuriksi.

Samoin nousee yhä useammin keskusteluun se, että kun vaikka voimakkaasti Suomeen-kin tulee tätä toivottua uusiutuvan energian rakentamista ja esimerkiksi tämmöisiä teolli-sen mittaluokan aurinkovoimaloita, kuinka varmistetaan se, että siellä, minne ne rakenne-taan, se rakentaminen ei pahentaisi luontokatoa. Nämä ovat esimerkkejä semmoisesta yh-teensovittamisen haasteesta, jossa pitää olla tarkkana. Uskon, että näitä pystytään rinnak-kain ratkaisemaan, tätä luontokatoa ja ilmaston lämpenemistä, ja oikeastaan se on ihan

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

välttämätöntä, että näin pystytään tekemään, mutta kuitenkin tämän näkökulman pitää olla koko aika kirkkaana mielessä.

Vielä lopuksi haluan nostaa esiin sen, että ilmastotoimien edistämisessä on kysymys vahvasti myös yhdenvertaisuudesta, oikeudenmukaisuudesta ja siitä, pysyvätkö kaikki suomalaiset ja pysyykö Suomi mukana tässä energiamurroksessa. Pelkään, että mikäli toimisimme niin kuin täällä joissakin puheenvuoroissa on toivottu, että Suomi ottaisi taka-askeleita ja emme tavoittelisi tätä edelläkävijyyttä, sillä olisi tulevaisuuden kilpailukyvyyn ja tulevaisuuden elinvoiman kannalta aika kriittiset seuraukset.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.27 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Ilmastovuosikertomus viime vuodelta on tietysti hienoa luettavaa siinä mielessä, että Suomen kokonaispäästöt ovat edelleen vähentyneet voimakkaasti. Suomihan on itse asiassa koko maailmassa yksi niitä harvoja maita, jotka ovat näin merkittävästi pystyneet päästöjään vähentämään. Tietysti planeettamme kannalta harmillista on se, että Suomi on kovin pieni päästöjen aiheuttaja, elikkä sillä, että meillä päästöt vähenevät voimakkaasti, ei ole kovin suurta globaalia merkitystä.

Mutta uskon, että Suomen tuleekin sen sijaan, että kiinnitämme huomiota omaan hiilijalanjälkemme, nimenomaan kiinnittää huomiota siihen hiilikädenjälkeen, jonka voimme maailmaan tehdä. Ja se liittyy tietysti aivan erityisesti siihen, että Suomessa — jossa tämä päästöjen lasku johtui aivan erityisesti siitä, että sähköntuotannon päästöt vähenivät huomattavasti ja Suomen sähköntuotannon päästöt ovat käytännössä nollaantumassa lähivuosina — sähköntuotannon päästökerroin siis on hyvin lähellä nollaa tai hyvin pieni. Jos vaikka Virosta meille sähköä silloin tällöin tuodaan, niin näin ollen kaikki Suomessa tehtävä työ on käytännössä globaalissa mittakaavassa ekoteko. Eli mitä enemmän Suomessa valmistetaan tuotteita — on se sitten metsäteollisuuden tuotteita tai vaikkapa metalliteollisuuden tuotteita tai ylipäätään tuotteita, joita Euroopassa ja laajemminkin maailmalla kulutetaan — sen parempi planeettamme kannalta ja kestävä kehityksen kannalta.

Mutta toinen tärkeä ulottuvuus ja vielä tärkeämpi viesti — koska eihän Suomi pysty tietenkään määräänsä enempää valmistamaan vaikkapa terästä — on se, että Suomi on esimerkki maasta, jossa on pystytty toisaalta päästöjä määrätietoisesti ja merkittävästi vähentämään ja samalla pitämään kuitenkin talouden pyörät pyörimässä ja tarjoamaan ihmisille hyvä elintaso. Ja nyt uskon, että lähivuosina kaikkein tärkein tehtävä hallituksella ja koko eduskunnalla onkin varmistaa Suomessa se, että sääntelymme on sellaista, että Suomeen tulee runsaasti investointeja. Meillä on työpaikkoja, jotka tuovat ihmisille hyvän toimeentulon, ja Suomea pidetään vauraana maana, jota kansainvälinen yhteisö haluaa seurata. Tuolloin hiilikädenjälkemme ja vaikutus globaaliin kehitykseen on mahdollisimman suuri, eli kilpailukykyistä huolehtiminen niin kotimaassa kuin EU:n tasollakin on nyt myös ilmaston näkökulmasta ykkösasia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

17.30 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tämä ilmastovuosikertomus on meille jokavuotuinen hyvä peili. Koska tosiasiallisesti nythän me aina tätä tutkiessamme tarkastamme, että olemmeko me suurin piirtein toimineet siten, niin kuin me olemme varsinkin jäl-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

kipolville ja tälle globaalille pallolle luvanneet. Koko eduskunta ja nykyinenkin hallitus ovat sitoutuneet siihen, että pidämme kiinni nykyisen ilmastolain mukaisesta tavoitteesta, joka todella tarkoittaa sitä, että Suomi on edelleen sitoutunut hyvin kunnianhimoisesti vähentämään päästöjä ja toteuttamaan sen tavoitteen tavoiteajassa, että vuodesta 35 Suomi olisi ensimmäinen hyvinvointiyhteiskunta, joka kykenee myös olemaan samalla hiilineutraali, ja toivon mukaan sen jälkeen sitten nopeasti hiilinegatiivinen. Ja jos me pidämme tästä tavoitteesta kiinni, niin silloin meidän on syytäkin kiinnittää huomiota aina vuosittain tämän ilmastovuosikertomuksen sanomaan, ja on tarkistettava, johtavatko ne toimenpiteet, joita olemme tekemässä, siihen tavoitteeseen, jonka me olemme itsellemme asettaneet. Ja nythän on selvää, että näillä toimenpiteillä, jotka nyt ovat tiedossa, joita niin edeltävät hallitukset ovat tehneet kuin tämä nykyinen hallitus on tekemässä, toteamme, että meidän emme tule niitä itse itsellemme asettamia tavoitteita saavuttamaan. Ja minusta on rehellistä silloin todeta, niin kuin aikaisemminkin tässä salissa, että tarvitsemme lisää toimenpiteitä, jotta pysymme sillä tavoiteuralla. Ja varmasti sitten yksittäisistä toimenpiteistä voidaan käydä keskustelua, ja niihin liittyy mielipide-eroja, mutta minusta tärkeintä on se, että kun me olemme tavoitteen asettaneet, niin määrätietoisesti myös liikumme sitä kohti.

Mutta, arvoisa puhemies, kyllä tässä ilmastovuosikertomuksessa on myös monia hyviä asioita, ja niitäkin on nostettu täällä esille. Tulokset siitä, että meillä kokonaispäästöt ovat laskeneet, hieno asia, ja sekin on hyvä todeta, mihin edeltäväkin puhuja viittasi, että esimerkiksi Suomen elinkeinoelämällä on hyvin suuri mahdollisuus lisätä omaa kaupankäyntiä, viedä tuotteita maailmalle, jolle nimenomaan suomalainen hiilikädenjälki olisi huomattavasti suurempi, ja pystymme auttamaan muitakin maita niissä muutoksissa, jotka heilläkin ovat edessä.

Toinen positiivinen asia liittyy siihen, jos katsomme vaikkapa yksityisen kulutuksen aiheuttamia päästöjä, että vaikka samaan aikaan meillä kulutusmenot ovat edelleen nousseet, niin meidän yksityisestä kulutuksesta tulevat päästöt ovat laskeneet, joka kertoo siitä, että myös kuluttajat kyllä valitsevat ekologisempia tuotteita, jos heillä on siihen mahdollisuus, ja kaiken tämän ohella toteaisin, että vaikka meillä kirittävää riittää, jotta siihen tavoitteeseen pääsemme, niin mitenkään toivoa ei ole menetetty, että nyt vain tarvitaan määrätietoisia toimenpiteitä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

17.34 Saara-Sofia Sirén kok: Arvoisa puhemies! Heti alkuun tärkeä muistutus siitä, että Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti me olemme sitoutuneet kansallisen ilmastolain tavoitteisiin, ja tältä pohjalta ilmastopolitiikkaa tehdään ja valmistellaan ja käsitellään. Ilmastovuosikertomuksen keskeiset viestit ovat juuri, kuten edustaja Räsänen edellä kuvasi, että on positiivista kehitystä ja oikeansuuntaista kehitystä ja samalla enemmän toimia edelleen tarvitaan ja tätä työtä on syytä jatkaa.

Ilmastolaissa säädetään myös siitä, että tällainen ilmastovuosikertomus tänne eduskuntaan vuosittain tuodaan, ja on ilahduttavaa, että ilmastovuosikertomus itsessään on myös kehittynyt vuosien varrella ja antaa meille tilannetietoa ja kokonaiskuvaa tästä ilmastopolitiikan tilanteesta ja kokonaisuudesta. Onkin tärkeätä, että meillä on ajankohtaista tietoa käytettävissä. Tässä ilmastovuosikertomuksessa raportoidaan siis päästökehityksestä,

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

myös nielukehityksestä, joka Suomessa on kansallisesti suurempi haaste, ja arvioidaan sitä, miten riittäviä nämä nyt jo tehdyt toimet ovat pidemmällä aikavälillä.

Kuten todettua, hyvä tilanne on siinä, että kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria ovat laskeneet ja nettopäästöt, mukaan lukien maankäyttösektori, laskivat myös viime vuonna, jos verrataan edelliseen vuoteen. Päästökaupparektorilla päästöt vähenivät ihan selkeästi, ja päästökauppa on toimiva mekanismi päästöjen vähentämiseksi. Myös taakanjakosektorilla päästöjä saatiin laskettua. Näiltä osin suunta on oikeanmukainen. Mutta haaste, niin kuin hyvin tiedämme, meillä Suomessa on siellä maankäyttösektorilla. Kyllä nämä luvut kertovat sen, että tämä maankäyttösektori on nimenomaan se kokonaisuus, jossa meidän on katsottava asioita uudella tavalla ja pohdittava myös uusia toimia hallitusohjelman mukaisesti ja kestävältä pohjalta.

Kuten tässä ilmastovuosisikertomuksessakin todetaan näitä maankäyttösektorin päästöjä koskien, meillä on Suomessa oikeastaan kolme vaihtoehtoa:

Ensimmäinen vaihtoehto on se, että onnistumme saamaan maankäyttösektorin päästöt laskusuunnalle ja vähennettyä näitä päästöjä.

Toinen vaihtoehto on se, että haemme lisää päästöjä muilta sektoreilta, ennen kaikkea nyt tässä tapauksessa sieltä taakanjakosektorilta. Ei aivan helppo tehtävä sekään, kuten hyvin tiedämme.

Kolmas vaihtoehto on se, että Suomi joutuu lunastamaan näitä LULUCF-yksiköitä siten muilta EU-jäsenvaltioilta, eikä sekään toivottava ratkaisu ole.

Voi olla, että näitä kaikkia kolmea vaihtoehtoa maankäyttösektorin päästöjen osalta joudutaan pohtimaan.

Mutta tässä tilannekuvassa näyttäytyy hyvin tämä ilmastopolitiikan aikajänne. Jos ajatellaan ihan taloutta, meidän kansantaloutta, niin talouden näkökulmasta on niin, että mitä nopeammin saamme näitä ilmastotoimia aikaiseksi, sen parempi. Mitä pidemmälle nämä välttämättömät toimet siirtyvät, sen kalliimmaksi ne tulevat. Ja tähän yhdistyy myös tämä edustaja Auton mainitsema kädenjälki, josta täällä salissa on hyvin puhuttu. Nimenomaan näissä ratkaisuissa on myöskin sitä potentiaalia, jota Suomella on kansainvälisesti ajateltuna.

Arvoisa puhemies! Tällä ilmastopolitiikalla ja ilmastokokonaisuudella on selkeitä yhtymäkohtia myös turvallisuuspolitiikkaan, huoltovarmuuteen. Ilmastovuosisikertomuksen osaltahan meillä on ollut nyt tilanne, että monet laskelmamme, suunnitelmamme, strategiamme ovat pohjanneet sellaiseen aikaan, jota ei enää ole. Venäjän aloittama bruttaali hyökkäyssota aiheutti energiakriisin ja energiapoliittisen murroksen, joka on osaltaan vaikeuttanut ja vaikuttanut tähän ilmastopolitiikan kokonaisuuteen. Se samalla paljasti sen, miten tärkeää oli, että Suomessa oli jo tehty siirtymää puhtaampiin ratkaisuihin ja Suomessa oli jo aikaisemminkin haluttu irtaantua fossiilisesta energiasta. Ja näin ollen pärjäsimme tässä kriisissä paremmin kuin jotkut muut maat. Mutta tämä sota Euroopassa heijastuu kaikkeen politiikkaan, kaikkiin politiikan sektoreihin, ja energia- ja ilmastopolitiikka ei siitä ole poikkeus vaan päinvastoin. Joudumme tekemään ilmastolain mukaisten sitoumusten eteen töitä nyt erilaisessa tilanteessa, erilaisessa toimintaympäristössä ja aivan erilaisten laskelmien pohjalta kuin mitä oli tiedossa siinä vaiheessa, kun sitä lainsäädäntöä ja näitä sitoumuksia tehtiin. Sitäkin arvokkaampana näen, että näistä sitoumuksista on edelleen pidetty kiinni.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan, jolle liikenne- ja viestintävaliokunnan, maa- ja metsätalousvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain 2 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 89/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Mykkänen, olkaa hyvä. [Aki Lindén: Mykkänen voi käyttää koko 30 minuuttia!]

Keskustelu

15.04 Ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkänen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä esitys on varsin hallinnollinen ja koskee siis viranomaisten tiedonsaantimahdollisuuksien laajentamista salassa pidettävässä tiedossa rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä, ja näin ollen hallitus esittää siis muutettavaksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annettua lakia, jolla tätä viranomaisten tiedonsaantimahdollisuutta hallitaan.

Näitä viranomaisia, jotka saisivat tämän muutoksen myötä lisää tiedonsaantioikeuksia, ovat muun muassa Maanmittauslaitos ja Tilastokeskus, ja näillä muutoksilla pyritään varmistamaan, että näillä viranomaisilla on käytettävissään tehtävien kannalta välttämättömät tiedot ja että tiedot kulkevat ilman keskeytyksiä turvallisesti, luotettavasti ja sujuvasti.

Viranomaiset ovat saaneet näitä salassa pidettäviä tietoja osin aiemmin muista tietojärjestelmistä, mutta muuttuneesta turvallisuustilanteesta johtuen viranomaiset ovat ymmärrettävästi luokitelleet hallussa pitämiään asiakirjoja enemmän salassa pidettäväksi, ja näin ollen lakimuutoksella halutaan varmistaa, että näiden mainittujen viranomaisten toimintaa edellytykset säilyvät, eli niille pääsy salattuun tietoon, koskien rakennetun ympäristön tietokantaa, sitten säilyy.

Esityksellä toteutetaan näin ollen myöskin Orpon hallituksen ohjelman kohtaa, jonka mukaan hallitus edistää tiedon liikkumista julkishallinnon eri tietojärjestelmien välillä, ja samalla tunnistetaan, puretaan julkisten tietovarantojen hyödyntämiseen ja jakamiseen tarpeettomat oikeudelliset esteet yksityisyyden suoja huomioiden.

Tämä rakennetun ympäristön tietojärjestelmä, Ryhti, joka on siis muuten aloittanut toimintansa tämän vuoden alussa, on Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä tietojärjestelmä, johon on koottu yhteen valtakunnallisesti rakennetun ympäristön tiedot, kuten kaavat ja rakennustiedot. Sillä parannetaan rakennetun ympäristön tiedon luotettavuutta ja tiedon siirron turvallisuutta, kun tiedot ovat saatavilla modernien teknisten rajapintojen avulla.

Ryhdin käyttäjähallinnan avulla varmistetaan tiedon turvallinen käsittely viranomaisten välillä, ja tiedon vakioitu muoto mahdollistaa uusia innovaatioita rakennetun ympäristön alalla.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Näiden muutosten lisäksi ehdotetaan lain 2 §:ään puhtaasti tekninen korjaus, ja lakimuutokset ehdotetaan tulemaan voimaan 1.1.2025.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Meille esittelee asian ministeri Rydman. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.06 Elinkeinoministeri Wille Rydman (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä on tosiaan hallituksen esitys laeiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksellä pantaisiin kansallisesti täytäntöön niin sanottua Daisy Chain -vähennysjärjestelmää koskeva muutosdirektiivi. Direktiivi koskee keskeisesti suurien pankkiryhmien niin sanotuille välilyhtiöille asetettavia sisäisiä omien varojen ja hyväksyttävien velkojen vähimmäisvaatimuksia. Suomessa ei ole tällaisia direktiivin tarkoittamia välilyhtiöitä.

Lisäksi direktiivin muutoksista johtuen Rahoitusvakausvirasto ei pääsääntöisesti saisi enää asettaa omia varoja ja hyväksyttäviä velkoja koskevaa vähimmäisvaatimusta sellaiselle pankille tai sijoituspalveluyritykselle, jonka kaatuminen hoidettaisiin maksukyvyttömyysmenettelyssä. Tällaisten laitosten osalta vähimmäisvaatimus on kuitenkin tälläkin hetkellä vastannut sen vakavaraisuusvaatimuksiin liittyvää omien varojen vaatimusta. Käytännössä direktiivillä ei siis ole vaikutusta Suomessa.

Daisy Chain -direktiivin täytäntöönpanon lisäksi esityksessä esitetään eräitä muita tarvittavia yksittäisiä teknisiä muutoksia luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten kriisinratkaisusta annettuun lakiin, luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja sijoituspalvelulakiin, joilla täydennetään ja täsmennetään aiemman kriisinratkaisudirektiivin täytäntöönpanoa. Esimerkiksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten holdingyhtiöiden käsittelyä kriisinratkaisusuunnitelmissa ja menettelyissä täydennettäisiin, ja voimassa oleva velkojen maksusaantijärjestys ulotettaisiin koskemaan myös holdingyhtiöitä.

Lisäksi esitetään, että rahoitusvakausviranomaisesta annettua lakia muutettaisiin. Esityksen mukaan Rahoitusvakausvirasto voisi siirtää eräitä avustavia tehtäviä palveluntarjoajalle ja talletussuojakorvausten maksuvelvollisuutta koskevaa ilmoitusta ei tarvitsisi julkaista enää Virallisessa lehdessä, vaan ilmoitus suurimmissa sanomalehdissä ja verkkosivuilla olisi riittävää.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan direktiivissä kansalliselle täytäntöönpanolle asetetussa määräajassa eli 13. päivänä marraskuuta kuluvaan vuoteen.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon esityksen saavan myönteisen vastaanoton eduskunnalta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskusteluun. Edustaja Kurvinen.

15.09 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on kysymys tällaisesta hyvin monimutkaisesta finanssi- ja rahoitusalan lainsäädännöstä, joka varmaankaan ei juuri kosketa kansanedustajienkaan arkea ja sitä harvemmin tavallisen ihmisen tai yrittäjän arkea, ja veikkaanpa niin, että ammattiveljeni ja -sisareni, juristit, tästä tekevät sitten omaa elantoaan, kun tulkitsevat näitä erilaisia sääntöjä.

Mutta kun täällä nyt on rahoitusalan lainsäädäntö pöydällä, niin on varmaan mahdollisuus hieman kommentoida myös vastaavalle ministerille niitä viestejä, mitä itse saan, kun liikun tuolla yrityskentällä ja tapaan varsinkin maaseudulla ja pienemmissä kaupungeissa pk-yrityksiä. Kyllähän siellä kova huoli on rahoituksen saatavuudesta. Yleinen viesti on se, että kun varmasti me kaikki tässä salissa — edustamme sitten Orpon hallituksen puolueita tai oppositiopuolueita — näemme, että Suomessa tarvitaan taloudellista kasvua ja Suomessa tarvitaan uusia investointeja ja voimakkaampaa yrittäjyyttä ja toivon mukaan myös kasvuhakuista yrittäjyyttä, niin kyllä ihan käytännön ongelmaksi on muotoutumassa se, että tällä hetkellä varsinkin perinteinen pankkisektori on todella varovaista ja on todella vaikea saada yritysrahoitusta varsinkin sille pk-kentälle, joka on tämän pelin ratkaisu varmaan ainakin meistä suurimman osan mielestä.

Toivoisin todella, että kun kuitenkin Orpon hallitus ilmeisesti yrittää Suomen taloutta pelastaa, niin myös tälle sektorille löytyisi joitakin ratkaisuja, joilla todella niille henkilöille, jotka haluavat laittaa elämänsä peliin ja yrittää ja investoida, löytyisi myös rahoitusta täältä meidän maastamme. Totta kai tiedän sen, että ministerit ovat kiireisiä, enkä halua ministeri Rydmaniakaan liikaa viivyttää, mutta jos hänellä jotain ajatuksia tähän, niin niitähän on ihan mukava kuulla.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri Rydman vastata? Minuutti.

15.11 Elinkeinoministeri Wille Rydman: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kurvisen puheenvuorolla ei toki ollut paljoakaan tekemistä tämän käsittelyssä olevan lakiesityksen kanssa, jos mitään, mutta itse kysymyksen on sinänsä mitä olennaisin ja ansaitsee sinänsä keskustelua tässäkin salissa, nimittäin rahoituksen saatavuus. Oikeastaan ylipäättäänkin voidaan puhua siitä, että rahoituksessahan on pitkälti kysymys siitä, että yhdistetään ne tahot, joilla on ideoita mutta ei rahaa, niihin ihmisiin, joilla on rahaa mutta ei ideoita. Tämä on juuri se, mihin tietystikin pyritään. Oikeastaanhan itse asiassa, jos tällä hetkellä ajattelee rahoitusmaailmaa yleisesti ja sijoittamista, kyllä siis sinänsä pääomia on liikkeellä, mutta pääomat etsivät sitten sellaisia kohteita, joihin olisi jollakin tavalla mielenkiintoista sijoittaa. Nämähän ovat asioita, jotka sinänsä syntyvät markkinoilla, mutta lainsäädäntö, politiikat ja ympäröivä yhteiskunta luovat tietysti edellytyksiä tälle toiminnalle. Ja esimerkiksi sillä, miten hallitus nyt kirjoittaa omaa teollisuuspoliittista strategiaansa ja finanssi-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

alan kasvustrategiaa, on merkittävä vaikutus tähän — ja sitten ei vähimmin sillä, millä tavoin Finnveraan liittyvää lainsäädäntöä uudistetaan, jotta ei ainakaan liiallinen riskihaluttomuus johtaisi siihen, että yritykset, jotka ovat terveellä pohjalla ja jotka Suomen kasvua voisivat kantaa, jäisivät sitten ilman rahoitusta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kuten aikaisemmin ilmoitin, asiakohdat 6 ja 7 ovat vaihtaneet paikkaansa keskenään, ja nyt on siis kuutosen vuoro.

Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohdten jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Satonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.32 Työministeri Arto Satonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta annettua lakia. Esitetty muutos tehtäisiin digitaalisen palveluväylän perustamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen täydentämiseksi.

Esityksen mukaan ely-keskusten kehittäminen ja hallintokeskus toimisi asetuksen mukaisena kansallisena koordinaattorina sekä kansallisen teknisen järjestelmän rekisterinpitäjänä. Lisäksi sille annettaisiin oikeus vastaanottaa ja luovuttaa edelleen palveluväylässä liikkuva todistusmateriaalia toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä tammikuuta 2025. [Mika Lintilä: Hyvä puhe! — Naurua]

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen ja sairausvakuutuslain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 95/2024 vp

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään nyt ensiksi päiväjärjestyksen 7. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Esittelijänä on ministeri Grahn-Laasonen. Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.13 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan, että sairausvakuutuksesta korvattavan taksimatkan enimmäishintaa ja matkakustannusten korvauksen perustetta koskevaa sairausvakuutuslain sääntelyä jatkettaisiin nykyistä sääntelyä vastaavasti vakuutettujen terveydenhuollon matkojen turvaamiseksi.

Esityksen mukaan sairausvakuutuksesta korvattavan taksin käytön väliaikainen enimmäishintasääntely jatkuisi vuoden 26 loppuun saakka. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin jatkossakin enimmäishinta, joka olisi samalla sairausvakuutuslain perusteella korvattavien taksin käytöstä aiheutuneiden matkakustannusten enimmäiskorvausperuste. Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehneen tilausvälityskeskuksen välittämistä sairausvakuutuksesta korvattavista taksimatkoista voisi veloittaa enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Enimmäishinnoilla asetetaan siis niin sanottu kattohinta sille, mitä palveluntuottaja voi vakuutetun korvattavasta matkasta veloittaa.

Taksinkäytön kustannusten korvaamisen edellytyksenä olisi, että taksimatka olisi tilattu tällaisesta tilausvälityskeskuksesta. Edellytystä ei sovellettaisi alueilla, joilla ei olisi Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen tehnyttä tilausvälityskeskusta. Tällaisella alueella ne palvelujen tuottajat, jotka olisivat tehneet Kansaneläkelaitoksen kanssa sopimuksen sairausvakuutuksesta korvattavien taksimatkojen ajamisesta, saisivat veloittaa näistä matkoista enintään asetuksessa säädetyn enimmäishinnan. Lisäksi myös matkakustannusten korvauksen perustetta koskeva sääntely jatkuisi 31.12.2026 saakka. Taksin käytön korvausperusteena käytetään jatkossakin enimmäishintaa, jollei Kansaneläkelaitos ole sopinut palvelujen tuottajan kanssa enimmäishintaa edullisemmasta hinnoittelusta. Käytettäessä muuta taksia vakuutetulle maksettaisiin matkasta aiheutuneet kohtuulliset kustannukset.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä totean, että Kilpailu- ja kuluttajavirasto ehdotti lausunnossaan, että sairausvakuutuslaissa olisi jatkossa syytä säätää täsmällisemmin siitä, miten enimmäishinnat määriteltäisiin. Lisäksi KKV ehdotti, että sosiaali- ja terveysministeriö arvioisi nykyisin voimassa olevien enimmäishintojen tasoa suhteessa taksipalvelujen tuottamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Sosiaali- ja terveysministeriö selvittää enimmäishintojen ja kohtuullisen voiton tasoa enimmäishintasääntelyn jatkovalmistelua varten.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2025. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Ja sitten edustaja Lindén.

15.16 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Aluksi muutama sana tästä itse lakiesityksestä ja sitten siitä kokonaisuudesta, johon se elimellisesti liittyy.

Kuten ministeri tässä äsken esitteli, niin tässä annetaan jatkoaikaa sille, että matkakorvaukset, pääosin juuri taksilla, toteutuisivat entisessä laajuudessaan ja entisillä omavastuusuuruuksilla, ja se on minusta aivan erinomainen asia. Tuo omavastuuhan, 25 euron suuruisen, on ollut voimassa vuodesta 2016 alkaen. Voidaan ajatella, että on tietyllä tavalla sosiaalista, että sitä ei ole nostettu vaan se on pysynyt samansuuruisena kohta jo melkein kymmenen vuotta.

Mutta minä epäilen, että me tulemme eduskunnassa lähiaikoina muutoinkin sairausvakuutuksesta puhumaan aika paljon, ja halusin laittaa tämän asian siihen kokonaisuuteen.

Nämä Kelan matkakorvaukset ovat yhteensä noin 300 miljoonaa euroa. Siitä taksilla tapahtuu vähän yli 180 miljoonaa euroa, se on siis suurin osa siitä. Kun me puhumme Kela-korvauksista, niin me käytännössä usein keskustelemme niistä yksityislääkärikorvauksista, mutta katsotaanpa pikkuisen, mikä on sairausvakuutuksen kokonaisuus. Se on lähes 5 000 miljoonaa euroa. Siitä 2 000 miljoonaa euroa, siis kaksi miljardia, menee päivärahoihin, lähes tasasuuruksena vanhempainrahoihin miljardi ja sairauspäivärahoihin miljardi. No, sitten sinne jää hieman alle kolme miljardia. Siitä valtaosan nielee lääkekorvaukset, lähes kaksi miljardia sekin. Sitten siellä on nämä matkakorvaukset, niin kuin äsken sanoin, 300 miljoonaa. Sitten Sairausvakuutusrahastosta korvataan myös kuntoutusta noin 780 miljoonalla eurolla. Sehän on tällä hetkellä tietyn asian takia hyvinkin ollut päivän uutisen aiheena, mutta en ryhdy nyt tässä siitä sen enempää puhumaan. Sitä ei sinänsä lasketa sairausvakuutuskorvauksiin kuuluvaksi, mutta se rahoitetaan Sairausvakuutusrahaston kautta. Ja sitten tulevat nämä yksityissektorin terveydenhuollon korvaukset, joita viime vuonna rahoitettiin lääkäripalkkioista 30 miljoonalla, hammashuollosta 43 miljoonalla, ja sitten tutkimus ja hoito eli käytännössä laboratorio ja kuvantaminen ja eräät muut, fysioterapia muun muassa tärkeänä, vain 8 miljoonaa.

Nyt kun me olemme puhuneet erittäin paljon siitä, miksi näitä korvauksia ollaan nostamassa, niin kyllä sillä on tietyllä tavalla mielenkiintoinen yhteys nyt siihen ihan tämän päivänkin uutiseen. Kelahan tiedotti eilen, että meillä tullaan vähentämään annettavaa harkinnanvaraista kuntoutusta johtuen siitä, että valtion osoittama rahoitus, joka siis tulee, niin kuin kerroin, Sairausvakuutusrahaston kautta, on vähenemässä. Kuitenkin hallituksella on suunnitelmissa laittaa näihin yksityislääkärin Kela-korvauksiin merkittävästi lisää rahoitusta.

Sinänsä haluan välittää näkemyksen siitä, että sairausvakuutusjärjestelmä ei ole mikään sellainen, jota poliittinen vasemmisto esimerkiksi kritisoisi. Tässä ihan taannoin ilmestyi sosiaalidemokraattisen puolueen 125-vuotishistoriikki, joka kertoo itse asiassa taistelusta sairausvakuutusjärjestelmän puolesta, jo sieltä vuodesta 1903 alkaen. Ensimmäisen esityksen sairausvakuutusjärjestelmästä teki Tannerin hallitus vuonna 1926. Se jäi silloin lepäämään hyvin pitkäksi aikaa, ja se saatiin käytännössä sitten vasta 60-luvulla aikaiseksi.

Monessa maassa on sairausvakuutus itse asiassa julkisen terveydenhuollon pohjana. Tällaisia maitahan ovat Saksa ja Ranska, kun sen sijaan esimerkiksi Englannissa se on valtion verotus, niin kuin Suomessa nykyisin. Mutta kun me olemme Suomessa siirtyneet nyt kuitenkin käytännössä tähän veropohjaiseen malliin jo kauan sitten, aluksi kuntaverovetoisena ja nyt melkein kokonaan valtionveron kautta rahoitettuna, niin meillä nämä pienillä, pienillä promillen suuruisilla osuuksilla — 30 miljoonaa tai 40 miljoonaa yksityislääkärin Kela-korvauksia — ei käytännössä ole tämän kokonaisuuden kannalta merkitystä. Niitä ei

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

pitäisi minusta enää sitä kautta rahoittaa, vaan kaikki se rahoitus tulisi siirtää näihin varsinaiisiin palveluihin sinne verorahoituksen puolelle. Lääkekorvaukset ovat eri asia, se on syytä pitää siellä Kelalla ja luonnollisesti päivärahakorvaukset, jotka olivatkin yhteensä 90 prosenttia kaikesta sairausvakuutuksesta.

Sitten vielä ihan viimeisenä kannanotto kuitenkin tähän varsinaiseen asiaan eli näihin matkakorvauksiin. Sanoin, että ne ovat 300 miljoonaa euroa. Se on rahasumma, joka ilman muuta pitäisi nyt siirtää sinne hyvinvointialueiden rahoitukseen. Niin kuin tiedätte, tällä hetkellä hyvinvointialueilla tehdään toimipisteiden lakkauttamispäätöksiä, minkä seurauksena matkat pitenevät, mutta koska ne korvaukset matkoihin tulevat Kelasta, niin se on osaoptimointia, eli me yhteiskunnan kautta kuitenkin sitten maksamme ne korvaukset siellä mutta toista kautta. Ja kun meillä oli viime hallituskaudella tämä monikanavaista rahoitusta arvioiva työryhmä, niin siellä minun mielestäni aika yksituumaisesti olimme sitä mieltä, että matkakorvaukset voisivat olla se ensimmäinen kokonaisuus näistä Kela-rahoista, jotka kuuluisivat paljon luontevammin sinne hyvinvointialueiden rahoituksen puolelle. Itse esimerkiksi en, niin kuin jo totesin, lääkekorvauksia ja päivärahoja olisi sinne siirtämässä.

Nämä näkemykset halusin tässä tuoda esille. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Minuutti, olkaa hyvä.

15.22 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä esitys, joka nyt on käsittelyssä, on tosiaan määräaikainen, ja se mahdollistaa sitä kautta myöskin sen pohtimisen, mikä tässä mainitussa monikanavarahoitusta pohtineessa työryhmässäkin on ollut laajasti esillä, eli pitäisikö tulevaisuudessa nämä Kela-matkat — järjestämisvastuu ja kustannukset ja rahoitus kokonaisuudessaan — siirtää sinne hyvinvointialueiden tehtäviin. Tätä keskustelua eduskunnassa voidaan käydä, ja toivotan sen keskustelun hyvin tervetulleeksi. Hallituksen arvio oli se, että tässä kohdassa, kun hyvinvointialueilla on haasteita vielä alkuun pääsemisessä ja palvelujen järjestämisessä, ei varmasti kovin nopea muutos olisi järkevä, vaan tarvitaan punnittua pohdintaa ja harkintaa ja valmistelua siitä vaihtoehdosta, mutta se voisi olla näkymä tulevaisuuteen. Katsomme tätä, ja tämä määräaika, mikä nyt tälle hallituksen esitykselle annetaan, sitten mahdollistaa myös tätä pohdintaa.

Kiitos myös edustaja Lindénille katsauksesta sairausvakuutuksen maailmaan. Kelahan eilen julkisti juuri Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista tilastotietoa, ja siitä kävikin ilmi, että vuonna 23 Kelan maksamista sairaanhoitokorvauksista lääkekorvauksia oli 82 prosenttia eli leijonanosa. Matkakorvauksia, joista tässäkin hallituksen esityksessä on kyse, oli 14 prosenttia ja näitä yksityisen hoidon korvauksia ainoastaan se 4 prosenttia. Siitä kyllä haluaisin pitää kiinni ja puolustaa sitä, että Kelan kautta Kela-korvauksina maksetaan myös lääkärikäynneistä ja potilaan hoidosta meidän monikanavaisessa järjestelmässä tulevaisuudessakin — erityisesti painottaen niitä aloja, joita julkinen sektori tarjoaa heikosti, kuten vaikkapa naisten gynekologipalvelut tai suun terveydenhuolto tai silmälääkäripalvelut, muutamia esimerkkejä mainitakseni. Sekä sitten se, [Puhemies koputtaa] että ihmisillä olisi tulevaisuudessa kannusteita panostaa omaan terveyteensä ja toimintakykynsä vaikkapa fysioterapian kautta, tai miten voisimme yhteiskuntana tulla vastaan lapsettomuudesta kärsiviä [Puhemies koputtaa] vaikkapa hedelmöityshoitojen Kela-korvaus-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

ten kautta. Näitä hallitus haluaa viedä eteenpäin, [Puhemies koputtaa] ja näistä tullaan sitten kertomaan seuraavissa hallituksen esityksissä lisää. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

15.24 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kiitän ministeriä erinomaisesta vastauksesta. Tämä tarjoaa nyt mahdollisuuden kuitenkin pienimuotoiseen keskusteluun juuri näistä kysymyksistä, joita tässä ministerikin äsken painotti.

Eli kun ihan oikeasti nyt mietimme sitä lääkärinpalkkion Kela-korvauksen osuutta, niin juuri tuota eilen ilmestynyttä tilastoa, joka itsellenikin tässä on edessäni, olen tarkkaillut — ja muutenkin haluan tässä yhteydessä sanoa, että Kelan tilastothan ovat aivan erinomaisia, ja kun myöhemmin täällä tulemme keskustelemaan niistä asioista, niin kannattaisi kaikkien edustajien perehtyä Kelan aivan erinomaisiin tilastoihin. Sieltä löytyy muun muassa tietoa siitä, että maakunnittain nämä yksityislääkärinpalkkiot jakautuvat erittäin vinosti. Nythän moni ajattelee, että hän on oman maakuntansa asialla täällä eduskunnassa ja näin ollen minun pitäisi kai olla tyytyväinen siitä, että Lounais-Suomi saa valtaosan Kela-korvauksista, mutta vastaavasti Pohjanmaa, Itä-Suomi ja Lappi saavat väestöönsä paljon pienemmän osuuden näistä yksityislääkärinpalkkioista kuin esimerkiksi Varsinais-Suomi ja Satakunta ja tietysti Uusimaa. Ja kunnittain, jota tilastoa Kela ei nyt enää julkaise, aina pitkään on ollut kärjessä Kauniainen. Me siis itse asiassa per asukas rahoitamme kaunialaislaisten yksityislääkärikäyntejä tällä Kela-rahalla.

Kyllä minä olen sitä mieltä, että kun vertaamme siihen rahoitukseen, joka on hyvinvointialueiden rahoitusta, jossa Itä-Suomi esimerkiksi saa 4 500 tai 5 000 euroa per asukas ja vastaavasti vaikka Uusimaa 3 500 ja joka perustuu tarpeenmukaisuuteen, niin tähän menee aivan eri tavalla. No, Kelan lääkekorvaukset menevät aika pitkälti saman kaavan mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén, me emme käynnistä keskustelua Kela-korvauksista. Me puhumme nyt näistä matkakorvauksista. Haluatteko siitä...

Ne ovat Kela-korvauksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kyllä, mutta ne eivät ole sitä, mistä te nyt puhutte. Olkaa hyvä, palatkaa tähän aiheeseen, mikä on tässä esillä, tähän hallituksen esitykseen. — Olkaa hyvä.

Kiitoksia, mielelläni palaan. Ja otin vastaan tyytyväisenä ministerin näkemyksen siitä, että pitkällä tähtäimellä, eikä välttämättä ihan vuosikymmenienkään vaan lähivuosien aikana, voimme siirtää nämä matkakorvaukset osaksi muuta hyvinvointialueiden rahoitusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten edustaja Strandman. — Ja pyydän kiinnittämään huomiota tähän hallituksen esitykseen, mitä nyt esitellään. Meillä on toisissa vaiheissa sitten kyllä mahdollisuus keskustella laajemmin. — Olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

15.27 Jaana Strandman ps: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministerille hyvistä vastuksista ja esittelystä. Haluaisin tuoda tässä kuitenkin Kela-uudistuksen yhteydessä esille sen, kuinka nämä välitysjärjestelmät eli välityskeskukset toimivat meidän maassamme. Eli pienemmissä kaupungeissa, joissa yksi autoilijoiden omistama välityskeskus pääsee välittämään Kela-kyytejä, varmasti käyttävät tätä markkinoiden jakamiseen kuluttajakyytipuolella myös, eli käytännössä vaativat siis luopumaan kuulumisesta muihin kyytivälityksiin, jotta saa liittyä heidän välittämiin Kela-kyyteihin.

Kysyisinkin, arvon ministeri, välityskeskuksista: Olisiko tärkeää, että valtakunnallisesti niitä olisi vain yksi, jolla pystyttäisiin tekemään yhteistyötä ja tehostamaan meidän Kela-taksikyytejämme? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten edustaja Kurvinen.

15.28 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä keskustellaan näitten sosiaali- ja terveyspalvelujen käyttäjien kuljetusten Kela-korvauksista, niin haluan uudistaa tämän Suomen Keskustan viime syksynä tekemän esityksen siitä, että siirrettäisiin nämä niin sanottujen Kela-taksien — niin kuin kansan suussa käytetään — rahat osaksi hyvinvointialueitten rahoitusta, ja on aivan erinomainen asia, jos ministeri tätä nyt harkitsee.

Ja taitaapi olla sillä tavalla, että kun keskusta on esittänyt toistakymmentä ehdotusta hyvinvointialueitten toiminnan parantamiseksi, niin olisiko tämä ensimmäinen, joka nyt on pikkusen saanut niin kuin lämpöä, että tämä on kaikilta osin tällainen positiivinen signaali.

Rouva puhemies! Mutta miksi olisi tärkeää, että siirrettäisiin nämä niin sanottujen Kela-taksien kustannukset hyvinvointialueille: Syyhän on se, että vältettäisiin tällainen osaoptimointi, joka on meidän koko yhteiskunnan kannalta aivan älytöntä. Jos tulee sellainen tilanne, että hyvinvointialueet siinä taloushäädässään lopettavat palvelupisteet ja ajattelevat, että no, sittenhän ne asukkaat voivat kulkea Kelan piikkiin sinne kauemmalle matkaa, niin siinähän meidän yhteiskunta ei säästä mitään. Ja kaikista pahin häviö on se tavallinen ihminen, joka tarvitsisi sosiaali- tai terveyspalvelua, ja hänen palvelunsa karkaavat kauemmaksi, kun on tällainen hyvin epäjohdonmukainen asetus.

Mutta on hieno juttu, että ministeri tätä harkitsee, ja voitte viedä terveisiä myös muillekin teidän kollegoillenne, että kannattaa ne keskustan vaihtoehdot lukea läpi. Sieltä voi löytyä ihan hyviäkin juttuja.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Haluaako ministeri vastata? Minuutin vastausaika. [Sanni Grahn-Laasonen: Joo!] Voi puhua siitä penkistä, ja sitten pyydän kiinnittämään myöskin huomiota: vain tähän aiheeseen.

15.30 Sosiaaliturvaministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Nimenomaisesti tästä aiheesta: Kelan kyytejä ja koko tätä palveluprosessia on Kelassa hyvin paljon kehitetty viime vuosina, ja eduskunta tietysti johtaa ja valvoo Kelaa. Eli kun eduskunnan alainen laitos on kyseessä, niin Kelan valtuutetut ovat tässä todella tärkeässä roolissa, ja voimme viedä terveisiä eteenpäin myös tämän järjestelmän kehittämisestä varmasti yhteistyössä eduskunnan ja Kelan valtuutettujen kanssa.

Tästä ehdotuksesta, mikä on tässä keskustelussa noussut esiin, tosiaan toistan sen, että tämä määräaika tässä esityksessä mahdollistaa sen vaihtoehdon pohtimisen, että tulevaisuudessa tämä rahoitus ja vastuu siirtyisi hyvinvointialueille jonain päivänä, mutta niin

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

kuin totesin, niin aika ei mielestäni ole nyt, koska hyvinvointialueilla on riittävän suuria vaikeuksia selvitä nykyisistä tehtävistään ja saada palvelut toimimaan alueilla. Täytyy myös muistaa, että totta kai myös Kela on nyt toimeenpannut tätä tehtävää ja rakentanut siihen järjestelmää vuosia, niin että se ei myöskään voi olla kovin nopea siirtymä hyvinvointialueiden vastuulle, vaan se pitää tehdä asiakasturvallisesti, [Puhemies koputtaa] koska me kaikki saamme palautetta Kela-kyhydeistä ja siitä, että on myös huonoja asiakaskokemuksia. [Puhemies koputtaa] Tätä järjestelmää pitää koko ajan parantaa, koska kyse on myöskin usein iäkkäistä ja tietysti aina sairaista ihmisistä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8. Keskustelualoite tekoäly Suomen tulevaisuuden menestystekijänä ja yhteiskunnallisten haasteiden aiheuttajana

Keskustelualoite KA 14/2024 vp

Keskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Päiväjärjestyksen 8. asiana on ajankohtaiskeskustelu tekoälystä Suomen tulevaisuuden menestystekijänä ja yhteiskunnallisten haasteiden aiheuttajana.

Ajankohtaiskeskustelun avaa keskustelualoitteen ensimmäinen allekirjoittaja, edustaja Timo Harakka. Hän käyttää viiden minuutin mittaisen puheenvuoron. Tämän jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Keskusteluun varataan aikaa yksi tunti. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

15.33 Timo Harakka sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää puhemiesneuvostoa sekä aloitteen allekirjoittajia siitä, että käymme tänään ajankohtaiskeskustelun tekoälystä. — Ja jo on aikakin. ChatGPT julkaistiin jo lähes kaksi vuotta sitten, ja se herätti kerralla koko läntisen maailman hämmästymään tekoälyn voimasta tässä ja nyt. Tämä keskustelu ei siis ole ainakaan ennenaikainen. Tekoäly voi mullistaa niin talouden kuin yhteiskunnankin rakenteet, niin luonnonympäristön kuin digitaalisen maailmankin, jopa ihmisenä olemisen perusteita. On paikallaan kysyä, pitääkö tätä voimaa säädellä, ja jos, niin miten. Tänään on se hetki.

Arvoisa puhemies! Yleisimmin hyväksytty määritelmä tekoälylle kertoo, että kyseessä on konepohjainen järjestelmä, joka kykenee saamastaan syötteestä johtamaan esimerkiksi ennusteita, suosituksia ja päätöksiä. No, tämä tekninen määritelmä ei kerro paljoakaan tekoälyn mahdollisuuksista ja uhkista. Yksi listaus on tehtävissä sen perusteella, minkä arviot maailman johtavat talousmahdit eli G7-maat ovat äskettäin tehneet tekoälyn vaikutuksista.

Yhdysvallat, Kanada, Saksa, Ranska, Britannia, Italia ja Japani saivat kukin valita annetuista vaihtoehdoista viisi. Jokainen näistä seitsemästä näki tekoälyn lisäävän tuottavuutta,

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

vahvistavan innovaatioita ja yrittäjyyttä. Copilot ja GPT ovat jo monen yrityksen tuottavuustyökaluja, ja varmaan kaikki olemme kohdanneet chatbotit, jotka korvaavat asiakaspalveluiden ihmistyövoimaa.

Seuraavaksi seitsemän rikkaimman maan listalla oli parempi terveydenhuolto. Tekoäly on edistynyt jättiharppauksin biotieteissä. Ohjelma, joka osaa ennustaa yli 200 miljoonan proteiinin rakenteet, säästää tutkijoilta kaikkialla maailmassa valtavasti rahaa ja työtunteja. Sekä lääkkeiden kehityksessä että kliinisessä diagnostiikassa raportoidaan joka päivä mahtavia parannuksia.

Vasta neljäntenä G7-maiden toivelistalla on ilmastonmuutoksen ratkaiseminen. En halua ajatella, mitkä kaksi mahtimaata eivät pitäneet sitä tärkeänä, mutta tekoäly kykenee laskemaan hyvin monimutkaisia ilmastomalleja ja ennakoimaan luonnonmullistuksia aikaisemmin ja täsmällisemmin ja siten säästämään ihmishenkiä.

Arvoisa puhemies! Entäpä uhkat? Mitä G7-maat kaikkein eniten pelkäävät tekoälyltä? Ykkösenä on mis- ja disinformaatio, joka huolestuttaa jokaista demokratiaa. Jo nyt roistovaltioiden trolliarmeijat syytävät sosiaaliseen mediaan valheita ja väärennöksiä. Pahimmillaan valheilla kiihotetaan väkivaltaan, kuten Britanniassa viime kesänä. Generatiivisen tekoälyn visuaaliset ohjelmat tuottavat jo nyt täysin uskottavia syväväärennöksiä. Todentuntuiset valevideot voivat tuhota monet vaalit ja monet urat. Siksi tein keväällä väärennösten levittämistä rankaisemisesta rikoslaille lakialoitteen, jonka vakavasti ja kiireellä toivon vielä etenevän.

Tekoäly uhkaa demokratiaa. Se on ilmeistä toisellakin tavalla: vallan keskittymisenä. Yksi tekoälymalli voi vaatia kymmenien miljardien eurojen edestä laskentavoimaa. Olen luonnehtinut, että datavalta keskittyy tällä hetkellä kasinolle ja kasarmille eli amerikkalaisille mega-alustoille ja Kiinalle. Vain kuusi yhdysvaltalaisista suuryhtiötä — siis kuusi yhtiötä — on saavuttanut yli 14 000 miljardin euron yhteisen markkina-arvon. Suuruusluokkana se vastaisi noin 13:a prosenttia koko maailman kansantuotteesta.

Onko kasinolle ja kasarmille sitten vaihtoehto? Eurooppa on jäänyt puserruksiin Yhdysvaltain ja Kiinan kylmään sotaan, joka kiertyy juuri tekoälyn ympärille. Euroopan tilanne on niin epätoivoinen, että on turvauduttava epätoivoiisiin keinoihin: yhteistyöhön. Euroopan ainoa toivo on julkisen ja yksityisen sektorin yhteispeli, jolla yritämme vastata pääoman tai pakkovallan ylivoimaan. EuroHPC-ohjelma on antanut Suomen käsiin valtin, Euroopan tehokkaimman supertietokoneen Kajaaniin, jolla sekä Ilmatieteen laitoksen edistyneet ilmastomallit että pohjoismaisten kielten paras kielimalli Viking toteutetaan. Suomi on edelläkävijä myös kvanttietokoneissa ja 6G:ssä, joten jos vain viisaasti toimimme, Suomi voi olla myös tekoälyn pieni suurvalta.

Lopuksi, arvoisa puhemies, tekoälyn suurin haaste ei suinkaan ole teknologinen vaan poliittinen. Tekoäly on yleiskäyttöinen teknologia kuten internet. Kuitenkin tekoälyn vaatimat resurssit, niin miljardien eurojen arvoinen laskentavoima kuin sen tarvitsema valtava sähköntuotantokin, edellyttävät yhteiskunnilta valintoja. Ohjaammeko tekoälyä tuottamaan yhä koukuttavampia kissavideoita vai ratkaisemaan ilmastonmuutosta? G7-maiden kyselylomake antaa ajateltavaa. Kerroin äsken, että seitsemän valtiota seitsemästä piti tekoälyä ennen kaikkea tärkeänä talouden tehostajana, mutta valmiissa vastausvaihtoehdoissa oli muitakin. Maailman rikkaimmille maille ehdotettiin, että tekoälyn avulla voitaisiin poistaa nälänhätä ja köyhyys. Tämä vaihtoehto sai tasan nolla ääntä.

Se, miten ihmiskunta haluaa käyttää ainutlaatuisen tilaisuutensa, on globaali päätös, joka näin YK:n yleiskokouksen ja tulevaisuushuippukokouksen aattona on polttavan ajan-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

kohtainen, ja omalta osaltamme valta ja vastuu kuuluvat myös meille tässä salissa. Siitä, mitä Suomi voi, mitä Suomen täytyy tehdä, alkakoon keskustelu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja nyt sitten avataan debattikeskustelu V-painikkeella ja nousemalla seisomaan. — Sen aloittaa edustaja Lintilä.

15.40 Mika Lintilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin haluan kiittää edustajakollega Harakkaa tästä ajankohtaiskeskustelusta, joka on äärettömän tärkeä. Hän kävi tuossa puheessaan erittäin hyvin läpi sitä kehitystä, joka tekoälyssä on ollut.

Suomi on aina mielletty digitalisaation johtavaksi valtioksi. Me voidaan tällä hetkellä nähdä, että digitalisaation keskiössä on tekoäly. Siinä, kuinka me sitä tekoälyä sitten tul-laan käyttämään, kuten edustaja Harakka sanoi, tämä vauhtihan on ollut aivan huikea. Tämä on ollut erittäin kovaa. Vuonna 2017 kun perustin kansallisen tekoälystrategian tekemisen, mihin puheenjohtajaksi tuli Pekka Ala-Pietilä, niin ne asiat, joita silloin mietittiin, on periaatteessa ohitettu jo aika moneen kertaan. Viime kaudella laitoin liikkeelle sit-ten Tekoäly 4.0:n, jota Jussi Herlin veti ja joka oli nimenomaan teollisuuden puolelle.

Meidän pitää tietyllä tavalla tunnistaa oma tilanne. Meistä ei koskaan tule tekoälyn joh-tavaa maata, ei koskaan. Se on ihan realiteetti, ei meillä ole rahaa siihen. Mutta kyllä mei-dän pitää edelleen pitää tähtäimessä, että me ollaan tekoälyn soveltamisessa maailman joh-tavia maita, ja se on asia, joka on meille äärettömän tärkeää, koska me puhutaan tässä sa-lissa koko ajan tuottavuuden kasvattamisesta. Minä en löydä mitään muuta sellaista työka-lua, jolla voidaan tuottavuutta nostaa enemmän kuin tekoälyllä, olkoon kyse yksityissek-torista tai julkisesta sektorista.

Ja nyt minä olen huolestunut siitä, [Puhemies koputtaa] kuinka tämä meidän tekoälyn soveltaminen jatkuu eteenpäin. Me ollaan vähän seisahtuneessa tilanteessa tällä hetkellä. [Puhemies koputtaa] Suomalaiset yritykset ovat valmiita jo siihen, mutta täältä salista ja hallituksesta pitää tulla selkeät nuotit myös siihen, kuinka me mennään eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Wallinheimo.

15.42 Sinuhe Wallinheimo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päivä on si-nänsä historiallinen, että tänään puhumme täällä tekoälystä ja me olemme saaneet tänään komissaariksi Henna Virkkusen, joka sitten vastaa EU:ssa tekoälystä. Lienevät onnitte-lut paikallaan, ja todennäköisesti kaikki siihen täällä salissa yhtyvät. [Mika Lintilä: Kyllä!]

Arvoisa puhemies! Mutta tilanne on se, että olemme todellakin jäämässä jälkeen tekno-logisesta kehityksestä. Alustataloudessa olemme valtavasti perässä kilpailijamantereita Aasiaa ja Yhdysvaltoja. Ja tietyllä lailla huolestuttava viesti, mikä saatiin viime viikolla myös Intiasta, oli se, kun siellä valtiovarainministeri Sitharaman sanoi, että miksi EU am-puu itseään jalkaan myös tekoälyssä. Tämä tietyllä lailla on kyllä huolestuttava viesti siinä mielessä, että todennäköisesti sääntelemme tällä hetkellä EU:ssa tekoälyä liikaa, ja tämä tulee vaikuttamaan meidän kilpailukykyyn. Toivoisinkin, että se viesti niin Suomesta val-tioneuvostolta kuin sitten Euroopasta todennäköisesti komissaari Virkkuselta olisi se, että katsoisimme läpi tämän meidän tekoälystrategian, AI Actin, ja koittaisimme myös tehdä siitä kilpailukykyisen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eloranta.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

15.43 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekoäly on todellisuutta, ja on selvää, että meidän on käytettävä sitä hallitusti mutta tehokkaasti, jotta voimme pärjätä kansainvälisesti. Varsinkin generatiivinen tekoäly, jossa keskitytään luomaan uusia sisältöjä, on jo nyt etenkin monien nuorten elämässä. Tekoälyä voidaan käyttää myös opetuksen ja oppimisen tukena, mutta se vaatii opettajien koulutusta sellaisiin tehtävänantoihin, joita ei voi ratkaista suoraan tekoälyllä. Esimerkkejä ovat konkreettiseen tekemiseen perustuvat tehtävät sekä tekoälyn tuottamien vastausten analysointi muita lähteitä käyttäen. Lisäksi oikein käyttämällä tekoälyä voidaan käyttää loputtoman kärsivällisenä tukiopeettajana juuri oppilaan tarvitsemasta aiheesta. Samalla meidän on kuitenkin varottava sitä, että emme mahdollista kouluissa luntaamista tekoälyn avulla, vaan käytämme sitä oppimisen tukena. Onkin välttämätöntä saada meidän opettajille tarvittava tietotaito tekoälyn kanssa toimimiseen, ja tarvitaan myös paljon tutkimusta siitä, milloin tekoäly on pedagogisesti perusteltua oppimisen apuna.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Oinas-Panuma.

15.44 Olga Oinas-Panuma kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos, että tämä keskustelu järjestyi. Tämä on ajankohtainen ja tärkeä, koska tekoäly on tullut jädäkseen, niin kuin me hyvin tiedetään.

Minun mielestäni mielenkiintoinen asia, jonka huomion olen tehnyt tekoälyyn liittyen, on se, että sehän ei tavallaan tee innovaatioita tai keksintöjä vaan se hyödyntää olemassa olevaa tietoa, ja sen takia tekoälyn sijaan voisikin välillä ehkä puhua vähän niin kuin meidän ihmisten tukiälystä.

Yksi olennainen asia tähän liittyen on myös meidän digiosaamisemme, joka on Suomessa siis ihan huippuluokkaa ja joka on myös meidän tärkeä vientituote, mutta samalla toivon, että hallitus tekisi myös töitä sen eteen, että meidän menestyvät, hyvät digipuolen yritykset myös pysyisivät Suomessa eivätkä heti, kun menestyminen alkaa, kokisi tarpeelliseksi myydä yritystä ulkomaille. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — Jaahas, mikki meni pois päältä. Pahoittelut. — Eli hallitukselle semmoisia terveisiä, että toivottavasti teette töitä sen eteen, että meidän digipuolen yritykset myös pysyvät Suomessa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

15.45 Mats Löfström r (vastauspuheenvuoro): Ärade fru talman! Digitalisering och teknologisk utveckling förändrar vårt samhälle i grunden, från företagens affärsmodeller till människors vardag. Finland måste sträva efter att stärka sin konkurrenskraft genom människocentrerad, innovativ och hållbar teknologianvändning.

Artificiell intelligens har potential att bli en av de största framgångsfaktorerna för Finlands framtid, och det är avgörande att vi tar vara på de möjligheterna som teknologin erbjuder. Trots att AI för med sig utmaningar, både etiska och samhällseliga, bör vi beakta den framför allt som en möjlighet, inte bara för Finland utan för hela världen. Vår diskussion om AI får inte domineras av hotbilder utan måste även lyfta fram de fördelar som teknologin kan ge om vi agerar rätt.

Tack till ledamot Harakka för att vi har den här debatten i dag om artificiell intelligens.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten käännös.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

15.47 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekoäly itsessään ei ole hyvä tai huono. Olennaista on, millä periaatteella tekoälyä kehitetään ja mihin ja miten sitä käytetään ja sovelletaan. Potentiaali on valtava, mutta kyllä uhkatkin ovat kieltämättä suuria.

Hyvä tekoäly parantaa ihmisten hyvinvointia. Hyvä tekoäly tukee kestäväää kehitystä. Hyvä tekoäly on avointa ja valvottavissa. Tekoälyä ja sen sovelluksia kehitettäessä onkin oltava vastuullinen ja myös varovainen.

Koska tekoälyä kehitetään usein kaupallisista tai turvallisuusintresseistä käsin, eivät nämä hyvän tekoälyn periaatteet aina välttämättä toteudu. Me emme valitettavasti voi luottaa tekoälyn kehittäjien hyväntahtoisuuteen, vaan tarvitsemme myös sääntelyä sen varmistamiseksi, että tekoälyn kehittäminen ja soveltaminen on vastuullista ja ihmisten hyvinvointia ja kestäväää kehitystä tukevaa, ja tähän tarvitaan myös globaalia yhteistyötä.

Kiitos tästä keskustelusta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki.

15.48 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, kunnioitettu puhemies! Minäkin puolestani haluan kiittää keskustelualoitteen tekijää ja sitten lisäksi myöskin edustaja Lintilää, joka sai Suomeen nämä tekoälyohjelmat ja Tekoäly 4.0:n.

Edustaja Lintilä osui hyvin naulan kantaan tämän tuottavuuden noston osalta. Kun me nähdään tekoäly, me katsotaan monesti sitä, että se on vain se keskusteleva tekoäly, mutta tuolla netissä on julkisena vapaasti käyttöön otettavia tekoälymalleja 960 000 kappaletta. Ne toteuttavat paljon inhimillisiä, ihmismäisiä asioita, vaikkapa syvyyden estimointia, kuvan luokittelua, kuvasta tekstiä, hahmontunnistusta, videon luokittelua, tekstistä videoksi tai 3D-malliksi, luonnollisen tekstin käsittelyä, vastaamista kysymyksiin, tekstin luokittelua, kääntämistä, audioluokittelua, puheentunnistusta tai puheesta tekstiksi, kaikkea vastaavaa.

Kaikkihan, mitä ne mallit siellä tuottavat meille, vaikuttavat myöskin sen luoviin aloihin ja siihen, miten ne alat tulevat oikein toimimaan. [Puhemies koputtaa] Ne mallit ovat julkisia, niitä on helppo käyttää. Sinä voit itse ottaa niitä käyttöön, [Puhemies koputtaa] koska se mallien käyttö ei vaadi paljoa laskentatehoa, [Puhemies koputtaa] niitten mallien luominen vaatii paljon laskentatehoa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Haatainen.

15.50 **Tuula Haatainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän myös edustaja Harakkaa tämän todella tärkeän aiheen nostamisesta ajankohtaiskeskusteluun. Me ollaan todistettu kaikki tätä tekoälyn hurjan nopeaa kehitystä, käytön laajenemista, viime vuosien aikana, ja joka päivä me luemme, mitä kaikkea uutta AI-käytöllä voidaan saada aikaan niin hyvässä kuin pahassakin. Olen samaa mieltä edellisten puhujien kanssa siitä, että Suomen pitää olla tässä etulinjassa ja asettua hyvän puolelle ja viedä eteenpäin sitä, mitä kaikkea voidaan tehdä hyvinvoinnin eteen.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Minä korostaisin tässä kuitenkin tieteen ja tutkimuksen merkitystä — nimenomaan siinä, millaisiin tulevaisuusskenaarioihin tekoäly voi johtaa. Tästä pitäisi olla meillä tutkimusta enemmän ja monitieteisemmin. Me tarvitaan tietoa, jotta me voimme kehittää tekoälyä palvelemaan nimenomaan demokratiaa, avointa yhteiskuntaa ja kestäväää kehitystä, ja sääntelyn pitäisi olla aina tämän asian edellä, ja siksi minusta on erittäin hyvä, että EU:ssa on hyväksytty maailman ensimmäinen tekoälysäädös. [Puhemies koputtaa] Korostankin tekoälyn kehittämisen ja käytön osalta avoimuutta, [Puhemies koputtaa] vastuullisuutta ja turvallisuutta, jotta tällaiset erilaiset manipuloinnit voidaan estää. — Kiitos, puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Poutala.

15.51 Mika Poutala kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tekoälyn suhteen yksi tärkeimmistä asioista olisi päivittää Suomen tekoälystrategia. Tämän tulisi tarjota ministeriörajat ylittävä visio siitä, miten tekoälyä hyödynnetään Suomessa. Työn johtamisen tulisi olla parlamentaarista ja yli hallituskausien jatkuvaa. Tällä hetkellä erilaisia tekoälypilotteja käytetään jo monella eri rintamalla, mutta niistä ei luonnollisesti saada parasta mahdollista hyötyä, koska se hyöty valuu vain ja ainoastaan kokeilijoille, ei koko Suomelle.

Vision tulisi vastata ainakin seuraaviin kysymyksiin: Mitä konkreettisia tavoitteita Suomessa on tekoälyn hyödyntämisessä? Mitä toimenpiteitä Suomi aikoo tehdä vision saavuttamiseksi? Millä johtamisrakenteella tekoälyn mahdollisuudet saadaan jalkautettua koko Suomen hyväksi? Kenen vastuulla toimenpiteiden toteutus on, ja millä resursseilla toteutus tehdään? Ilman koordinoitua ja suunnitelmallista työtä erilaiset kokeilut tekoälyn parissa valuvat valitettavasti Suomen tasolla hukkaan. Nyt on aika päivittää tekoälystrategia tähän päivään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen.

15.52 Hanna Holopainen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan myös kiittää keskustelualoitteen laatijoita ja allekirjoittajia siitä, että tämä tärkeä teema nousee täällä keskusteluun. Tekoälyssä piilee valtavasti mahdollisuuksia. Siinä piilee mahdollisuus siihen, että ihmiskunta pystyy korjaamaan näitä aiempia haasteita, joita olemme luoneet, esimerkiksi globaalin taloudellisen eriarvoistumisen, ilmaston lämpenemisen, luonтокadon, terveyden ja hyvinvoinnin ja turvallisuuden epätasaisen jakautumisen.

Mutta nämä hyvät kehitykset eivät tapahdu itsestään, vaan tarvitaan yhteistä sääntelyä ja ymmärrystä siitä, kuinka eri vaikutusketjut muodostuvat. Ja kuten täällä on nostettu esiin, niin riskinä on, että tekoäly väärinkäytettynä pikemminkin syventää näitä ongelmia kuin ratkaisee niitä, ja siksi tässä pitää olla ennakkoon tätä vaikuttavuutta ja yhteiskunnallisten kehityksen tavoitteiden rakennettuina. Erityisenä riskinä nostan esiin sen, että mikäli emme huolehdi, että tekoälyn käyttömahdollisuudet jakautuvat laajalle, niin myös tämä saattaa pahimmillaan pahentaa taloudellista eriarvoistumista, jos vain varakkaimmat valtiot, yritykset ja yksilöt pystyvät sitä hyödyntämään, ja tästä pitää huolehtia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Limnell.

15.54 Jarno Limnell kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voinen sanoa, että se, joka hallitsee tekoälyä, tulee hallitsemaan tulevaisuuden maailmaa. [Mika Lin-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tilän välihuuto] Niin merkittävästä asiasta tässä nyt puhutaan meidän kilpailukyvyllle, turvallisuudelle, ihmisten arkipäivälle. Ja niin kuin tiedetään, niin silloin kun me puhumme tekoälystä, kuten edustaja Harakka toi hyvin esille, me puhumme datasta, me puhumme laskentatehosta ja me puhumme osaamisesta. Mutta sanoisin silti, että avainasia tässä teknologian kiihtyvässä kehityksessä on tällä hetkellä rohkeus. Tarvitaan etiikkaa, tarvitaan turvallisuuskäytökäytösten huomioon ottamista, mutta se, että me lähdemme rohkeasti mukaan, toki vastuullisesti, hyödyntämään tekoälyn jo nyt tarjoamia mahdollisuuksia — esimerkiksi omalla hyvinvointialueella tällä hetkellä on tunnistettu jo viitisenkymmentä erilaista generatiivisen tekoälyn käyttökohtetta, jotka ovat siis esimerkiksi potilaskirjausten tekemisen tai erilaisten datojen analysointi — luo meille selkeää kilpailukykyä.

Toinen asia, [Puhemies koputtaa] minkä nostan vielä esille: olen aivan samaa mieltä, että väärä ja valheellinen tieto, [Puhemies koputtaa] jota pystytään tekoälyn avulla levittämään ja tuottamaan, on jopa merkittävin globaaliin turvallisuuteen kohdistuva uhka.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Puisto.

15.55 Sakari Puisto ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös omasta puolestani kiitos aloitteen tekijälle. Tämä on mitä ajankohtaisin aihe. Ja pidin myös tästä avauspuheenvuorosta, siinä oli monia hyviä näkökohtia.

Tekoälyn vahvuus perustuu siihen, että sillä esimerkiksi pystytään valtavasta datamassasta erottelamaan erilaisia säännönmukaisuuksia ja myös algoritmit pystyvät oppimaan siitä itse. Eli pystytään analysoimaan tai päättelemään varsin luotettavasti asioita, mitkä muuten olisi hidasta tai jopa mahdotonta tehdä. Tämä mahdollistaa muun muassa sen, että esimerkiksi hyvin monimutkaisia, niin kuin proteiinin rakenteita tai laskostumista, pystytään tutkimaan, ja on monia muita sovelluksia.

Siihen liittyy myös erilaisia riskejä, mitä pitää ottaa huomioon tulevaisuudessa. Kun ajatellaan vaikka jotain pörssiä, missä käydään algoritmipohjaista kaupantekoa, niin millä me pystytään hyvin nopeissa kaupankäynneissä ottamaan huomioon se, että siihen ei sisälly sitten joitain ennennäkemättömiä manipulaatoriskejä tai intressiristiriitoja? Uusi komissarivalinta oli Suomen kannalta oikeinkin hyvä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kumpula-Natri.

15.57 Miapetra Kumpula-Natri sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On miellyttävää tulla takaisin Suomen eduskuntaan... [Mikrofoni on kiinni]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mikrofoni päälle, kiitos. [Eduskunnasta: Pitää opetella tavat!]

No niin, en osannut painaa teknisesti tarpeeksi pitkään uutta mikrofonimallia.

Hienoa, että Suomi on ajan hermolla tässä keskustelussa tekoälystä eikä katso, että se on tulevaisuuden ala vaan että se on täällä tänään ja nyt. Muistan joskus insinööriopiskelijana 90-luvun alussa, kun yritykset ja yhteisöt miettivät, pitääkö tehdä internetsivut. Strategisia päätöksiä. Ja nyt on ihan sama tilanne: ei kannata jäädä miettimään, ottaako tekoälyä käyttöön ja hyödyntääkö sitä, vaan kannattaa lähteä mukaan tähän tekoälyn tuloon.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Se, miten se tehdään, miten sitä käytetään hyvin ja oikein ja onko se hyvissä käsissä, on iso kysymys, ja sen takia täälläkin on puhuttu myös riskeistä. Pahaankin teknologiaa voi käyttää, mutta ennen kaikkea sen mahdollisuudet ovat hyvässä käytössä. Suomen talousalueella ja EU:lla on nytten raamit ja kehikko, joidenka päälle voidaan rakentaa, ja Suomen menestystekijä tässä nopeudessa riippuu nyt hallituksesta yhdessä konkreettisessa asiassa: joko teillä on seitsemän kuukautta sitten päätetystä kehikosta päätökset, että mikä viranomainen käsittelee esimerkiksi näitä sandboxeja? Se olisi yrityksille hyvä tieto. He voisivat lähteä sitten konkreettisesti kokeilemaan annetun uuden kehyksen päälle.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Jukkola.

15.58 Janne Jukkola kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tekoäly on yksi aikamme suurimmista teknologisista muutoksista, ja muutoksia sen mukana tulee. Niistä nyt muutama asia.

Tekoälystä sanotaan, että sen lyhyen aikavälin vaikutuksia liioitellaan ja pitkän aikavälin muutoksia vähätellään. Tekoäly kuitenkin muuttaa väistämättä yhteiskuntaa, ja ne, jotka hyväksyvät tämän muutoksen ja lähtevät mukaan kehitykseen, pärjäävät parhaiten. Yksi isojen muutosten kohteena oleva ala on työelämä. Monet nykyiset työt katoavat automaation myötä, mutta samalla avautuu uusia mahdollisuuksia, uusia ammatteja, yrityksiä, innovaatioita. Tässä kehityksessä on siis syytä olla mukana, mutta olemmeko Euroopassa valmiita tähän? Tästä olen huolissani. Aasia ja Yhdysvallat etenevät nopeasti, ja EU:n kilpailukyky on vaakalaudalla. Tähän EU:n on vastattava, Euroopan panostettava kasvuun ja innovaatioon, jotta emme jää jälkeen tässä globaalissa kilpailussa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

15.59 Eemeli Peltonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Harakalle tästä tärkeästä ja ajankohtaisesta keskustelualoitteesta. Juuri nyt on todellakin oikea hetki käydä laajaa yhteiskunnallista keskustelua tekoälystä ja sen vaikutuksista myös täällä eduskunnassa.

Kannan itse huolta niistä uhkakuvista, joita tekoäly muodostaa demokratialle ja tasapainoiselle julkiselle keskustelulle. Olemme jo nyt joutuneet todistamaan maailmalta huolettavia tapahtumia, joissa tekoälyä hyödyntämällä on harjoitettu vaalihäirintää, levitetty disinformaatiota ja voimistettu yhteiskunnallista polarisaatiota erityisesti verkkoa hyödyntämällä.

Kuinka pitkään Suomi onnistuu pysymään tämän kielteisen kehityksen ulkopuolella? Sitä emme tiedä. Onkin aika käynnistää keskustelu siitä, miten suojaamme demokratiaa, kansalaisyhteiskuntaa ja julkista keskustelua tekoälyn muodostamilta uhilta. Erityisen tärkeää tämä on nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa, jossa on kohonnut riski sille, että tekoälyä käytetään Suomea vastaan valtiollisen toimijan aloitteesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

16.01 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Monet ovat pohtineet, miten tekoälyä pitäisi verrata moneen muuhun teknologiseen murrokseen, mitä olemme jo kokeneet, ja ainakin itselleni on vähäisellä ymmärrykselläni tullut käsitys, että se on

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

isompi asia kuin sosiaalinen media, joka on mullistanut meidän elämää todella paljon. Se on varmasti ainakin internetin veroinen. Joku voisi pohtia, että se on jopa isompi kuin internet, jopa sähköenergian veroinen, ehkäpä jopa tulen veroinen. Ja joskus tämän tekoälyn valtavan voiman kohdalla onkin verrattu siihen antiikin kuuluisaan taruun Prometheuksesta, joka keksi sellaisen tulen, että sitten joutui siitä itse kärsimään.

Mutta, herra puhemies, itse jaan sen monen kollegan käsityksen, että Suomessa puhutaan liian riskiperusteisesti tekoälystä. Tekoäly pitää nähdä enemmän mahdollisuutena kuin uhkakuvana, ja me emme voi jäädä tekoälyn kehittämisessä jalkoihin. Tarvitaan sääntelyä tekoälyyn niin Suomessa, Euroopan unionissa kuin YK-tasolla globaalisti, mutta mielestäni, puhemies, tekoäly täytyy ottaa julkisella sektorilla voimakkaasti käyttöön. Se on mahdollisuus lisätä tuottavuutta. Ja vetoaisin, puhemies — ja katson tässä ennen kaikkea itseäni — että myös me poliitikot opiskelisimme enemmän tekoälyä ja pyrkisimme sitä ymmärtämään. [Puhemies koputtaa] Suomi tarvitsee tekoälyä. Emme saa jäädä tästä keltasta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman, olkaa hyvä.

16.02 Jaana Strandman ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän tästä mielenkiintoisesta ja tärkeästä aiheesta ja keskustelusta. EU:n tekoälysäädös tuli voimaan 1.8.2024. Säädöksen tavoitteena on edistää tekoälyn vastuullista käyttöönottoa ja kehittämistä EU:ssa. Tämän pohjalta kansallinen laki tekoälyn asetuksesta on valmisteilla.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus julkaisevat vaiheittain tämän ja ensi vuoden aikana suositukset tekoälyn käytölle varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, vapaassa sivistystyössä ja toisella asteella. Tekoälyn suositusten tavoitteena on tukea tekoälyn hyödyntämistä osana opetusta ja oppimista. Suositukset tulevat sisältämään tekoälyn osaamista ja johtamista, pedagogiikkaa, arviointia, etiikkaa, kestävää kehitystä sekä tietosuojaan ja tekijänoikeuksiin liittyviä juridisia kysymyksiä.

Tekoälyn mahdollisuudet kouluissa ja varhaiskasvatuksessa ovat erittäin hyvät ja erityisesti myös opetushenkilöstön hallinnollisten tehtävien keventäjänä. Haluan kuitenkin korostaa tekoälyn käytössä medialukutaitoja, kriittistä ajattelua ja syvällistä pohdintaa. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

16.03 Minja Koskela vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin nostaa tähän erittäin tärkeään keskusteluun myös luovat alat ja kulttuurintekijät, sillä tällä hetkellä monien luovien alojen ammattilaiset pohtivat ihan aiheellisesti sitä, johtaako tämä tekoälyn sääntelemätön käyttö heidän korvaamiseensa ja toisaalta siihen, että luovan työn tekijät jäävät vaille ansaitsemiaan korvauksia esimerkiksi sellaisessa tapauksessa, että tekoäly käyttää heidän työtään algoritmien pohjana, tai toisaalta sellaisessa tapauksessa, että tekoälyä koulutetaan ihmisen tekemillä taideteoksilla.

Tällainen asetelma, jossa tekoälyn luoma työ kilpailee tekijänoikeuksilla suojattujen teosten kanssa, vääristää kilpailua ja heikentää luovan työn ammattilaisten asemaa. Me saatiin viime vuonna, 2023, tärkeä kansainvälinen ennakkotapaus luovan työn tekijöille, kun Hollywoodissa käsikirjoittajat ja näyttelijät olivat useita kuukausia lakossa, ja näiden lakkojen seurauksena näyttelijöiden ja käsikirjoittajien asemaa vahvistettiin ja tekoälyn käy-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

tölle luotiin sääntöjä. Siksi on tärkeää miettiä sitä, miten tekoälyn käyttö voidaan ohjata enemmän tällaiseksi tukiälytyypiksi ja samalla luovan työntekijöiden asemaa ja teki-jänoikeuksia suojata nykyistä paremmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

16.05 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Valtiot ja kulttuurit, jotka eivät pysty sopeutumaan muuttuneisiin olosuhteisiin, ovat niitä valtioita ja kulttuureita, jotka taantuvat. Näin on ollut kautta maailman historian, on se sitten maanviljelyn kehitystä, rautakautta tai teollista vallankumousta. Näille historian lehdille emme halua. Niin kuin edustaja Lintilä sanoi, pienenä maana emme voi olla se maa, joka on tutkimuksen kärjessä, mutta soveltamisen kärjessä meidän täytyy olla.

Yksi tällainen konkreettinen esimerkki on GDPR-asetus, jota ilmeisesti tulkitsemme ylivarovaisesti. Otan esimerkin työllistymisestä. Ikääntyneiden ja muidenkin työntekijöiden työllistämiseen olisi aivan huikeita mahdollisuuksia, jos uskaltaisimme käyttää tekoälyn suomia mahdollisuuksia nykyistä paremmin hyväksi. Nyt tämä ylikireä tulkinta johtaa siihen, että sitä tietoa, dataa, mitä meillä on olemassa, emme voi käyttää ja taannamme.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pitko, olkaa hyvä.

16.06 Jenni Pitko vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelen, että me ollaan Suomessa varmaan aika laajasti samaa mieltä tekoälyn mahdollisuuksista, sen mahdollisuuksista talouden tehostamiselle tai työelämän hallinnollisten töiden karsimiseen tai terveydenhuollon sujuvoittamiseen, mutta ajattelen, että meidän täytyy myös pystyä puhumaan rehellisesti niistä uhkista.

Yksi niistä on tekoälyn vaatima ympäristökuorma. Tekoälysovellukset, kuten ChatGPT-mallit, näyttävät usein siten, että ne eivät vaatisi paljon resursseja, mutta todellisuushan on aivan toinen. Yhden ChatGPT:n haun vaatima sähkönkulutus on jopa moninkertainen, ellei monikymmenkertainen yhteen Google-hakuun verrattuna. Digitalisoituvaa yhteiskuntaakaan ei siis ole vapaa luonnonvarojen kulutuksesta, ja tässäkin luonnon kantokyky on rajallinen, ja se täytyy ottaa huomioon.

Tekoäly toisaalta voi myös auttaa meitä ratkaisemaan ympäristökriisejä, jos me voidaan optimoida kulutusta, tehostaa resurssien käyttöä, kuten vaikka energiankäytön automaattista ohjailua. Se silloin auttaa meitä näissä asioissa. Toivon, että me emme katso sivusta näitä uhkia vaan me tartumme niiden sääntelyyn.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

16.07 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle tekoäly näyttää suuruusluokaltaan kuin sähkön tulona tai internetin tulona. Voisi sanoa, että tekoälyn pitäisi olla eettistä ja helposti käytettävää ja sillä tavalla myöskin laillista. Tekoälystä ehkä kaikkein parhain arvonmuodostus tulee siitä, kun se on osana joitain tuotteita tai palveluja. Sitä kautta sitä arvoa luodaan, mihin suuntaan tämä kehityspolku sitten menee, tuleeko pienempiä, alakohtaisia jatkokoulutettuja sovelluksia tästä eteenpäin ja kuinka Suomi on tässä kehityspolussa mukana.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Sitten toinen asia, joka tässä tapahtuu, ovat isot muutokset työelämään. Onko meillä työelämässä ja myös muilla tasoilla riittävästi osaamista ja koulutusta näitten asioitten vastaanottamiseen ja hyödyntämiseen? Riskiä tähän sisältyy myös datan käytöstä. Tänä päivänä yleisestä datasta entistä enempi mennään yksilöiden, henkilöiden, dataan, yritysten sisäiseen dataan, ja tämä on se iso riski disinformaation ja muiden lisäksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

16.08 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, puhemies! Tekoäly on pitkälti valtavien datamassojen analysointia, ja sen takia se liittyy oleellisesti laskentaan, suurteholaskentaan. Jos ajatellaan vaikka Lumi-tietokonetta, supertietokonetta, niin sillähän suuri määrä laskentatehosta nimenomaan käytetään käytännössä erilaisten tekoälysovellusten tekemiseen. Tähän tietysti liittyy koko tämä infra sen ympärillä — nyt on kvanttietokoneita, niihin on tehty merkittäviä panostuksia, koko se mikroelektroniikka sen ympärillä. Hallitus on myös hoitanut niin, että vastinrahoitus löytyy tälle sirusäädöksen toimeenpanolle ja siihen osaamiskeskukseen. Olisi tärkeätä, että tämä koko paketti saadaan kuntoon.

Itselläni on jonkin verran kaksijakoinen olo tässä. Toisaalta koko Eurooppa on jäänyt jälkeen Yhdysvalloista ja Kiinasta, mutta sitten toisaalta Suomessa meillä on eri alueilla aika koviakin kärkiä, mitkä meidän täytyy saada käyttöön.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

16.10 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen edustaja Puiston kanssa samaa mieltä siitä, että me olemme nyt pikkasen jääneet jälkeen siitä, mikä meidän lähtökohta tietyllä tavalla oli vielä viime vuosikymmenen aikana. Ja se, millä me pystytään parantamaan tätä tilannetta, on mielestäni ilman muuta parempi yhteistyö yksityisen sektorin, julkisen sektorin, tutkimuksen välillä.

Tässä joku käytti puheenvuorossaan sanaa ”rohkeus”. Sitä rohkeutta me tarvitaan kyllä tässä. Eli meidän tulee lähteä menemään eteenpäin sovelluksissa. Aina tulee virheinvestointeja, se on ihan selvä. Yritykset ovat tällä hetkellä erittäin hyvin lähteneet vielä mukaan, mutta me puhumme tässä salissa koko ajan kasvun saamisesta. Tekoälyn soveltaminen tulee olemaan täysin keskeinen työkalu siinä työkalupaketissa, jolla Suomessa tullaan kasvua tekemään. Nyt me ollaan pikkasen jäädytty tähän tilanteeseen. Sen vuoksi jo tuossa aiemmin sanoin, että meidän pitää pystyä buustaamaan kaikkia niitä aloja, [Puhemies koputtaa] joilla pystytään soveltamaan parhaalla tavalla tekoälyä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jäntti, olkaa hyvä.

16.11 **Aleksi Jäntti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ymmärrän edustaja Harakan huolen siitä, että välttämättä kaikkein suurimmat talousmahdit eivät aseta etusijalle esimerkiksi nälänhädän poistamista, kun pohditaan sitä, kuinka tekoälyä voidaan soveltaa. Haluan kuitenkin muistuttaa sen, että usein varsinkin tässä salissa silloin, kun puhutaan, mitä voidaan kaikkein heikoimmassa asemassa oleville tarjota, puhutaan nimenomaan taloudesta. Ihan niin kuin edustaja Lintilä sanoi, niin tekoälyn mahdollistama talouskasvu on Suomelle erittäin merkittävä. On arvioitu, että toimenpiteistä riippuen Suomi voi saavuttaa tekoälyn avulla vuosittaisen talouskasvun 0,7:stä peräti 3,6 prosenttiin. Ny-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

kyisessä julkisen talouden tilanteessa lieenee selvää, että teknologian tuomat mahdollisuudet pitäisi pystyä hyödyntämään täysimääräisesti.

Uutta sääntelyä on tullut paljon, ja useat eri sääntelykokonaisuudet vaikuttavat käyttöön otettaviin tekoälyratkaisuihin. On erityisen tärkeää pitää huoli siitä, ettei käyttöönoton yleistyminen kaadu ainakaan lainsäädännön tulkinnan epävarmuuteen tai digitaaliseen aikaan soveltumattomaan lainsäädäntöön. Siksi yhteiselle tulkinnalle ja ohjeistukselle on valtava tarve.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

16.12 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulun itse siihen joukkoon, joka näkee tekoälynkin enemmän mahdollisuutena kuin uhkana, mutta ymmärrän hyvin, että uudet teknologiat aina aiheuttavat myös huolta ihmisissä, liittyi se sitten uusien teknologioiden hyödyntämiseen varsinkin rikollisessa tarkoituksessa tai liittyipä se sitten siihen, että ajatellaan, että uusi teknologia saattaa vaikkapa jonkun ihmisen työn viedä mukanaan.

Sitten täytyy kyllä sanoa, että varmaan joku saattaisi ajatella jopa niin, että jos meidät täällä korvaisi tekoälyllä, niin ei tiedä, huonontuisivatko asiat, mutta toivotaan, että edelleen ihmismielelle myös päätöksenteossa sijaa riittää.

Arvoisa puhemies! Se, mihin haluaisin puuttua, on se sama asia, mikä täällä on noussut esille. Kun nyt näitä eri tekoälymalleja kehitetään, me tiedämme, että eurooppalaista lainsäädäntöä tässä on myös saatu eteenpäin, niin on tämä kysymys näistä tekijänoikeuksista eli siitä, että tekijät voivat jatkossakin luottaa siihen, että he saavat heidän työstään siitä kuuluvan korvauksen. Toivoisinkin, että jos mahdollisesti tähän ministeriltä saisi puheenvuoron, mitä Suomi meinaa tässä tehdä, että Euroopan laajuisestikin nämä tekijänoikeudet otetaan paremmin huomioon, kun tätä tekoälyä kehitetään jatkossakin entisestään eteenpäin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski, olkaa hyvä.

16.14 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä keskustelualoite on erittäin tervetullut, ja keskustelua on mielenkiintoista seurata. Teknologinen kehityshän on ollut todella nopeaa, eikä yhteiskunnallinen keskustelu tai politiikka tai sääntely ole pysynyt tämän murroksen vauhdissa oikeastaan lainkaan.

Me vasemmistossa haluamme käydä tästä asiasta kriittistäkin keskustelua ja kuulla mielellään hallituksen toimista asian suhteen. Keskeinen lähtökohta voisi olla esimerkiksi automatisaation, digitalisaation ja tekoälyn demokratisoiminen ja valjastaminen yhteisen hyvän palvelukseen. Teknologisen kehityksen ei tarvitse tarkoittaa pelkästään sitä, että työpaikat korvautuvat teknologialla, ihmiset menettävät ansiomahdollisuutensa, eriarvoisuus voi kasvaa, valta keskittyy, vaan yhtä lailla uusi tuotantoteknologia voisi uuden teollisuuspolitiikan, uuden työnjaon, tulonjaon, varallisuuden jaon ja sääntelyn avulla tuoda meille jotain hyvää. Siitä, miten Suomi voisi edistää esimerkiksi kansainvälisen digitalouden vetotusmahdollisuuksia, olisi kiinnostavaa kuulla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Linnell, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

16.15 Jarno Linnell kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Erinomaista keskustelua, täytyy sanoa, tässä salissa, ja kyllähän teknologia on niin valtava murrosvoima koko meidän yhteiskunnassa ja maailmassa, tekoäly siinä yhtenä keskeisenä osana, että on äärimmäisen tärkeää, että nämä asiat nousevat politiikassa esille.

Oikeastaan palaisin vähän siihen, mitä on hieman sivuttu, eli kaiken tämän keskellä on kuitenkin aina ihminen, ja ihmisen tähän tulee jatkossakin olla kuskin paikalla. Kuten on tullut hyvin esille, niin ihmisen käsissä teknologia, myöskin tekoäly, taipuu hyvään ja pahaan, ja sen takia kyllä huomaan itse, kun mietin teknologian ja tekoällyn tulevaisuutta, että mietin kyllä yhä enemmän myös eettisiä kysymyksiä: mihin, millä tavalla ja mihin käyttötarkoituksiimme teknologiaa käytetään, ja kuka siitä viime kädessä päättää? Ja mietin myöskin sitä, että omat lapseni ovat sellaista sukupolvea, jolle internet on aina ollut läsnä. Minulle ei ole ollut. Tänä päivänä syntyville lapsille tekoälysovellukset ovat erottamaton osa heidän tulevaisuuttaan, [Puhemies koputtaa] ja silloin myös se osaamisen ja lähdekriittisyyden merkitys korostuu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Polvinen, olkaa hyvä.

16.16 Mikko Polvinen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveisiä kotimaakunnastani Kainuusta. Kävimme eilen tutustumassa Lumi-supertietokoneeseen. Tuon semmoisia terveisiä, että se tietokone on myös maailman kolmanneksi nopein tekoälyalusta, mikä oli minulle uusi tieto. Kiitoksia heille, jotka ovat olleet sitä tietokonetta silloin hankkimassa tänne Suomeen, ja kiitos hallitukselle siitä, että seuraavakin supertietokone Kajaaniin on päätetty saada.

Tekoälystä mainitsen sen verran, että tekoäly tulee muuttamaan maailmaa paljon, niin kuin täällä on kuultu. Olen siitä samaa mieltä. Uskon, että johtaminen tulee maailmassa keskittymään harvempien käsiin, pääomat tulevat keskittymään harvempien käsiin. Vähemmät johtavat enempiä tekoällyn avulla. Globaalit toimijat tulevat toimialueillansa olemaan johtavia, keskittyminen maailmassa jatkuu. Suomen täytyy olla tässä kehityksessä mukana, että Suomi saa näitä johtamisen paikkoja, globaalia bisnestä tänne Suomeen. Onneksi meillä on tällainen toimiva alusta. Meidän on hyödynnettävä tätä meidän tekoälyosaamista ja tekoälyalustojamme kaikista suurimmalla teholla tässä globaalissa yhteisössä, koska tästä voi tulla meille vielä uusi nokia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

16.17 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aloitteen tekijä, edustajakollega Harakka viittasi tässä omassa johdantopuheenvuorossaan lääketieteen mahdollisuuksiin tekoälyssä, ja siihen viittasi myös edustaja Linnell.

Kun eurooppalaisten maiden keskuudessa tehtiin selvitys siitä, mitkä lääketieteen alat ovat sellaisia, joissa tekoälystä näyttäisi lyhyellä tähtäimellä olevan erityisesti hyötyä, niin ykköseksi nousi diagnostiikka eri lajeissaan, kuvantaminen, patologia ja genomisekvensointi; kakkosena oli kliininen päätöksenteko eli päätös siitä, millä tavalla potilaita hoidetaan; kolmantena oli yleisesti tiedonhallinta; neljäntenä olivat koulutusmahdollisuudet; viidentenä oli lääkkeen määrääminen; kuudentena oli potilaiden luokittelu hoidon kiireellisuuden mukaan eli niin sanottu triage. Ja mainitsen tässä vielä hallinnon ja johtamisen.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Eli nämä ovat kaikki alueita, joissa tekoälyllä voidaan saada merkittäviä edistysaskeleita aikaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Keskustelulle varattu aika lähestyy loppuaan. Tässä vaiheessa annan kahden minuutin puheenvuoron aloitteen esitelleelle edustaja Harakalle, minkä jälkeen ministereillä on vastauspuheenvuoro. — Edustaja Harakka, olkaa hyvä, kaksi minuuttia.

16.19 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! Etsin täältä muistiinpanojani tästä erinomaisesta ja rakentavasta keskustelusta. Pieni hetkinen vain. Tekoäly olisi tässäkin ollut avuksi. Koetan turvautua ulkomuistiin eli inhimilliseen mieleen. Aivothan ovat kuitenkin luomakunnan todistetusti tehokkain ja myöskin energiatehokkain prosessori.

Edustaja Linnell tuossa puheessaan melkein siteerasi Kiinan johtaja Xi Jinpingiä, joka on todennut suurin piirtein näin jo 12 vuotta sitten, että se, joka hallitsee massadatan teknologioita, voi johtaa koko maailmaa. Yhtään pienemmästä asiasta ei tässä asiassa ole kysymys, ja siksi on aivan selvää, että Euroopan ja Suomen täytyy pystyä olemaan mukana tässä kisassa.

Suomen lähtökohdathan eivät ole kovinkaan huonot, ja osaamisesta olisimme voineet puhua ehkä enemmänkin tässä sinänsä hyvin monipuolisessa ja kiitettävää asiantuntemusta heijastaneessa keskustelussa. Suomihan vuonna 2019 EU-puheenjohtajuuskaudellaan antoi EU-maille aineettoman lahjan kaikkien kynien ja lehtiöiden sijaan, ja se oli Elements of AI -videokurssi jokaisella Euroopan unionin kielellä, ja nyt jokainen on sen saanut. Ja tämä tarkoittaa sitä, että kielellä ja kulttuurilla on suuri merkitys, kuten edustaja Lintilä ja Pauli Kiuru tässä totesivatkin. Se tekoäly on vain peili, jopa ehkä huvipuiston suurentava peili, siitä datasta, jolla sitä syötetään. Ja siksi on hyvin tärkeää, että siihen ei sisälly vääristymiä ja ennakkoluuloja, jotka vain suurentuvat ja tekevät siitä tekoälymallista epäluotettavamman. Ja siksi on aivan ratkaisevan tärkeää, että tekoälyä koulutetaan suomen kielellä, pohjoismaisella kulttuurilla, pohjoismaisilla arvoilla, demokraattisilla arvoilla. Niin siitä tulee entistä eettisempi, entistä luotettavampi, entistä parempi työkalu — ja ihmiskeskeisempi ja viime kädessä myöskin taloudellisesti meille kaikille hyödyllisempi.

Olen kiitollinen tästä keskustelusta. Toivon, että me löydämme keinoja, joilla me ylläpidämme tätä yhteistä tahtotilaa, joka tässä aivan selkeästi on muodostunut. Tämä keskustelu on nyt päättymässä — keskustelu voi alkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ministeri Ranne, viisi minuuttia.

16.21 Liikenne-, viestintä- ja sisäministeri Lulu Ranne: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Hallitus todellakin haluaa edistää teknologiaedelläkävijyyttä Suomessa, mahdollistaa sitä yrittäjyyttä ja hallita ja minimoida riskejä, kun puhutaan tekoälystä, ja minä olen aivan varma, että koko tämä sali tukee meidän tavoitteita. Tämä on yhteinen asia. Tämä on Suomelle tärkeä asia. Vuorovaikutus yritysten ja julkisen sektorin välillä, viranomaisten välillä, on aivan keskeistä tässä kokonaisuudessa, jotta me saadaan asioita yhteisesti siihen suuntaan, mihin me halutaan.

Nostan liikenne- ja viestintäministeriön rootelista katsoen... [Puhujan mikrofonin sulkeutuu] — No nyt palasi, kiitoksia. — ...muutamia hallitusohjelman tekoälykirjauksia ja niihin linkittyviä kirjauksia:

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Täällä puhutaan paljon ihmislähtöisyydestä ja luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Turvallisuus on kuitenkin sellainen, niin kuin tässä salissa on monta kertaa todettu, että ilman turvallisuutta ei ole tulevaisuutta. Me emme pysty hallitsemaan riskejä, jos emme mene turvallisuus edellä.

Meillä on tällä hetkellä paljon keskustelua siitä ja myöskin vaikuttamista siihen suuntaan, että tätä sääntelyä, jota meillä tällä hetkellä on, täytyy tietenkin päivittää jatkuvasti. Paitsi että meillä on tekoälysäädöksen kansallinen toimeenpano, josta lähtee lausunnot näillä näkymin lokakuussa eteenpäin, niin meillä on paljon sellaista jatkuvaa vaikuttamista, jota pitää sinne EU:n suuntaan tehdä mutta jota voidaan katsoa ja tarkastella myöskin täällä Suomessa.

Meillä Traficomien Kyberturvallisuuskeskuksen kanssa ja myöskin LVM:n alaisuudessa toimivan valtakunnallisen kyberturvallisuusjohtajan johdolla ollaan päivittämässä kyberturvallisuusohjelmaa, joka linkittyy myöskin suoraan tähän tekoälykehitykseen. Sen lisäksi meillä on Puolustusvoimien osalta kyberpuolustusdoktriini, jota tarvitaan myöskin juuri tässä kokonaisuudessa. Eli me katsotaan hyvin laajalla sektorilla, laajasti yli sektorirajojen, tätä turvallisuusnäkökulmaa nimenomaan tekoälyn osalta.

Liikenne- ja viestintäministeriössä yritetään tietenkin myöskin omalta osaltamme edistää kovasti sitä yrittäjyyttä, myöskin tuolla maailmalla, kun Suomesta puhutaan. Voi hyvinkin sanoa, että 6G on syntynyt Suomessa, ja tähän on tartuttu liittyen itse asiassa suoraan myöskin tähän tekoälykeskusteluun. Eli meillä on jo asetettu 6G-viestintäteknologioiden edistämisen työryhmä. Sen lisäksi meillä on Traficomilla erillinen verkosto, jossa edistetään jo käynnistettyjä tekoälykokeiluja, ja tekoälykokeilut ovat itse asiassa aivan keskeisessä roolissa, on sitten kyse yrityksissä, valtionhallinnossa, meidän eri organisaatioissa, STM:ssä, toteutettavista kokeiluista.

LVM:llä ja valtioneuvoston kanslialla on myöskin päättymäisillään hankkeita generatiivisen tekoälyn hyödyntämisestä lainvalmistelutyön tukena. Tämän tyyppisiä kokeiluja on menossa hyvin laajasti, ja niitä pitää tietenkin edistää. Tiedän myös, että STM:n suunnalla on hyvin runsaasti erilaisia tapauksia ja kokeiluja, joita pyritään saamaan yhdessä eteenpäin.

LVM ja Aalto-yliopisto: me toteutetaan yhdessä Cyber Citizen -hanketta, eli tämä on tämmöinen laajan rintaman yhteinen asia.

Toki olisi tietenkin hyvä, jos olisi valtaa tuoda enemmän myöskin TEMin sektoria tässä esiin, mutta voin tosiaan todeta, että aina kun tuolla maailmalla yhdessä kierretään — oli sitten kyse erilaisista tapaamisista kollegojen kanssa, yritysmaailman kanssa, EU-yhteyksissä erilaisissa isoissa konferensseissa — niin tietenkin me tuomme koko ajan tätä Suomen edelläkävijyyttä ja myöskin sitä, mihin me olemme menossa, mihin me haluamme tätä kokonaisuutta viedä. Viedään sitä rinta rottingilla. Muistetaan aina nostaa esiin se, että me emme ole tässä mikään sivustakatsoja vaan me olemme rakentaja ja tekijä. Minä luotan kyllä siihen, että kun olemme ymmärtäneet asian vakavuuden, niin riskit kuin mahdollisuudet, niin meillä on paljon hyvää edessä, mutta tämä ei tule ilmaiseksi. Tämä vaatii raa-kaa työtä. Ja korostan edelleen siis sitä, että yliopistomaailma, yritysmaailma ja julkinen sektori — tehdään tässä kaikki yhteistyötä laajasti. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja ministeri Multala, enintään viisi minuuttia.

16.27 Tiede- ja kulttuuriministeri Sari Multala: Arvoisa puhemies! Kiitos aloitteen tekijälle, edustaja Harakalle, ja kaikille edustajille erittäin hyvästä ja tarpeellisesta keskustelusta, joka varmaankin on enemmänkin keskustelun alku kuin sen päätös. Tässä keskustelussa on tullut erittäin hyvin esiin muutamia olennaisia asioita siitä, mitä me voimme Suomea tehdä ja mitä meidän tulisi tehdä, jotta Suomi voi olla tekoälyn suurvalta ja siten myös vahvistaa asemaansa niin kilpailupoliittisesti kuin turvallisuusmielessäkin.

Se on juuri näin kuin täällä on todettu, että tekoälyn moottoreinahan toimivat nämä erilaiset kielimallit. Ja jos me haluamme varmistaa sen, että meillä on Suomessa ensinnäkin tietenkin riittävää osaamista kehittää tätä tekoälyä mutta toisaalta meillä on taas sentyypistä tekoälyä, jota me haluamme, eli ikään kuin eettistä tekoälyä, joka toimii ikään kuin oikealla tavalla ja meidän kulttuurimme mukaisesti, niin silloin sen nimenomaan pitää olla suomen kieleen tai ruotsin kieleen ja meidän kulttuuriin perustuva tekoälymalli, jota käytämme pohjana. Sen vuoksi on äärimmäisen tärkeää, että edellytykset tälle ovat olemassa. Se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi tämä suurteholaskenta, joka on täällä tullut hienosti esiin keskustelussa, on yksi olennainen edellytys sille, että jatkossakin me voimme ja meidän tutkijoiden kannattaa panostaa tai yrityksissä kannattaa panostaa tähän tekoälyn kehittämiseen, siis että täällä on suurteholaskentaa, jota tähän tekoälyn kehittämiseen tarvitaan. Tätä meidän suurteholaskentakapasiteettia käytetään muuten myös esimerkiksi vaikka nyt Ruotsista käsin, jossa juuri eilen vierailimme. Me haemme nyt tällä hetkellä todellakin jatkoa tälle Lumi-tietokoneen päivittämiselle ja olemme varanneet siihen rahoitusta 250 miljoonaa, ja toivottavasti tämän myös pystymme varmistamaan. Tässä ei varmastikaan ole haitaksi se, että todennäköisesti saamme komission varapuheenjohtajuuden ja myös sellaisia vastuita, joissa nämäkin asiat ovat mukana.

Toiseksi nostan esiin tämän osaamisen. Tätä tukemaan olen juuri tehnyt päätöksen yliopistojen strategiarahoituksen puolesta siitä, että osoitamme Aalto-yliopistolle kuuden miljoonan euron rahoituksen jo tänä vuonna tekoälyn tutkimusympäristön päivittämiseen. Sen lisäksi me varaudumme kymmenellä miljoonalla siihen, että Suomeen saataisiin ELLIS-instituutti Aalto-yliopiston yhteyteen — vuosille 2025—2028 on tämä kymmenen miljoonan rahoitus varattu. Näillä tavoittelemme nimenomaan sitä, että Suomi olisi entistä vahvempi tekijä tekoälyn kentällä, tekoälyn tutkimuksessa ja sen kehittämisessä, ja myös osa eurooppalaista tekoälyverkostoa. Tätä päätöstä on kehitetty niin sieltä yrityspuolelta kuin sitten korkeakouluista. Nähdään, että tällä todellakin on merkitystä, että olemme mukana tässä verkostossa, osana näitä maita, jotka panostavat tekoälyn kehitykseen.

Sitten tässä tuli muutama hyvä huomio siitä, miten tekoäly esimerkiksi huomioidaan luovassa työssä ja miten tekijänoikeudet otetaan huomioon. Euroopan unionihan on tässä siinä mielessä edelläkävijä, että vaikka toki monilta osin siellä on myös sellaisia asioita, jotka ehkä hidastavat sitä tekoälyn kehittämistä ja jopa asettavat sille tietynlaisia ehtoja, niin tekijänoikeudet on siinä tekoälyasetuksessa huomioitu siten, että tässä vaiheessa vain todetaan ikään kuin se, että jos käytetään tekijänoikeuksien suojaamaa tietoa tekoälyn kouluttamisessa, niin tekijänoikeudet eivät katoa silloin mihinkään. Ja se on siis huomioitava Suomen lainsäädännössä, kun tätä tekoälyasetusta täällä toimeenpannaan. Sinällään on kuitenkin hyvä huomata se, että kun nämä kansainvälisetkin jätit, kuten vaikkapa Google, YouTube ja niin edelleen, tällä hetkellä kehittävät näitä tekoälytyökaluja luovan työn tarpeisiin, niin omien havaintojeni mukaan, kun pääsin seuraamaan tilaisuutta, jossa näitä demonstroitiin, ne vaikuttavat siltä, että kun sinne on otettu mukaan luovan työn tekijät, ne ehkä enemmänkin tavoittelevat sitä, että ne ovat luovan työn vauhdittajia, sen luovan pro-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

sessin vauhdittajia, ja voivat toimia siinä tukena, eivät niinkään, ainakaan nämä heidän kehittämänsä mallit, että niillä yritettäisiin viedä ikään kuin se tekijyys pois, päinvastoin. Ja se oli ainakin minulle huojentava huomio. On kuitenkin selvää, että tämä asia on Suomesakin huomioitava lainsäädännössä.

Yksi huomio, nostan sen tässä vielä, kun eilen sain vierailla Ruotsin kuninkaallisessa kirjastossa, joka käytännössä vastaa meidän Kansalliskirjastoa, Kansallisarkistoa ja ehkä myös KAVIa virastona — monia virastoja on siellä ikään kuin pitkän aikaa sitten pitkänä perinteenä keskitetty. Heillä on erittäin laaja ruotsinkielinen aineisto, jolla he kouluttavat omaa tekoälymalliaan, ja siellä se huomio oli se, että sääntely kulkee aina jäljessä siitä, miten nopeasti tekoäly kehittyy. Sen vuoksi minä en usko siihen, että me voimme sääntelyllä ratkaista näitä kaikkia ongelmia tai haasteita tai varmistaa sitä, vaan meidän pitää varmistua siitä, että meillä on edellytykset kehittää tekoälyä Suomessa, jolloin se perustuu meidän kieleen, kulttuuriin ja myös lainsäädäntöön.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.

9. Lakialoite laiksi rakentamislain 17 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 20/2024 vp Heikki Vestman kok ym.

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Keskustelu, edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.33 **Heikki Vestman kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis lakialoite laiksi rakentamislain 17 §:n muuttamisesta. Tässä lakialoitteessa esitetään, että kuntien velvoitteita rakennusjärjestyksen laatimisessa kevennetään. Aloitteen tarkoituksena on vahvistaa kuntien harkintavaltaa rakennusjärjestyksen valmistelussa ja korostaa rakennusjärjestyksen luonnetta normikokoelmana. Lakialoitteen tavoitteena on selkeyttää ja keventää kunnilta edellytettävää selvitysvelvollisuutta rakennusjärjestyksen valmistelussa. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää lakia säätämällä nimenomaisesti kunnan oikeudesta määrätä rakennusjärjestyksellä oikeudesta rakentaa sivuasunto. Rakentamislain 17 §:ssä säädetään kuntien rakennusjärjestyksestä ja sen määräysten sisällöstä. Säännöstä tulisi lakialoitteen mukaan muuttaa siten, että siinä korostetaan kunnan harkintavaltaa ja todella rakennusjärjestyksen luonnetta rakentamista koskevana normikokoelmana, ei suunnitteluvälineenä.

Suunnitelmallinen rakentaminen rakennusjärjestyksen edellytyksenä, siis nykyisessä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä tulevassa rakentamislaisissa, on johtanut oikeuskäytännössä siihen, että kunnalta vaaditaan laajaa selvittämistä rakennusjärjestyksen valmistelus-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

sa. Esimerkiksi Sipoon kunnan rakennusjärjestystä koskevassa oikeuskäytännössä on kumottu määräys, joka koski oikeutta rakentaa sivuasunto siitä huolimatta, että kunnan rakennusjärjestyksessä oli vanhastaan vastaavan tyyppinen määräys. Tämä oikeutta rakentaa sivuasunto koskeva määräys kumottiin siis sillä perusteella, että oikeus katsoi, että kunta ei ole selvittänyt riittävästi niitä vaikutuksia, joita sivuasunnon rakentamisesta aiheutuu. Näin oli siitä huolimatta, että kunta oli tehnyt karkeaa arviointia ja laskelmaa uusien sivuasuntojen rakentamisen määrästä.

Arvoisa puhemies! Vaatimus laajasta kaavoituksen yhteydessä edellytettävää selvitysvelvollisuutta lähenevästä selvitysvelvollisuudesta on kunnille kohtuuttoman raskas ottaen huomioon rakennusjärjestyksen luonteen. Tämä myös lisää kustannuksia rakennusjärjestyksen laatimiseksi. Rakennusjärjestys on tarkoitettu todella lähtökohtaisesti kunnan omaksi normikokoelmaksi eikä varsinaiseksi suunnitteluvälineeksi. Rakentamislain 17 §:n 2 momenttia tulisi muuttaa siten, että yksityiskohtaiset sisältövaatimukset kunnille ja näiden selvitysvelvollisuus rakennusjärjestyksen valmistelussa kevenevät. Lakialoitteessa esitetään muutettavaksi säännöstö siten, että edellytys suunnitelmallisesta ja sopivasta rakentamisesta poistetaan. Juuri tämä vaatimus on ollut se, johon tämä kunnan selvitysvelvollisuus on oikeuskäytännössä perustettu. Lakialoitteen tarkoitus on muuttaa tätä muodostunutta oikeuskäytäntöä siten, ettei kunnalta voida edellyttää alueiden käytön suunnittelussa käytettyjä selvityksiä rakennusjärjestystä hyväksyttäessä.

Kuntien vakiintuneena käytäntönä on ollut määrätä rakennusjärjestyksellä oikeudesta rakentaa sivuasunto rakennuspaikalle. Oikeuskäytäntö on kuitenkin kehittynyt sellaiseksi, että sivuasuntoa koskevan määräyksen ottaminen rakennusjärjestykseen on muodostunut käytännössä haastavaksi, kuten edellä kuvasin. Näin ollen rakentamislain 17 §:n 3 momenttia esitetään muutettavaksi myös siten, että kunnan oikeudesta määrätä rakennusjärjestyksessä sivuasunnon rakentamisesta rakennuspaikalle säädettäisiin nimenomaisesti. Muilta osin rakennusjärjestystä koskevaa rakentamislain 17 §:ää ei esitetä muutettavaksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

16.37 Mari-Leena Talvitie kok: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa on tosiaan kyse rakennusjärjestyksestä ja sen määräyksen sisällöstä. Lakialoitteessa esitetään, että sitä muutettaisiin siten, että korostettaisiin kunnan omaa harkintavaltaa ja rakennusjärjestyksen luonnetta normikokoelmana. Rakennusjärjestys on tarkoitettu lähtökohtaisesti kunnan normikokoelmaksi eikä varsinaiseksi rakentamisen suunnitteluvälineeksi. Näin ollen lakialoite on kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

10. Lakialoite laiksi rakentamislain 180 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 21/2024 vp Heikki Vestman kok ym.

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ympäristövaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohden jälkeen. — Edustaja Vestman, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.38 Heikki Vestman kok (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on siis lakialoite laiksi rakentamislain 180 §:n muuttamisesta. Tässä lakialoitteessa esitetään, että yhdistysten valitusoikeus poikkeamisluvasta sekä rakentamisluvasta suunnittelutarvealueelle sijoittuvan rakennuspaikan osalta rajataan vain sellaisiin hankkeisiin, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Lakialoitteen tarkoitus on rajata yhdistysten valitusoikeuden ulkopuolelle esimerkiksi yksittäiset pientalohankkeet, joilla on käytännössä korkeintaan vähäisiä vaikutuksia luonto- ja ympäristöarvoihin. Lakialoitteen tavoitteena on sujuvoittaa erityisesti pientalorakentamista.

Arvoisa puhemies! Rakentamislain 180 §:ssä säädetään valitusoikeudesta, poikkeamisluvasta sekä rakentamisluvasta, johon sovelletaan suunnittelutarvealuetta koskevia säännöksiä. Valitusoikeus on nykytilanteessa säädetty tarpeettoman laajaksi. Yhdistysten valitusoikeutta koskeva 180 §:n 7 kohta tulisivikin nykymuodossaan poistaa ja korvata uudella 2 momentilla. Pykälän muut kohdat tarjoavat hankkeen välittömässä vaikutuspiirissä oleville edelleen mahdollisuuden hakea päätökseen muutosta.

Arvoisa puhemies! Ei ole tarkoituksenmukaista sallia valitusoikeutta luonnon- ja ympäristönsuojelun edistämiseksi perustetuille yhdistyksille sellaisissa päätöksissä, joilla ei ole tosiasiallisesti merkittäviä vaikutuksia luonto- tai ympäristöarvoihin tai näiden suojeluun. Rakentamislain 180 §:ssä tarkoitettut päätökset koskevat usein yksittäisten pientalojen tai muiden vastaavien ympäristövaikutuksiltaan vähäisten hankkeiden rakentamista.

Luonnon- ja ympäristönsuojelun kannalta yksittäisillä poikkeamisluvilla tai rakentamisluvilla suunnittelutarvealueilla harvoin on merkittävää vaikutusta. Sen sijaan ratkaisulla voi olla suuri merkitys luvanhakijan ja ylipäätään alueen elinvoimaisuuden kannalta. Päätöksistä tehtävät valitukset ovat aiheuttaneet kohtuutonta haittaa ja viivästymistä hankkeiden asianosaisille, kun otetaan huomioon, että yhdistysten valituksia on ulotettu yksittäisiin pientalohankkeisiin yhdyskuntasuunnitteluun kytkeytyvillä perusteilla ilman kytkentää luonnon- ja ympäristönsuojeluun.

Rakentamislain 180 §:n 7 kohdan mukaista muutoksenhakuoikeutta ei poistettaisi kokonaan, vaan tätä oikeutta rajattaisiin entistä tarkemmin. Yhdistysten valitusoikeus koskisi jatkossa vain hankkeita, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia eli joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Valitusoikeutta ei täten olisi esimerkiksi yksittäisiä omakotitaloja tai paritaloja koskevista päätöksistä. Hankkeen välittömässä vaikutuspiirissä olevien mahdollisuus valittaa, kuten todettu, säilyy ennallaan.

Puhemies! Århusin sopimuksen 2 artiklan 2 kappaleen 5 kohdan mukaan ympäristönsuojelua edistäviin ja kansallisen lainsäädännön vaatimukset täyttäviin valtiosta riippumattomiin järjestöihin sovelletaan Århusin sopimuksen järjestelmässä vaatimuksia, jotka kos-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

kevat ”yleisöä, jota asia koskee” eli käytännössä asianosaisia. Sopimuksen 9 artiklan kannalta on huomattava tämän artiklan ja yleisemminkin Århusin sopimuksen soveltamisala. Sopimuksen määräyksiä ei sovelleta yleisesti ja sellaisenaan mihin tahansa ympäristöllisiä vaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin.

Århusin sopimuksen II ja III pilarin eli osallistumisoikeuksia sekä vireillepanoa ja muutoksenhakua koskevia määräyksiä sovelletaan lähtökohtaisesti vain sopimuksen liitteen 1 mukaisiin hankkeisiin tai liitteeseen sisällytettymiin sellaisiin hankkeisiin, joilla voi olla merkittäviä ympäristövaikutuksia. Näin ollen sopimustekstin mukaan vireillepanojen muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle jäävät liitteeseen 1 sisällytettömät hankkeet. Ulkopuolelle jääminen edellyttää lisäksi, että nämä eivät täytä vaatimusta siitä, että hankkeista voi aiheutua merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Näin ollen eurooppaoikeudelliset vaatimukset, joihin usein vedotaan perusteena luonto- ja ympäristöjärjestöjen valitusoikeuksille, mukaan lukien Århusin sopimus, edellyttävät siis ympäristöllisten muutoksenhakumahdollisuuksien turvaamista nimenomaan sellaisissa hankkeissa, joilla voi olla näitä merkittäviä ympäristövaikutuksia. Kunhan asianosaisten oikeudet turvataan, eurooppaoikeudesta ei siis johdu muutoksenhakuoikeuksiin lisävaatimuksia, joiden vuoksi tällaisesta rajauksesta ei voitaisi kansallisella lailla säätää. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

16.43 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Kyse on siis käytännössä siitä, että ympäristö- ja luontojärjestö, joka toimii kunnassa, pystyisi valittamaan myöskin yksittäisistä omakotitaloratkaisuista. Tämähän ei ole aikaisempien sopimuksien ja lainsäädännön tahtotila, että onko yleensäkin reilua, että toimijoilla, joihin tällä päätöksellä ei ole tosiasiallista vaikutusta, olisi se valitusoikeus. Joten tämä edustaja Vestmanin tekemä lakialoite on kannatettava.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lehtinen, olkaa hyvä.

16.44 Rami Lehtinen ps: Arvoisa puhemies! Myöskin minä haluan kiittää edustaja Vestmania tästä lakialoitteesta. On erittäin tärkeää, että näihin asioihin lupaprosesseissa saadaan pikkuhiljaa jotain maalaisjärkeä. Käytännön järki on siitä jo aikoja sitten hukkunut, ja hyvä, että näitä asioita korjataan. Tämä on myöskin osa sitä normien purkua, jota tämä hallitus on halunnut tehdä, järkevöittämistä lainkäytössä.

Se, että yhdistysten valitusoikeutta rajataan esityksen mukaisesti, on hyvä. Sitä saisi toisaalta rajata ehkä vielä laajemminkin, aidosti pohtia, milloin he ovat asianosaisia ja milloin eivät. Samaan aikaan on puhuttava myöskin viranomaisten valitusoikeuksista. Jos puhutaan ja tarkastellaan nyt maataloutta, niin siellä ely-keskukset valittavat tietyssä alueessa kaikista maatalouden tuotantorakennusten luvista, ja se on aivan kestämaton tilanne. Eli eivät pelkästään nämä yhdistykset, vaan moni muukin on samassa tilanteessa, ja tähän on saatava järkeä, jotta tämä Suomi pyörii.

Samoin on erittäin kannatettavaa, että se valitusoikeus on asianosaisuusperusteista, eli pitää olla selkeä yhteys siihen luvitettavaan prosessiin, jotta siitä voisi valittaa. Nykyisellään jo pelkästään esimerkiksi sillä, että olet kunnassa, asut samassa kunnassa, voit valit-

Pöytäkirja PTK 86/2024 vp

taa. Silloin niitä motiiveja voi olla hyvin monenlaisia, joka johtaa siihen, että lupaprosessi kestää parhaimmillaan viisi vuotta ja kaikki tulot ja hyöty jäävät saamatta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ja edustaja Vestman, olkaa hyvä.

16.45 Heikki Vestman kok: Arvoisa puhemies! Vuodenvaihteessahan astuu voimaan uusi rakentamislaki, joka säädettiin viime kaudella. Tämä laki toi joiltain osin parannuksia rakentajan näkökulmasta. Uusi laki muun muassa madaltaa rakentamislupaa ja toimenpideluvan muutosten kautta sitä kynnystä, jolla tällaisia pieniä hankkeita omakotitaloasujat voivat toteuttaa. Siis kunnilla on jatkossa mahdollisuus nostaa lupakynnystä tällaisten pienrakentajan hankkeiden osalta. Lisäksi uudessa laissahan on suoraan lain nojalla säädetty, että korkeintaan sen 30-neliöisen talousrakennuksen voi ilman rakentamislupaa rakentaa. Lisäksi uudessa laissa on helpotettu rakentamista suunnittelutarvealueilla siten, että kunta voi jatkossa määrätä omassa kaavoituskatsauksessaan, mitä alueita se haluaa varata kaavoittamista varten, ja sitten näiden alueiden ulkopuolella jatkossa rakentaminen suunnittelutarveratkaisuilla on helpompaa. Näistä kiitos edelliselle hallitukselle.

Sen sijaan uuteen rakentamislakiin sisältyy myös uutta byrokratiaa. Ja nythän hallitus on tuomassa eduskuntaan esityksen rakentamislain korjaussarjasta, jossa korjataan näitä tiettyjä uuden lain puutteita ja pyritään karsimaan byrokratiaa ja sujuvoittamaan rakentamista entisestään. Tässä korjaussarjassahan julkisuudessa olleiden tietojen perusteella ja lausunnoillakin olleen luonnoksen perusteella rajataan muutoksenhakuoikeuksia. Muun muassa helpotetaan rakentamisen purkamista, ja lisäksi tuodaan lakiin puhtaan siirtymän sijoittamislupaa koskevia muutoksia, joilla muutetaan muun muassa niitä valitusoikeuksia.

Näiden lakialoitteiden tarkoitus on kirittää tätä rakentamislain korjaussarjaa, ja toivon, että ympäristövaliokunnassa nämä lakialoitteet saavat siinä yhteydessä perusteellisen käsittelyn. Mielestäni näillä lakialoitteilla toteutettaisiin sitä tahtotilaa, joka myös hallitusohjelmaan on kirjattu — sujuvoittaa rakentamista ja muun muassa rajata muutoksenhakuoikeuksia ilman, että esimerkiksi luonto- ja ympäristöarvoista tingitään. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ympäristövaliokuntaan.

11. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 18.9.2024 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.41.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen